

Turinys

Santrumpų sąrašas	2
Tyrimo pagrindimas ir metodika	2
Tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimo ir valdymo nuostatos ir jų reglamentavimo praktika	5
Tiriamosios/mokslinės veiklos samprata, jos identifikavimas bibliotekų teisės aktuose	5
Tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimas - funkcijų paskirstymas.....	9
Tiriamajoje/mokslinėje veikloje dalyvaujančio personalo charakteristikos	12
Išsilavinimas	12
Darbo stažas ir amžius.....	12
Mokslinės veiklos formų paplitimas ir kokybė	13
Savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos ataskaitos	17
Kontekstas	17
Kauno regiono SVB ataskaitų analizė	18
Apklausa su bibliotekų vadovais ir darbuotojais rezultatų apibendrinimas	29
Empirinio tyrimo metodika	29
Demografinės respondentų charakteristikos ir darbuotojų sąsajos su tiriamąja veikla	29
Požiūris į tiriamąją/mokslinę veiklą.....	33
Tiriamosios veiklos būklės vertinimas viešosios bibliotekose.....	35
Tiriamosios veiklos prioritetai viešosiose bibliotekose	40
Tiriamosios veiklos gebėjimų ir įgūdžių stiprinimo prioritetai bibliotekose	42
Tiriamosios veiklos organizavimo galimybės savivaldybių viešosiose bibliotekose.....	46
Metinių bibliotekų veiklos ataskaitų vertinimas	48
Kliūtys trukdančios organizuoti/vykdyti tiriamąją veiklą bibliotekose.....	51
Apibendrinimas	53
Rekomendacijos	55
Šaltiniai	57
Literatūra	58

Santrumpų sąrašas

AVB – apskrities viešoji biblioteka.
 LIBIS – Lietuvos integrali bibliotekų informacijos sistema.
 LNB – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.
 SVB – savivaldybės viešoji biblioteka.
 VB – viešoji biblioteka

Tyrimo pagrindimas ir metodika

Parengė Elvyda Skuodytė, adaptavo ir pritaikė Ieva Dryžaitė ir Asta Valaitytė

Tyrimo pagrindimas. Mokslinė veikla viešosiose bibliotekose tampa gana sudėtinga problema dėl daugybės neapibrėžtumų ir vieningo požiūrio į šią veiklą profesinėje bendruomenėje stokos. Mokslinės veiklos instrumentai (analizė, vertinimas, palyginimas, apibendrinimas ir t.t.) yra naudojami daugelyje bibliotekų veiklos sričių: vadyboje – pagrindžiant organizacinius sprendimus, rengiant atskiras veiklos sritis reglamentuojančius dokumentus; gamybinėje veikloje – atrandant naujus pažangius veiklos metodus ir pritaikant juos bibliotekos gamybiniam procesams ir procedūroms tobulinti, rengiant rekomendacijas, naujovių apžvalgas ir konsultacijas; teikiant bibliotekos paslaugas, didinant prieigą prie bibliotekose turimų žinių, atskleidžiant turimus bibliotekose išteklius, jų visuomeninę vertę ir turinį. Viena bibliotekos veiklos sritis – metodinė veikla – iš esmės remiasi moksline pažintine funkcija; praktikoje ji yra glaudžiai susijusi ir persipynusi su moksline veikla, nes abi šios veiklos sritys vertina savo rezultatus remdamosi naujoviškumo pozicijomis, matuodamos šių veiklų reikšmingumą pagal tai, ar jų rezultatuose yra naujoviškumo elementų, padedančių augti bibliotekų veiklos efektyvumui ir kokybei.

Kartu tarp bibliotekininkų vyrauja nuomonė, kad mokslinė veikla yra mokslo institucijų reikalas. Kadangi naujovės, sprendimų paieškos procedūros, reikšmingesni technologiniai patobulinimai dažniausiai siejami su mokslo ir technikos (technologijų) pažanga, manoma, kad ir naujovės bibliotekose turėtų būti siūlomos ir diegiamos kitų iniciatyva, „iš viršaus“. Taip susiformuoja nuostata, kad nauja bibliotekinio aptarnavimo forma, naujoviška, arba iš esmės patobulinta procedūra, kitoks požiūris į vieną ar kitą bibliotekinės veiklos objektą (ar subjektą) nėra nei bibliotekos vidinio vystymosi būtinybė, nei bibliotekos vystymosi rezultatas. Tokiu būdu susiklosto praktika, kai vietoje *naujovių valdymo* bibliotekoje parastai užsiimama jų *diegimu*. Dėl šių priežasčių pažangos valdymas bibliotekų veiklos srityje tampa vis aktualesne problema, kurią išspręsti galima būtų suradus efektyviai veikiantį inovacijų valdymo bibliotekų veiklos srityje mechanizmą, kuris šioms institucijoms yra labai reikalingas.

Naujovių diegimo praktika tampa ypač svarbi keičiantis bibliotekų veiklos aplinkybėms, kai šios įstaigos privalo teikti aukštos kokybės paslaugas su mažėjančiais išteklių ir operaciniais gebėjimais. Kadangi inovacijoms reikalingų žinių gavimas yra tiesiogiai siejamas su *moksliniais tyrimais ir plėtra*, svarbu turėti patikimų žinių, ar mokslinė veikla yra viešųjų bibliotekų veiklų sąrašuose, kaip ji suprantama ir koks jos vaidmuo viešųjų bibliotekų veiklų struktūroje. Tik turėdami tokių žinių, galėsime modeliuoti bendrąją viešųjų bibliotekų veiklos praktiką nacionalinės mokslinės veiklos sistemos kontekste.

Tyrimo tikslas – apibendrinti pastarųjų 6 metų (2010 - 2015) viešųjų bibliotekų mokslinio darbo patirtį viešosiose bibliotekose, išanalizuoti šiuo laikotarpiu atliktų mokslinių tyrimų ir mokslinės veiklos praktiką viešosiose bibliotekose.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) ištirti mokslinės/tiriamosios veiklos organizavimo ir valdymo viešosiose bibliotekose nuostatas ir jų reglamentavimo praktiką;
- 2) nustatyti, kokios mokslinės/tiriamosios veiklos formos [moksliniai tyrimai, rinkos tyrimai, tyrimai reikalingi vadybiniam sprendimams priimti, analitinės apžvalgos ir kt.] paplitusios viešosiose bibliotekose ir nustatyti kaip atlikti darbai atitinka kokybės kriterijus;
- 3) išanalizuoti mokslinės/tiriamosios veiklos rezultatų sklaidos ir panaudojimo patirtį viešosiose bibliotekose;
- 4) išsiaiškinti mokslinės/tiriamosios veiklos plėtros galimybes viešosiose bibliotekose.

Tyrimo objektas ir dalykas – Kauno AVB priskirtos teritorijos savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslinė/tiriamaoji veikla - mokslinę/tiriamąją veiklą reglamentuojantys nuostatai, personalo, vykdančio mokslinę/tiriamąją veiklą charakteristikos, atliktų mokslinių/tiriamųjų darbų ir metinių bibliotekų ataskaitų apžvalga.

Tyrimo metodologija. Tyrimas atliekamas naudojant kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus: bibliotekų veiklą reglamentuojančių dokumentų ir jų turinio analizės, parengtų mokslo darbų (jų tematikos, formos, apimties, paskirties aspektu) statistinių duomenų (*pagal parengtą unifikuotą formą*) analizė; viešosiose bibliotekose atliktų mokslo darbų ir jų rezultatų sklaidai skirtų priemonių apžvalgos¹, bei bibliotekos vadovų ir darbuotojų, kurių funkcijos susijusios su mokslinės veiklos organizavimu, valdymu ir (ar) įgyvendinimu viešosiose bibliotekose anketinės apklausos metodais.

Tyrimo metodologiją perengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos vyriausioji metodininkė Alvyda Skuodytė. Kauno apskrities viešųjų bibliotekų regiono tyrimo duomenų apibendrinimą pagal pateiktas instrukcijas/rekomendacijas perengė Kauno apskrities viešosios bibliotekos vyriausioji metodininkė tyrimams leva Dryžaitė ir vyriausioji metodininkė veiklos stebėsenai Asta Valaitytė.

Tyrimo vykdymo laikotarpis – 2017 vasaris-rugpjūtis.

Tyrimo metu:

1. Buvo peržiūrėti/išanalizuoti visų 13-os Kauno regiono SVB nuostatai.
2. 11 (iš 13) Kauno regiono SVB pateikė informaciją apie darbuotojų pareiginius nuostatus bei personalą, kuriam priskiriama mokslinė/tiriamaoji veikla. Šios informacijos pagrindu buvo išanalizuotos personalo vykdančio tiriamąją/mokslinę veiklą charakteristikos.

Bibliotekų, pateikusių informaciją apie darbuotojų pareiginius nuostatus ir personalo, kuriam priskiriama mokslinė/tiriamaoji veikla, charakteristiką, sąrašas:

- Kauno miesto SVB
 - Jonavos rajono SVB
 - Šakių rajono SVB
 - Vilkaviškio rajono SVB
 - Raseinių rajono SVB
 - Marijampolės SVB
 - Kėdainių rajono SVB
 - Kazlų Rūdos SVB
 - Kauno rajono SVB
 - Kalvarijos SVB
 - Kaišiadorių rajono SVB
3. 8 (iš 13) Kauno regiono SVB pateikė informaciją apie atliktus tyrimus ar vykdytą tiriamąją veiklą 2010 - 2015 metais. Šios informacijos pagrindu buvo padaryta apibendrinta analizė apie bibliotekose vykdytus tyrimus 2010 -2015 metais.

¹ Rekomenduota išsami bibliotekų atliktų mokslinių/tiriamųjų darbų analizė pagal iš anksto parengtus vertinimo kriterijus nebuvo daroma. Detalesnis tokios sprendimo paaiškinamas psl.

4. Buvo išanalizuotos 12-os Kauno regiono SVB ataskaitos (2010 ir 2015 metų).
5. Buvo atliktas empirinis tyrimas su bibliotekų vadovais ir darbuotojais (šios tyrimo dalies metodika išsamiau pristatyta skyriuje **Empirinio tyrimo metodika, psl. 28**).

Prie ataskaitos pridedami priedai:

- 1 priedas:
 - a) 1 lapas - *Mokslinės veiklos samprata, jos identifikavimas apskričių SVB teisės aktuose - suvestinė.*
 - b) 2 lapas - *Mokslo tiriamosios ir informacinės analitinės veiklos organizavimas apskričių viešosiose bibliotekose – funkcijų paskirstymas.*
 - c) 3 lapas – *Mokslo (tiriamoji) veikloje dalyvaujančio personalo charakteristikos n apskričių SVB – suvestinė.*
- 2 priedas:
 - a) 1 lapas – *Mokslinių darbų SVB registras.*
 - b) 2 lapas - *Veiklos ataskaitų Kauno regiono SVB - suvestinė ir vertinimas*
- 3 priedas - *Klausimynas/lentelė bibliotekoms skirta susirinkti informaciją apie mokslo veiklos organizavimą SVB.*
- 4 priedas - *Savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslo darbų vertinimo kriterijų lentelė (nenaudota).*
- 5 priedas - *Analitinių ataskaitų vertinamo kriterijų lentelė.*
- 6 priedas – *Mokslinė (tiriama) veikla, jos rezultatai ir apibūdinimai.*
- 7 priedas – *Lentelė skirta surinkti informaciją apie mokslo darbus ir šių darbų sklaidai skirtas publikacijas, parengtas SVB 2010 - 2015 metais.*
- 8 priedas - Klausimynas bibliotekų vadovams.
- 9 priedas - Klausimynas bibliotekų darbuotojams.

Tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimo ir valdymo nuostatos ir jų reglamentavimo praktika

Parengė Ieva Dryžaitė

Tiriamosios/mokslinės veiklos samprata, jos identifikavimas bibliotekų teisės aktuose

2017 metų balandžio - gegužės mėnesį buvo atlikta visų 13-os Kauno regionui priklausančių bibliotekų nuostatų turinio analizė, kurioje buvo registruojama informacija (citasos) iš 2-iejų tipų dokumentų:

- bibliotekos veiklos nuostatų.
- bibliotekos struktūrinių padalinių nuostatų.

Buvo registruojama **tik ta** informacija, kur naudojami šie žodžiai ar jų junginiai: „*mokslas*“, „*mokslinė veikla*“, „*tyrimai*“, „*moksliniai tyrimai*“ bei įvairūs jų deriniai. Taip pat buvo registruojami tokie dokumentai, kuriuose nurodoma ir informacinė analitinė veikla arba veikla, kurią galima priskirti tiek mokslinei, tiek analitinei veiklai. Tyrimo metu buvo padaryti **93 įrašai, tačiau 15 įrašų nurodė, kad nėra užfiksuota nurodytų teiginių ar veiklos kodų**. Tokiu atveju buvo traktuojama, kad tokia veikla nevykdoma. Taigi šie 15 įrašų buvo eliminuoti ir apibendrinant rezultatus buvo remiamasi **78 citatomis**.

Suvestiniai analizės duomenys rodo, kad tiramosios/mokslinės veiklos funkcijos dažniausiai yra reglamentuojamos bendruose bibliotekos nuostatuose, kiek rečiau skyrių nuostatuose, filialų nuostatuose ši veikla reglamentuojama tik 1 bibliotekoje žr. lentelę Nr. 1.

Lentelė Nr. 1 Tiramosios/mokslinės veiklos reglamentavimo vieta remiantis 13-os Kauno regiono bibliotekų veiklos nuostatų ir struktūrinių padalinių nuostatų duomenimis.

Nuostatų reglamentuojančių mokslinę/tiriamąją veiklą bibliotekose vieta	Pasikartojimų dalis (%)	Dalis proc.
Viešosios bibliotekos nuostatuose	55	71%
VB struktūrinio padalinio (skyriaus) nuostatuose	20	26%
Kita*	2	3%
VB teritorinio struktūrinio padalinio (filialo) nuostatuose	1	1%

*Šiuo atveju internetinėje bibliotekos svetainėje nurodomas bibliotekos veiklų klasifikatorius, kuriame konstatuojama tiramoji veikla.

Lentelėje Nr. 2 nurodoma mokslinės/tiriamosios veiklos reglamentavimo vieta konkrečiais bibliotekų atvejais. Duomenys rodo, kad 85 proc. bibliotekų mokslinę/tiriamąją veiklą reglamentuoja bibliotekų nuostatuose, 69 proc. - VB darbuotojų pareiginiuose nuostatuose, 54 proc. - VB struktūrinių padalinių nuostatuose. Rečiausiai ši veikla reglamentuojama VB teritorinių padalinių nuostatuose.

Lentelė Nr. 2 Tiramosios/mokslinės veiklos reglamentavimo vieta bibliotekose.

Tiriamosios/Mokslinės veiklos reglamentavimo vieta bibliotekose	VB nuostatuose	VB struktūrinio padalinio nuostatuose	VB teritorinių padalinių nuostatuose	VB darbuotojų pareiginiuose nuostatuose
	I lygis	II lygis	III lygis	IV lygis
1 SVB	+	-	-	<i>Trūksta duomenų</i>
2 SVB	-	+	-	+
3 SVB	+	+	-	+
4 SVB	+	-	-	+
5 SVB	+	+	-	-
6 SVB	+	+	-	+
7 SVB	+	-	-	+
8 SVB	+	-	-	+
9 SVB	+	+	-	+
10 SVB	+	-	-	-
11 SVB	+	+	-	+
12 SVB	-	+	+	+
13 SVB	+	-	-	-
Viso	11	7	1	9
Dalis proc.	85%	54%	8%	69%

Lentelėje Nr. 2 pateiktus statistinius duomenis analizuojant kompleksiskai matyti, kad nuosekliai per visus lygius (VB nuostatus, VB struktūrinio padalinio (skyriaus) nuostatus, VB teritorinio padalinių nuostatus ir VB darbuotojų pareiginius nuostatus) konstatuojamo mokslinės/tiriamosios veiklos reglamentavimo nėra nei vienoje bibliotekoje. Kauno regione 5-iose bibliotekose iš 13 mokslinė/tiriamoji veikla reglamentuojama trijuose lygiuose, 5-iose – dviejuose lygiuose ir 2-jose bibliotekose tik viename lygmenyje, 1- oje bibliotekoje viename arba dviejuose lygiuose.

Analizuojant sektorių, kuriems priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla pastebima, kad dažniausiai ši funkcija priskiriama *skaitytojų aptarnavimo sektoriui*, kiek rečiau *informacijos (bibliografijos) sektoriui* žr. lentelę Nr. 3.

Lentelė Nr. 3 Mokslinės/tiriamosios veiklos reglamentavimo priskyrimas remiantis 11-os Kauno regiono bibliotekų veiklos nuostatų ir struktūrinių padalinių nuostatų duomenimis.

Sektoriai, kuriems priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla	Pasikartojimų skaičius	Dalis proc.
Viešosios bibliotekos nuostatai	55	73%
Skaitytojų aptarnavimo sektorius	6	9%
Informacijos (bibliografijos) sektorius	5	5%
Metodikos sektorius	4	5%
Vaikų literatūros sektorius	3	4%
Dokumentų komplektavimo ir tvarkymo sektorius	2	3%
Kita*	2	3%
VB teritorinio struktūrinio padalinio (filialo) nuostatuose	1	1%
Viso	78	100%

*Šiuo atveju internetinėje bibliotekos svetainėje nurodomas bibliotekos veiklų klasifikatorius, kuriame konstatuojama tiriamoji veikla.

Pagal tiriamos/mokslinės veiklos reglamentavimo sakinių struktūrą ir veiklos formuluotes bendruose bibliotekos ir VB struktūrinio padalinio (skyriaus) nuostatuose galima būtų išskirti 5 pasitaikančias formas:

- Nuostatuose formuluojamas *bendrinis teiginys susijęs su apibendrinta bibliotekos funkcija vykdyti mokslinius tyrimus/veiklą*.
- Nuostatuose formuluojamas *su konkrečia mokslinė/tiriamąja veikla susijęs teiginys*.
- Nuostatuose formuojamas *su atskaitomybe susijęs teiginys*.
- Nuostatuose formuojamas *su mokslinės/tiriamosios veiklos pritaikomumu susijęs teiginys*.
- Nuostatuose formuojamas *su prognozavimu susijęs teiginys*.

Kaip matyti iš lentelės Nr. 4 dominuojanti nuostatų apie tiriamąją/mokslinę veiklą forma yra susijusi su konkrečia tiriamąja/mokslinė veikla. Tokia formuluotė pasitaiko 68 kartus iš 78 atrinktų atvejų. Antra pagal dažnumą tiriamosios/mokslinės veiklos reglamentavimo forma yra susijusi su tiriamosios/mokslinės veiklos praktiniu pritaikomumu – tokia formuluotė pasitaiko 32 kartus iš 78.

Rečiausiai nuostatuose tiriamoji/ mokslinė veikla yra konstruojama kaip apibendrinta, principinė bibliotekos funkcija, itin retai ši veikla siejama su atskaitomybe ir bibliotekos ateities raidos prognozavimu.

Lentelė Nr. 4 Tiriamosios/mokslinės veiklos reglamentavimo formos remiantis 11-os Kauno regiono bibliotekų veiklos nuostatų ir struktūrinių padalinių nuostatų duomenimis.

Teiginių nuostatuose forma	Pasikartojimų skaičius	Dalis nuo visų 78 citatų kiekio, proc.
Su konkrečia mokslinė/tiriamąja veikla susijęs teiginys	68	87%
Su mokslinės/tiriamosios veiklos pritaikomumu susijęs teiginys	32	41%
Bendrinis teiginys susijęs su apibendrinta bibliotekos funkcija vykdyti mokslinius tyrimus/veiklą	9	12%
Su prognozavimu susijęs teiginys	5	6%
Su atskaitomybe susijęs teiginys	2	3%
Viso *	116	

*Viršija bendrą citatų kiekį (t. y. 78), nes dalis citatų atitiko kelias formas ir buvo skeliamos į kelias dalis. Pvz. Citata „*tiria gyventojų poreikius, susijusius su Bibliotekos veikla, jos teikiamomis paslaugomis ir, atsižvelgdama į tyrimų rezultatus, tobulina Bibliotekų veiklą*“ atitinka šias formas 1) Su konkrečia mokslinė/tiriamąja veikla susijęs teiginys ir 2) Su funkcijos pritaikomumu susijęs teiginys. Dėl šios priežasties citata buvo skeliamai dvi dalis, nes viena citatos dalis nusako veiklą, o kita jos pritaikymo galimybes.

Kiekvienos bibliotekos nuostatų ir jos struktūrinių padalinių nuostatų turinio analizė rodo, kad dažniausiai tiriama veika yra reglamentuojama naudojant terminą „tirti“ ir įvairius junginius su šiuo žodžiu. Lentelėje Nr. 5 pateikiami duomenys, rodo, kad visose bibliotekose naudojamas žodis *tyrimas/tirti/tiriamaoji*. Terminas *moksliniai tyrimai* pasitaiko 62 proc. bibliotekų, žodžius su *analizė/analizuoti* savo nuostatuose naudoja 46 proc. bibliotekų. Žodžiai *mokslas ar mokslinė veikla* nėra naudojamas nei vienoje bibliotekoje, retais atvejais pasitaiko bendrinių nuostatų, kuriose minima *mokslo sritis* šalia kitų svarbių socialinių sričių, tokių kaip švietimas ar kultūra. Žodis *mokslas* dažniausiai naudojamas drauge su žodžiu *tyrimas*.

Lentelė Nr. 5 Bibliotekų ir jų struktūrinių padalinių nuostatuose naudojami terminai.

Bibliotekos Nr.	Mokslinė veikla/ Mokslo sritis/ Mokslas	Moksliniai tyrimai	Tyrimas/ tirti/ tiriamaoji	Analizė/ analizuoti	Citaty ar jų dalių pavyzdžiai
1 SVB	-	+	+	-	<i>Organizuoti mokslinius tyrimus, dalyvauti įvairiose bibliotekų vystymo programose, tirti vartotojų poreikius</i>
2 SVB	-	-	+	+	<i>Analizuoti vartotojų poreikius, atlikti kitus tiriamuosius darbus</i>
3 SVB	-	-	+	+	<i>Atlieka VB fondo panaudojimo tyrimus; analizuojama, tiriama šio skyriaus vartotojo struktūra; organizuoti bendruosius ir specialiuosius kultūros tyrimus</i>
4 SVB	-	+	+	-	<i>Reklama ir rinkos tyrimas, organizuoti mokslinius tyrimus; nuolat tirti vartotojų poreikius.</i>
5 SVB	0.5*	+	+	-	<i>Organizuoti mokslinius tyrimus; tiria bibliotekos vartotojų poreikius; vykdo bibliotekinius mokslinius tyrimus; dirba mokslo ir švietimo srityse...</i>
6 SVB	0.5*	+	+	-	<i>Dirba švietimo ir mokslo srityse; tiria gyventojų poreikius, organizuoja mokslinius tyrimus; rinkos tyrimas ir viešoji apklausa.</i>
7 SVB	-	-	+	+	<i>Kaupia, analizuoja ir skleidžia informaciją bibliotekų veiklos klausimais, tiria ir įvertina savivaldybės gyventojų informacijos poreikius;</i>
8 SVB	-	-	+	-	<i>Vykdo skaitymo, rinkodaros, socialinius ir kitokius tyrimus</i>
9 SVB	-	+	+	-	<i>Organizuoti mokslinius tyrimus; nuolat tiria gyventojų poreikius;</i>
10 SVB	-	+	+	+	<i>Atlieka bibliotekos veiklos analizę ir gyventojų poreikių tyrimus; naudotis teisės aktų nustatyta tvarka teikiamomis nemokamomis visuomenės švietimui, sociokultūrinei edukacijai, moksliniams tyrimams bei asmenybės ugdymui reikalingomis paslaugomis.</i>
11 SVB	0.5*	+	+	+	<i>Veikianti kultūros, mokslo ir švietimo bei informacijos sklaidos srityse [...]; vykdyti rinkodaros, socialinius ir kitus tyrimus, kurių rezultatai reikalingi bibliotekos veiklai tobulinti; metinės ataskaitos, atliekamų tyrimų bei veiklos analizės pagrindu planuoti, prognozuoti ir tobulinti bibliotekos veiklą.</i>
12 SVB	-	+	+	+	<i>Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla; rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa; Tirti vartotojų informacinius poreikius, analizuoti neigiamų atsakymų priežastis.</i>
13 SVB	-	-	+	-	<i>Nuolat tiria gyventojų poreikius, susijusius su Bibliotekos veikla, jos teikiamomis paslaugomis,</i>
Viso	1.5	8	13	6	
Dalis proc.	12%	62%	100%	46%	

*tiesiogiai žodžiai **mokslinė veikla ar mokslas** neįvardinama nei vienoje bibliotekoje, tačiau nuostatuose yra naudojami tokie apibendrinimai, kaip „dirbti mokslo srityje“, „veikianti mokslo ir kultūros srityje“ taigi šiuo atveju buvo traktuojama, kaip mokslinė veikla iš dalies minima, tačiau neregamentuojama. Tokiu atveju bibliotekai buvo skiriama 0,5 balo.

Bendrai visose 78 nagrinėjamose bibliotekų ir VB struktūrinių padalinių nuostatų citatose dominuoja žodžiai *tirti, tyrimai*, kiek rečiau naudojami žodžiai *mokslas/mokslinis* ar *analizė/analizuoti* žr. pav. 1.

Pav. 1 Dažniausiai vartojami žodžiai bibliotekų ir VB struktūrinių padalinių nuostatuose, proc*. N-78

*proc. suma viršija 100 proc. nes vienoje citatoje galimi keli žodžiai ar jų junginiai.

- Žodžiai **tyrimai/tiriamoji veikla/tirti** dažniausiai vartojami drauge su tokiais žodžiais ar jų junginiais kaip *rinkos tyrimai, vartotojų poreikiai, bibliotekų veikla*.
- Žodžiai **mokslas/mokslinis** dažniau pasitaiko bendrai konstruojant bibliotekos funkcijas, nesiejant jų su konkrečia moksline veikla ar praktika, o daugiau formuluojant nuostatus, kaip bendrus principinius teiginius. Neretai pasitaiko derinys „**mokslinis tyrimas**“, tačiau jis taip pat yra vartojamas siekiant nusakyti bendrą/plačią bibliotekos funkciją/principą, o ne konkrečią veiklą.
- Žodžiai **analizė/analizuoti** dažnai naudojami derinyje su *veikla* arba kaip sinonimas žodžiui *tirti*. Reglamentavimas analizuoti savo veiklą suponuoja mintį, kad bibliotekos sau kelia uždavinį atlikti ne tik išorinės, bet ir vidinės veiklos monitoringą/stebėseną.

Lentelė. Nr. 6 Citatų pavyzdžiai, kuriais reglamentuojama mokslinė/tiriamoji veikla bibliotekų veiklos nuostatuose.

Su žodžiais mokslas/mokslinis	Su žodžiais tyrimas/tirti/tiriamoji	Su žodžiais analizė/analizuoti
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>viešoji biblioteka yra savivaldybės biudžetinė įstaiga, veikianti informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse ir vykdanči bibliotekinę veiklą.</i> ➤ <i>atlikti mokslinius tyrimus ir eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą.</i> ➤ <i>organizuoti informacinės paieškos mokymą, mokslinius tyrimus, bibliotekinius mokymus..</i> ➤ <i>Organizuoti mokslinius tyrimus, dalyvauti įvairiose bibliotekų vystymosi programose.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>vykdyti socialinius ir kitus tyrimus, kurių rezultatai reikalingi bibliotekos veiklai tobulinti, optimaliau komplektuoti dokumentų fondą, tenkinti vartotojų poreikius ir pan.;</i> ➤ <i>vykdyti vartotojų poreikių ir kitus tyrimus, kurių rezultatai reikalingi skyriaus veiklai tobulinti</i> ➤ <i>vykdyti rinkodaros, socialinius ir kitus tyrimus, kurių rezultatai reikalingi vaikų literatūros skyriaus veiklai tobulinti, optimaliau komplektuoti dokumentų fondą, tenkinti vartotojų poreikius ir pan.;</i> ➤ <i>Tirti vartotojų informacinius poreikius, analizuoti neigiamų atsakymų priežastis, ieškoti galimybių įsigyti trūkstamus dokumentus.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Analizuoti ir tirti vartotojų informacinius poreikius.</i> ➤ <i>metodikos skyrius yra jos struktūrinis padalinys, kuriame yra: 1) analizuojama tinklo bibliotekų veikla, 2) prognozuojama jos raida</i> ➤ <i>Tirti vartotojų informacinius poreikius, analizuoti neigiamų atsakymų priežastis, ieškoti galimybių įsigyti trūkstamus dokumentus.</i> ➤ <i>analizuoti vartotojų poreikius, juos apibendrinti ir pateikti pasiūlymų;</i> ➤ <i>analizuojama, tiriama šio skyriaus vartotojų struktūra, jų kultūriniai ir informaciniai poreikiai ir raida</i>

Žodžiai **tyrimai/tiriamoji veikla/tirti** ir **analizė/analizuoti** dažnesniu atveju siejami su konkrečiu praktiniu rezultatų pritaikymu (pvz. tobulinant bibliotekų veiklą, siekiant patenkinti vartotojų poreikius, prognozuoti bibliotekų raidą ir pan.) nei žodžiai **mokslas/mokslinis**. Kaip jau minėta anksčiau, šie žodžiai daugiau vartojami apibendrintai - kaip bendras principinis konstruktas, nei aiškiai identifikuojama veikla, kurią būtų galima tiesiogiai susieti su konkrečiomis funkcijomis ir praktiniu pritaikomumu.

Tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimas - funkcijų paskirstymas

Tyrimo dalyje apie mokslinės ir tiriamosios veiklos organizavimą teikiant informaciją apie darbuotojų pareiginius nuostatus ir personalo, kuriam priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla, charakteristiką sudalyvavo 11 Kauno regionui priklausančių bibliotekų. Bibliotekų sąrašas pateikiamas lentelėje Nr. 7.

Lentelė Nr. 7 Bibliotekų, pateikusių informaciją apie darbuotojų pareiginius nuostatus ir personalo, kuriam priskiriama mokslinė/tiriamoji veikla, charakteristiką, sąrašas.

Nr.	Rajono, miesto SVB pavadinimas
1.	Kauno miesto SVB
2.	Jonavos SVB
3.	Šakių SVB
4.	Vilkaviškio SVB
5.	Raseinių SVB
6.	Marijampolės SVB
7.	Kėdainių SVB
8.	Kazlų Rūdos SVB
9.	Kauno RSVB
10.	Kalvarijos SVB
11.	Kaišiadorių SVB

Iš bibliotekų pateiktų duomenų matyti (žr. lentelę Nr. 8), kad dažniausiai bibliotekoje tiriamojoje/mokslinėje veikloje dalyvauja 4-ios padalinių veiklos sritys ir 4 padaliniai. Bendrai paskyrimas vykdyti šią veiklą bibliotekose svyruoja nuo 1 iki 6 struktūrinių padalinių grupių ir nuo 1 iki 12 struktūrinių padalinių priklausomai nuo bibliotekos.

Vienoje bibliotekoje tiriamosios/mokslinės veiklos priskyrimas konkrečioms pareigoms svyruoja nuo 2 iki 20 darbuotojų priklausomai nuo bibliotekos, o vidutiniškai bibliotekose tiriamoji/mokslinė veikla priskiriama 6,82 darbuotojo. **Vis tik realus darbuotojų skaičius, kuriems priskiriama ši veikla labai netolygiai pasiskirsto tarp skirtingų bibliotekų, nes vienoje bibliotekoje tokių darbuotojų nurodoma 20, kitose - 18, 7, 4 ar 2.**

11 - oje bibliotekų **75 darbuotojai** yra atsakingi, turi dalyvauti, organizuoti, koordinuoti, vykdyti ar kitaip prisidėti prie tiriamosios/mokslinės veiklos vystymo. Iš 75 darbuotojų 41 yra priskirta funkcija dalyvauti, 17 - vykdyti (tirti), 15 - organizuoti, 6 - koordinuoti, 2 - priskirti kitokie įpareigojimai, 1- atsakyti, nei vienam - organizuoti grupes (žr. lentelę Nr. 8).

Lentelė Nr. 8 Tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimas KAVB bibliotekose: darbuotojų, kuriems priskirta tiriamoji/mokslinė veikla darbo vieta bibliotekoje.

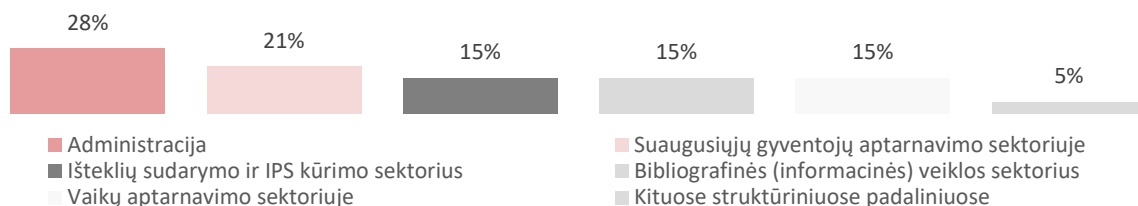
Eil. Nr.	Rajono, miesto SVB pavadinimas	Padalinių veiklos sritys*	Iš jų:	
			Struktūrinio padalinio skaičius	Darbuotojų, kuriems priskirta tiriamoji/mokslinė veikla, skaičius
1	Kauno miesto SVB	1	1	2
2	Jonavos SVB	4	4	7
3	Šakių SVB	4	4	4
4	Vilkaviškio SVB	4	4	4
5	Raseinių SVB	1	1	2
6	Marijampolės SVB	6	12	20
7	Kėdainių SVB	5	5	18
8	Kazlų Rūdos SVB	4	4	5
9	Kauno RSVB	4	4	6
10	Kalvarijos SVB	4	4	5
11	Kaišiadorių SVB	2	2	2
Viso		39	45	75
Vidurkis				6,8

*Padalinių veiklos sričių pavyzdžiai: suaugusių aptarnavimo, vaikų aptarnavimo, išteklių sudarymo, bibliografijos (informacijos), administracijos ir pan.

Dažniausiai tiriamoji/mokslinė veikla priskiriama šiems sektoriams (žr. lentelę Nr. 9, procentinė išraiška pateikiama pav. 2):

1. Administracija - 11 iš 11 bibliotekų.
2. Suaugusių gyventojų aptarnavimo sektorius – 8 bibliotekose iš 11.
3. Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo, Bibliografinės (informacinės) veiklos ir Vaikų aptarnavimo sektoriuose - 6 bibliotekose iš 11 bibliotekų.
4. Kituose struktūriniuose padaliniuose - 2 bibliotekose iš 11.

Pav. 2 Tiriamosios/mokslinės veiklos priskyrimas sektoriams, N bibliotekų - 11

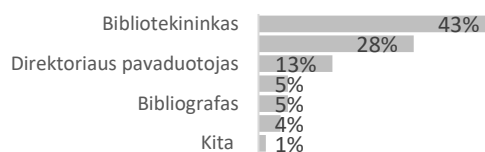
Lentelė Nr. 9 Mokslinės/tiriamosios veiklos priskyrimo pasikartojimas bibliotekose pagal sektorius.

Sektorius	Pasikartojimas bibliotekose	Pasikartojimų dalis proc.
Administracija	11	28%
Suaugusių gyventojų aptarnavimo sektoriuje	8	21%
Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo sektorius	6	15%
Bibliografinės (informacinės) veiklos sektorius	6	15%
Vaikų aptarnavimo sektoriuje	6	15%
Kituose struktūriniuose padaliniuose *	2	5%
Viso	39	100%

Nagrinėjant bibliotekos veiklos nuostatus ir bibliotekos struktūrinių padalinių nuostatus, juose aptinkama, kad tiriamoji/mokslinė veikla yra reglamentuojama metodikos skyriuose (žr. lentelę Nr. 3), tačiau pagal bibliotekų pateiktus duomenis apie darbuotojų, kuriems priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla vietą bibliotekose, stebima, kad nei vienas darbuotojas nedirba metodikos skyriuje. 4 metodininkai, kuriems priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla bibliotekose dirba administracijoje, o ne metodikos skyriuose.

Pagal pareigybes tiriamoji/mokslinė veikla dažniausiai priskiriama vyriausiesiems, vyresniesiems ir kitiems bibliotekininkams bei skyrių vedėjams, kiek rečiau bibliografams, metodininkams ir direktoriams (žr. lentelę Nr. 10 ir pav. 3).

Pav. 3 Pareigybės, kurioms priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla, proc. N -75

Lentelė Nr. 10 Tiriamosios/mokslinės funkcijų priskyrimas pagal pareigybes.

Pareigos	Pasikartojimų skaičius	Dalis proc.
Bibliotekininkas*	32	43%
Skyriaus vedėjas	21	28%
Direktorius pavaduotojas	10	13%
Bibliografas**	4	5%
Metodininkas	4	5%
Direktorius	3	4%
Kita ***	1	1%
Viso	75	100%

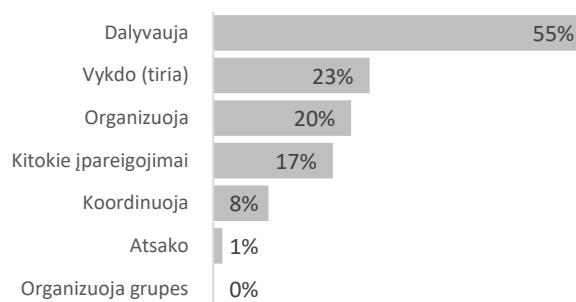
*Pasiskirstymas: 24 vyriausieji arba vyresnieji bibliotekininkai ir 8 bibliotekininkai.

**1 atveju buvo nurodyta pareigybė bibliografas-metodininkas, šis atvejis priskirtas prie bibliografų.

***Šiuo konkrečiu atveju nurodytas kompiuterių tinklo administratorius.

Pagal atsakomybes dažniausiai pasitaikanti funkcija yra **dalyvavimas** (55 proc.), daugiau nei du kartus rečiau bibliotekų darbuotojams priskiriama **organizavimo** (20 proc.) **ir vykdymo funkcijos** (23 proc.), rečiausiai priskiriamos funkcijos yra **koordinavimas** (8 proc.), **atsakomybė** (1 proc.) **ir grupių organizavimas** (nepaminėta visai) (žr. pav. 4).

Pav. 4 Pasiskirstymas pagal funkcijas, proc.
N - 75

Funkcijos pagal pareigybes pasiskirsto:

- Organizavimo funkcija dažniausiai priskiriama direktoriaus pavaduotojui ir skyriaus vedėjams.
- Dalyvavimo - bibliotekininkui.
- Vykdomo - skyriaus vedėjams.
- Atsakomybės funkciją priskirta tik vieną kartą - direktoriui.
- Koordinavimo veikla priskiriama retai – 3 skyriaus vedėjams, 2 bibliografams ir /ar metodininkams, 1 direktoriaus pavaduotojui.
- Grupių organizavimo funkcija² nepriskiriama niekam.
- Kitokie įpareigojimai priskiriami 12 darbuotojų.

Analizuojant tiriamosios/mokslinės veiklos funkcijų priskyrimą darbuotojams išryškėja tokie pastebėjimai:

- Retai pasitaiko *atsakomybės funkcijos* už tiriamąją/mokslinę veiklą priskyrimas konkrečioms darbuotojams – duomenys rodo, kad tik vienoje bibliotekoje yra paskirtas atsakingas asmuo už tiriamąją/mokslinę veiklą. Atsakomybės funkcijos priskyrimo stoka bibliotekų nuostatuose gali rodyti, kad tiriamoji/mokslinė veikla neturi savo „savininko“ bibliotekoje, o tai gali sąlygoti nesisteminę, nekokybišką ir nenuoseklų tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimo procesą.
- Nurodoma, kad 21 darbuotojas organizuoja/koordinuoja tiriamąją/mokslinę veiklą, 1 atsako, 41 dalyvauja ir tik 17 vykdo (tiria) – **toks funkcijų paskirstymas demonstruoja tiriamosios/mokslinės veiklos funkcijų įvairovę, kurioje dominuoja dalyvavimo modelis.**

² Greičiausiai tyrimams grupės nėra kuriamos arba tokia funkcija yra ignoruojama.

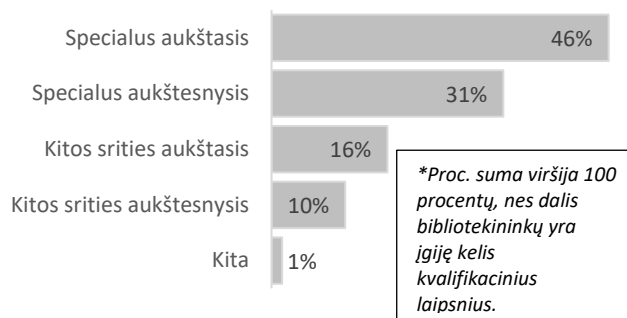
Tiriamoji/mokslinė veikloje dalyvaujančio personalo charakteristikos

Parengė Ieva Dryžaitė

Išsilavinimas

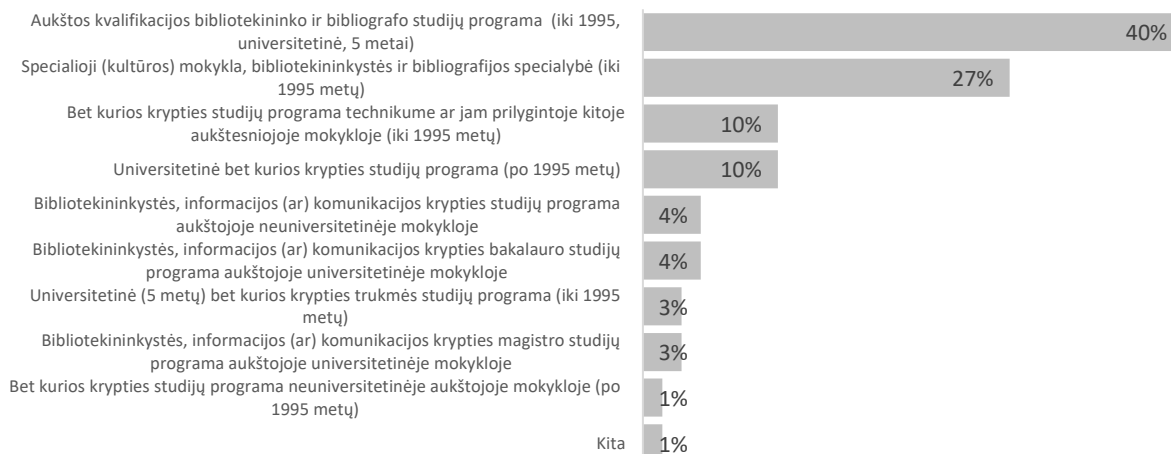
11 bibliotekų pateikė 70-ies tiriamojoje/mokslinėje veikloje dalyvaujančių bibliotekininkų charakteristikas – išsilavinimą, amžių bei darbo bibliotekoje stažą. Pagal mokslo laipsnį bibliotekų darbuotojai, kuriems priskiriama tiramoji/mokslinė veikla pasiskirsto taip: didžioji dalis (77 proc.) šių darbuotojų yra įgiję specialųjį aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, beveik ketvirtadalis (26 proc.) darbuotojų yra įgiję kitos srities aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą (žr. pav. 5).

Pav. 5 Bibliotekų darbuotojų, kuriems priskirta tiramoji/mokslinė veikla, proc.* N - 70

Detalesnė išsilavinimo analizė rodo, kad didžioji dalis darbuotojų yra įgiję aukštos kvalifikacijos universitetinį bibliotekininko ir bibliografo studijų programos laipsnį (40 proc.) arba baigę bibliotekininkystės ir bibliografijos specialybę specialiojoje (kultūros) mokykloje (27 proc.) iki 1995 metų. Nei vienas bibliotekininkas nenurodė, kad yra baigęs sociologijos studijų krypties programą (žr. pav. 6).

Pav. 6 Bibliotekininkų, kuriems priskirta tiramoji/mokslinė veikla, proc.* N - 70

*Proc. suma viršija 100 procentų, nes dalis bibliotekininkų yra įgiję kelis kvalifikacinius laipsnius.

Šie statistiniai duomenys rodo, kad tiramoji/ mokslinė veikla dažniausiai pavedama darbuotojams įgijusiems aukštos kvalifikacijos bibliotekininko ir bibliografo universitetinį išsilavinimą iki 1995 metų.

Darbo stažas ir amžius

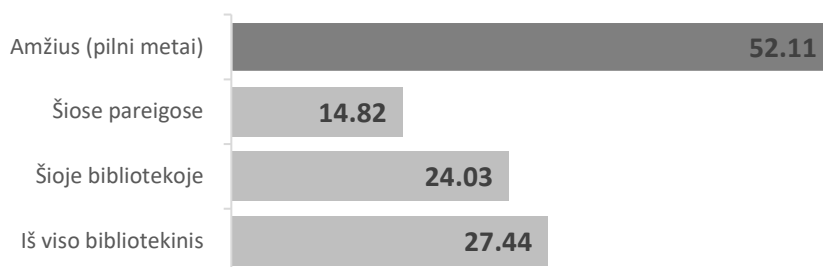
Bibliotekų darbuotojai, kuriems priskiriama tiramoji/mokslinė veikla pagal pareigybinius nuostatus turi vidutiniškai 27,44 metus bibliotekininko darbo stažo, vidutiniškai 24,03 metus dirba toje pačioje bibliotekoje ir 17,82 metų vidutiniškai dirba dabartinėse pareigose.

Mokslo tiramoji veikla dažniausiai pavedama ilgą darbo patirtį turintiems bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos srities specialistams (bibliotekininkams), tačiau tai daro tiek pozityvią, tiek negatyvią įtaką **tiriamosios veiklos organizavimui ir įgyvendinimui** viešosiose bibliotekose - viena vertus yra

pasitelkiama ilgametė patirtis ir puikus bibliotekų konteksto išmanymas, kita vertus tai gali trukdyti vystyti tiriamąją veiklą naujomis, tradiciškai bibliotekininkystei nebūdingomis, kryptimis.

Vidutinis darbuotojų, kuriems pagal pareiginius nuostatus priskiriama mokslinė/tiriamoji veikla, amžius yra 52,11 metai, o vertinant tik direktorių ir pavadootojų amžiaus vidurkj jis yra 57, 86 metai (žr. lentelę Nr. 11 ir pav. 7).

Pav. 7 Vidutinis bibliotekininkų stažas ir amžius, N - 70

Direktorių ir pavadootojų vidutinis amžius 57, 86

Lentelė Nr. 11 Detali informacija apie bibliotekose dirbančių darbuotojų, kuriems priskiriama tiriamoji veikla darbo stažą ir amžių

Bibliotekos kodas	Darbo stažas (pilni metai)			Amžius (pilni metai)
	Iš viso bibliotekinis	Šioje bibliotekoje	Šiose pareigose	
1VB	17.00	3.00	3.00	47.00
2VB	27.67	26.57	17.00	50.86
3VB	24.00	20.50	17.75	44.50
4VB	32.00	21.50	10.75	53.50
5VB	nėra duomenų	nėra duomenų	nėra duomenų	nėra duomenų
6VB	24.78	20.28	17.22	51.67
7VB	30.88	27.88	22.18	54.18
8VB	26.67	26.67	11.00	54.67
9VB	26.67	29.20	14.60	50.50
10VB	20.75	20.75	9.75	50.75
11VB	44.00	44.00	25.00	63.50
Viso	27.44	24.03	14.82	52.11

Mokslinės veiklos formų paplitimas ir kokybė

Parengė Ieva Dryžaitė

Siekiant išsiaiškinti mokslinės veiklos formų paplitimą ir kokybę buvo renkami šie duomenys iš Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų apie 2010 - 2015 metais atliktus tyrimus:

1. Tyrimo įgyvendinimo metai.
2. Tyrimo kategorija.
3. Informacija apie tyrimo vykdytoją.
4. Tyrimo duomenų pritaikomumas ir sklaida.
5. Bibliotekai sutikus, tyrimų ataskaitos.

Šią informaciją pateikė 8 Kauno regiono savivaldybių bibliotekos. Ne visos bibliotekos sutiko, kad jų teikiama informacija apie atliktus tyrimus būtų fiksuojama bendrame registre, tik 2 bibliotekos sutiko, kad jų padarytos tyrimų ataskaitos būtų vertinamos pagal nustatytus tyrimų vertinimo kriterijus. Įvertinus bendrą kontekstą, vertinti tinkamų (tinkamomis buvo laikomos tyrimų, kuriuos atliko savarankiškai pati biblioteka, ataskaitos) tyrimų ataskaitų kiekį, per didelį išsikeltų vertinamųjų kriterijų atotrūkį nuo realiai atliktų tiriamųjų darbų bibliotekose 2010 - 2015 buvo priimtas sprendimas nevertinti bibliotekų pateiktų tyrimų ataskaitų

pasitelkiant mokslinių darbų vertinimui keliamus kriterijus, o teikti apibendrintas išvalgas apie 2010-2015 metais Kauno regiono SVB atliktus tyrimus ir tiriamųjų veiklų iniciatyvas.

Detalesnė tokį sprendimą pagrindžianti informacija:

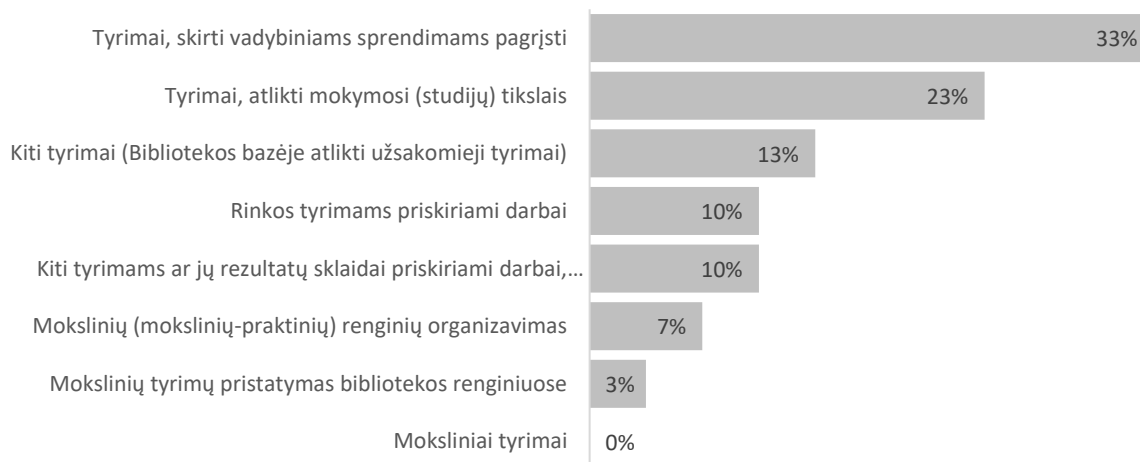
- ↓ 8 bibliotekos pateikė informaciją apie 30 jų savarankiškai/ar bibliotekų bazėje vykdytus tyrimus 2010-2015 metais.
- ↓ 15 iš 30 pateiktų tyrimų ar tiriamosios veiklos atvejų (tyrimų pristatymų renginių) įgyvendino pačios bibliotekos. Potencialiai vertintinų ataskaitų kiekis būtų 13 (nes iš 15 pateiktų darbų, 2 buvo renginiai, kuriuose pristatoma tiriamoji veikla), tačiau reali aibė susitraukė iki 3 tyrimų ataskaitų, kadangi tik 2 bibliotekos sutiko, kad jų tyrimai būtų vertinami pagal mokslinių darbų vertinimo kriterijus. Pagrindinis motyvas buvo darbų neatitikimas keliamiems reikalavimams.
- ↓ Trijų tyrimų analizė neparodytų konteksto, geriausiu atveju leistų daryti ribotas išvadas apie 2 bibliotekų atliktus tyrimus, jų būtų neįmanoma apibendrinti siejant su kitų bibliotekų tyrimais.

Taigi bibliotekose 2010-2015 metais atliktų tyrimų kokybės vertinimo aspektas lieka ganėtinai kompliktuotas, nes tyrimo apribojimai bei turima informacija neleidžia jos pilnai ir objektyviai įvertinti. Dėl šios priežasties šiame skyriuje bus analizuojama bendra pateiktų tiriamosios/mokslinės veiklos realizacija 2010-2015 metais, tačiau kokybės aspektas bus aptartas apibendrintai, o ne remiantis konkrečiais vertinimo kriterijais.

Pagal pateiktus duomenis matyti, kad 2010-2015 metais bibliotekos daugiausiai vykdė/atliko tyrimų vadybiniais sprendimams pagrįsti - jie sudaro 33 proc. visų vykdytų tyrimų. Tyrimai, atlikti mokymosi (studijų) tikslais sudaro beveik ketvirtadalį visų atliktų tyrimų. Rečiausia tiriamosios veiklos kategorija yra mokslinių tyrimų pristatymas bibliotekų renginiuose – tokia veikla sudaro 3 proc. visos nurodytos tiriamosios veiklos. Moksliniai tyrimai kaip kategorija nebuvo įvardinti nei karto (žr. pav. 8).

Tyrimų duomenų pristatymas ir mokslinių renginių organizavimas yra gana retai vykdoma veikla bibliotekose. Tokią situaciją iš dalies apsprendžia dažniausiai bibliotekose vykdomų tyrimų specifika – kadangi didžioji dalis tyrimų atliekami vadybiniais sprendimams pagrįsti, galima daryti prielaidą, kad jų rezultatų pritaikomumas veikloje, o ne rezultatų sklaida yra pirminis tikslas.

Pav. 8 Tyrimų kategorijos proc. N - 30

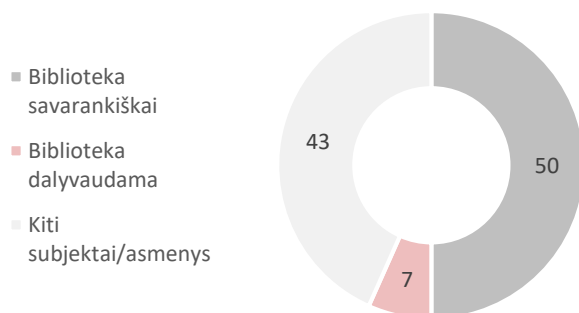

Šie duomenys demonstruoja, kad bibliotekose dažniausiai vykdomi praktinio pobūdžio tyrimai susiję su vadybiniais sprendimais. Taip pat bibliotekos gana dažnai naudojamos kaip bazė mokymosi tikslams ar kitiems užsakomiejiems tyrimams vykdyti, kuriuos dažniausiai užsako savivaldybės ar kitos institucijos. Tyrimų organizavimas/vykdyimas tarpininkaujant ar bendradarbiaujant su kitomis institucijomis bibliotekoms

galėtų būti nebloga galimybė pakelti savo darbuotojų kompetencijas šioje srityje ir gauti bibliotekų veiklai vystyti reikalingų duomenų.

Bibliotekos sąlyginai dažniau pačios savarankiškai vykdo tiriamąją veiklą - savarankiškai bibliotekos 2010-2015 metais vykdė 50 proc. tyrimų ar tiriamosios veiklos, o kiti subjektai/asmenys bibliotekose atliko 43 proc.

Pav. 9 Pasiskirstymas pagal tiriamosios veiklos vykdytojus, proc. N - 30

visų tyrimų. Bibliotekos dalyvaudamos arba bendradarbiaudamos (turimi duomenys neleidžia identifikuoti ar dominuoja aktyvesnės partnerystės, ar pasyvesnio dalyvavimo modelis, bet pagal turimus duomenis galima daryti prielaidą, kad buvo vykdomi daugiau pasyvesniu dalyvavimu, o ne aktyviu bendradarbiavimu paremti tyrimai) atliko 7 proc. tyrimų. Pastarasis duomuo rodo, kad partnerystė bibliotekose atliekant tyrimus nėra pakankamai išvystyta ir tai yra bibliotekoms potenciali niša, kurioje jos gali ieškoti partnerių siūlydamos savo, kaip tarpininko paslaugą, o sykiu gaudamos naudos iš atliekamų tyrimų – pvz. apmokymus savo darbuotojams arba duomenis veiklos vystymui (žr. pav. 9).

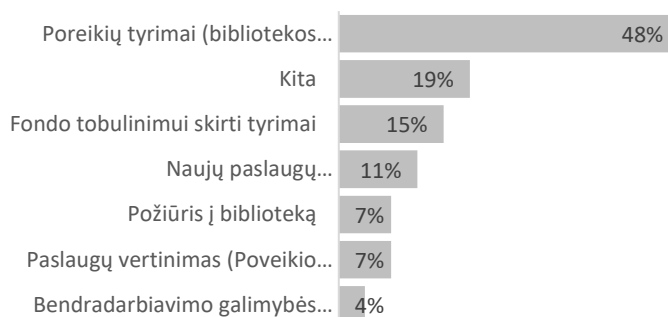
Pagal pasirinktas tyrimų temas/sritis dominuoja tyrimai bibliotekų vartotojų ar bendruomenių poreikiams tirti - tokių tyrimų yra maždaug pusė. Rečiausia tiriamoji sritis yra susijusi su bibliotekų bendradarbiavimo plėtra siekiant vystyti naujas paslaugas (žr. lentelę Nr. 12 ir pav. 10).

Sąlyginai retai yra vertinamos teikiamos bibliotekų paslaugos ar požiūris į bibliotekas. Kiek įdomesnės ir platesnio pritaikomumo temos yra vystomos užsakomuosiuose tyrimuose -

juose bandoma conceptualiau ir plačiau pažvelgti į paslaugų plėtros galimybes.

Tiriamuoju laikotarpiu užsakomieji tyrimai buvo vykdomi tokiomis temomis kaip *skaitymo poveikis asmenybei, suaugusių mokymosi motyvacija, kultūros sektoriaus įtaka regiono savitumui ir kultūros plėtros galimybės*. Bibliotekose vykdytų tyrimų temos paprastesnės, labai praktiškos, daugiau apsiribojančios konkrečiomis bibliotekų veiklomis, o ne platesniu kultūrinio ar socialinio konteksto pažinimu, bendruomenių ar atskirų tikslinių grupių elgsenos tyrimais ir jų adaptavimu bibliotekų veiklos tobulinimui. **Galima daryti prielaidą, kad platesnių socialinių ir kultūrinių reiškinų analizė ir tyrimai yra nepakankamai išplėtoti bibliotekose, tačiau pagal savo veiklos specifiką, disponuojamą informacijos kiekį ir prieigas prie informacijos, bibliotekos turi didžiulį potencialą vystyti kultūrinių/socialinių tyrimų veiklos kryptimi.**

Pav. 10 Bibliotekose paplitusios tyrimų sritys/temos, proc. N- 30

Lentelė Nr. 12 Tyrimų temos/sritys pagal tyrimų kategorijas

Tyrimų kategorija/tyrimų temos	Fondo tobulinimui skirti tyrimai	Vartotojų/ bendruomenės poreikių tyrimai	Naujų paslaugų diegimas/potencialo vertinimas	Paslaugų vertinimas	Požiūris į biblioteką	Bendradarbiavimo galimybės paslaugų plėtroje	Kita*
Tyrimai, skirti vadybiniams sprendimams pagrįsti	4	3	2	1	0	0	0
Tyrimai, atlikti mokymosi (studijų) tikslais	0	3	0	0	2	1	2
Kiti tyrimams ar jų rezultatų sklaidai priskiriami darbai, neįtraukti į 1–5 lentelės skyrius	0	2	0	1	0	0	1
Rinkos tyrimams priskiriami darbai	0	3	1	0	0	0	2
Kiti tyrimai (Bibliotekos bazėje atlikti užsakomieji tyrimai)	0	2	0	0	0	0	0
Viso	4	13	3	2	2	1	5
Dalis proc.** N-27***	15%	48%	11%	7%	7%	4%	9%

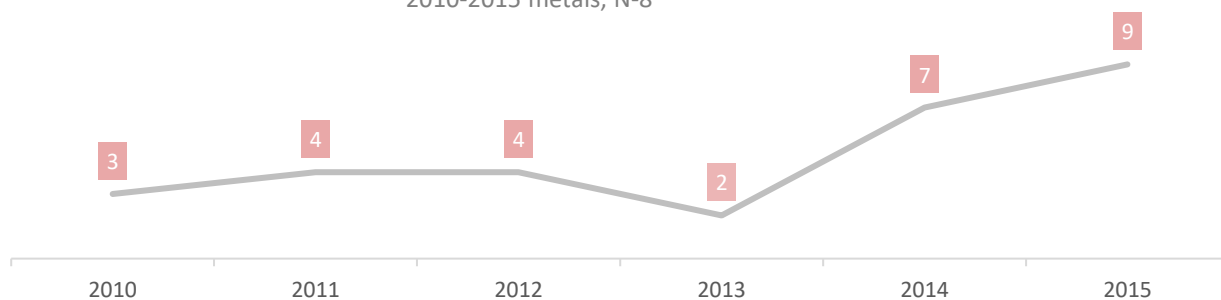
*Kategorija Kita apima tokius tyrimus: skaitymo poveikis asmenybės individualizacijai ir socializacijai; suaugusiųjų mokymosi motyvacija ir poreikiai; kultūros sektoriaus įtaka regiono savitumui; kultūros plėtros galimybės

** procentų suma viršija 100 proc. nes dalis tyrimų apima kelias temas.

*** procentinė dalis skaičiuojama nuo 27 (nebuvo įtraukti 3 tyrimų pristatymo renginiai).

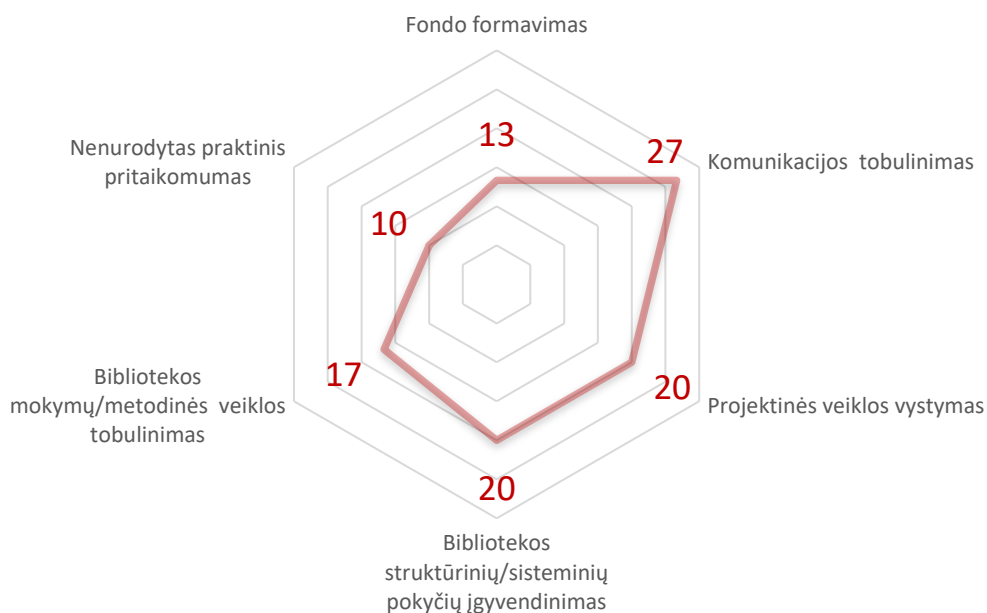
Vertinant bibliotekų tyrimų veiklos tendencijas 2010-2015 metais stebima teigiama tendencija – nors atliktų tyrimų skaičius nėra didelis, tačiau stebima, kad kasmet bibliotekos vykdė vis daugiau tyrimų ar kitokio pobūdžio tiriamųjų veiklų (žr. pav. 11). Tiesa tokį pagerėjimą reikėtų vertinti ir 2013 metais prasidėjusio ir 2016 metais pasibaigusio Bibliotekos Pažangai 2 projekto kontekste, nes jame bibliotekos buvo skatinamos daryti savo veiklos analizę ir vartotojų poreikių bei savo projektų poveikio vertinimo tyrimus. Aiškesnė tendencija pasimatytų stebint ir 2017-2019 metais atliekamą tiriamąją veiklą bibliotekose.

Pav. 11 Tyriminės veiklos organizavimo tendencijos Kauno regiono viešosiose bibliotekose 2010-2015 metais, N-8

Bibliotekos dažniausiai tyrimų metu gautus rezultatus panaudojo savo paslaugų ir vadybinių sprendimų tobulinimui – 27 proc. atliktų tyrimų duomenų ir išvadų buvo naudojami komunikacijai gerinti, po 20 proc. - projektiniai veiklai vystyti ir bibliotekos struktūrinių/sisteminių pokyčių įgyvendinimui, 17 proc. – bibliotekos mokymų/metodinės veiklos rengimui, 13 proc. – fondo formavimui, 10 proc. praktinis pritaikomumas nebuvo nurodytas (žr. pav. 12).

Pav. 12 Praktinis tyriminės veiklos pritaikomumas, proc. N- 30

Duomenys pateikti pav. 12 demonstruoja, kad bibliotekos vis labiau savo veiklą orientuoja vadybinių sprendimų gerinimui – didžiąją dalimi tokias tyrimų pritaikomumo tendencijas nulemia siekis prisitaikyti prie sparčiai kintančios rinkos bei vartotojų poreikių. Kita vertus tokios tendencijos rodo ir kintančias bibliotekų funkcijas – tradicinės veiklos pažinimui ir tobulinimui (pvz. fondų formavimui) tyrimai daromi kur kas rečiau, nei siekiant tobulinti kitas bibliotekai aktualėjančias veiklas.

Savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos ataskaitos

Parengė Asta Valaitytė

Kontekstas

Tyrimo kontekste savivaldybių viešųjų bibliotekų metinės veiklos ataskaitos analizuojamos ir vertinamos kaip analitinės ataskaitos. Tyrimo tikslams atskleisti buvo pasirinktos 2010 m. ir 2015 m. ataskaitos. Analizuotos Kauno apskrities **Jonavos, Kaišiadorių, Kauno, Kėdainių, Prienų, Raseinių rajonų ir Kauno miesto savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitos, taip pat Marijampolės apskrities Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės savivaldybių viešųjų bibliotekų, Šakių ir Vilkaviškio rajonų savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitos.**

Savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų rengimui įtakos turėjo steigėjo reikalavimai ir metodikos centrų (LNB, AVB) rekomendacijos, juose išdėstyti pasiūlymai bibliotekų veiklos planavimui ir ataskaitų rengimui, kurie 1990-2013 m. publikuoti straipsnių rinkinyje bibliotekininkams „Šiandien aktualu“. L. Gričiūtės [26; 27] publikacijose bibliotekos ragintos ataskaitose atlikti gilesnę analizę atskleidžiant ataskaitinių metų veiklos tendencijas, atskirų veiklos sričių kaitą ir jos priežastis, problemas ir kokių priemonių imtasi joms spręsti. Rekomenduota neapsiriboti tik veiklos statistikos pateikimu, kuris, neatskleidžiant kaitos tendencijų, yra tik fakto konstatavimas, neleidžiantis daryti išvadų ir numatyti veiklos perspektyvų.

SVB pageidavimu turėti vieną bibliotekos veiklos ataskaitos struktūrą ji parengta ir R. Kvietkauskienės publikuota „Šiandien aktualu“ 1997 m. [30]. Pasiūlyta ataskaitos struktūra iš 13 skyrių, apimanti bendrąją dalį, 11 atskirų bibliotekos veiklų skyrių ir išvadas. Publikacijos pabaigoje autorė nurodo,

kad „ataskaitoje visus teiginius reikia motyvuoti, pagrįsti konkrečiais pavyzdžiais, nesitenkinti bendrais teiginiais ir skaitmeniniais duomenimis. Visi pateikti ataskaitoje duomenys lyginami su praėjusių metų duomenimis, aiškinamos poslinkių priežastys“ [30, p. 16-17]. Nuolat kintanti situacija, atsirandančios naujos bibliotekų veiklos skatino tobulinti ataskaitos struktūrą ir 2003 m. buvo pasiūlyta D. Jaskonienės parengta struktūros schema [28], kuri nebuvo publikuota, tačiau bibliotekų taikyta rengiant ataskaitas. Šioje struktūroje vietoje buvusių 11 atskirų bibliotekos veiklos analizės skyrių pasiūlyti 8. 1997 m. ir 2003 m. pasiūlytos ataskaitos rengimo struktūros labiausiai skiriasi tuo, kad naujojoje neliko atskirų darbo su vaikais, informacinės ir kraštotyros veiklų analizės skyrių. Šios veiklos apjungtos viename vartotojų aptarnavimo skyriuje. Fondo formavimo veiklos atkeltos iš karto po bendrosios dalies. Lyginant šias struktūrų schemas matosi, kad paskutiniojoje, išlaikant 1997 m. struktūroje siūlomas analizės sritis, didesnis dėmesys skiriamas naujų bibliotekų veiklą charakterizuojančių rodiklių analizei. Fondo atnaujinimas analizuojamas nustatant ne tik dokumentų gauties pokyčius, bet ir fondo atsinaujinimą, t. y. naujai gautų dokumentų procentą bibliotekos fonde, dokumentų išduoties analizė neapsiriboja tik bendra dokumentų išduotimi (ir atskirai vaikams), bet dar analizuojama paprastoji išduotis (dokumentų skolinimas į namus) ir išduotis vietoje, skiriamas dėmesys elektroninėms paslaugoms ir kompiuterizuotų darbo vietų įrengimui, vartotojų mokymui, vartotojų aptarnavimo laikui (aptarnavimo dienos ir valandos), lėšų bibliotekos veiklos finansavimui pritraukimui.

Gladius bibliotekos veiklos planavimo ir veiklos ataskaitos ryšys aptartas R. Kvietkauskienės publikacijose [29; 31]. Straipsnyje „Bibliotekos veiklos plano ir ataskaitos sąsajos“, bibliotekos metinė ataskaita jau įvardijama kaip analitinė apžvalga ir rekomenduojama analizuojant bibliotekos veiklą dažniau naudoti kokybės bei santykinius rodiklius, nes absoliutūs skaičiai dažnai neatskleidžia objektyvios situacijos [29, p. 118]. Aptariamas ir galimas veiklos ataskaitos struktūros variantas, kada laikomasi plano struktūros, trumpai apibūdinami bendrosios dalies (įvadas), veiklos ir jos rezultatų analizės, išvadų pateikimo reikalavimai.

Kauno regiono SVB ataskaitų analizė

Analizuotos regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų metinės veiklos ataskaitos rengtos laikantis 1997 m. ir, dažniausiai, 2003 m. rekomenduotų ataskaitos struktūros schemų. Rekomenduojamos ataskaitų struktūros schemas ir yra tik rekomendacijos. Rengiant veiklos ataskaitas galimas jų keitimas. Rašant ataskaitą ir nuosekliai plėtojant mintį struktūra gali būti pakeista ir vienos veiklos analizė gali papildyti kitos veiklos rezultatus. Nuo aptartos ataskaitų struktūros skiriasi 2015 m. Kaišiadorių rajono SVB ataskaita, kurios struktūra formuojama pagal veiklos plane numatytus bibliotekos veiklos uždavinius. Kiek kitokią ataskaitų struktūrą 2015 m. naudojo Šakių rajono, Kauno miesto, Kauno rajono savivaldybių viešosios bibliotekos, o 2010 m. Kalvarijos savivaldybės viešoji bibliotekos ataskaita struktūros neturi: informacija pateikta ištisiniame tekste, pastarojoje pasigendama ir veiklos sričių analizės.

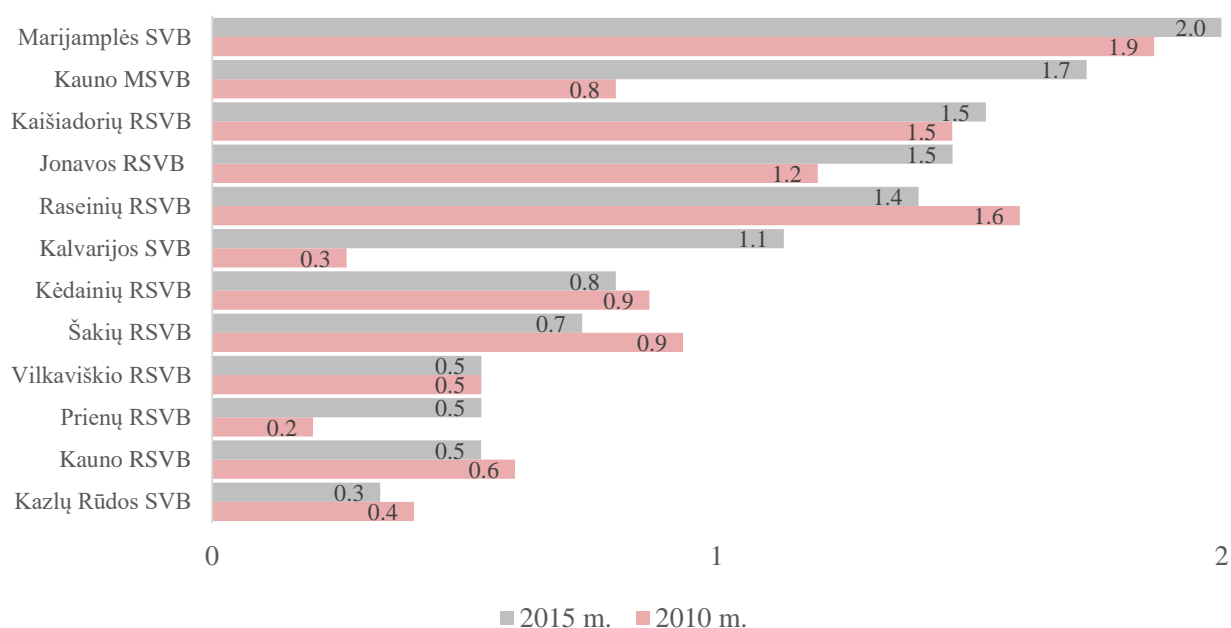
Ataskaitų analizei pasirinkta struktūra, kuri pateikta 2 priede (2 lapas), iš esmės atitinka rekomenduotą bibliotekoms veiklos ataskaitų struktūrą:

- 1) bendroji dalis,
- 2) bibliotekų prieinamumas,
- 3) fondo formavimas,
- 4) vartotojų aptarnavimas,
- 5) vaikų aptarnavimas,
- 6) informacinė ir kraštotyros veikla,
- 7) metodinė veikla,
- 8) mokslinio tyrimo darbas ir dalyvavimas projektuose,
- 9) žmogiškieji ištekliai,
- 10) materialinė bazė,
- 11) finansavimas,
- 12) kitos specialiai išskirtos ataskaitos dalys,
- 13) išvados.

Analizuojamas ir ataskaitų įforminimas, t. y. medžiagos pateikimo struktūra ir pagrindinės ataskaitos dalys, teksto iliustravimas lentelėmis ir paveikslais (pateiktos informacijos atitikimas tekstui, lentelių, paveikslų pavadinimų formuluotės, iliustracijos (lentelės ar grafiko) pasirinkimo atitikimas analizės tikslams ir pan.).

Analizuojant savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitas kiekviena ataskaitos dalis arba veikla buvo vertinama pagal analitinių ataskaitų vertinimo kriterijus, kurie suformuluoti 5 priede ir, paskaičiavus vertinimo balų vidurkį, išvestas bendrasis vertinimo balas. Atskirų veiklų analizė vertinta nuo 0 iki 5 balų, galimas maksimalus bendrasis balas – 5, tačiau 13 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad maksimalus bendrasis vertinimas yra 2 balai (Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka), kuris nesiekia vertinimo vidurkio. Toks vertinimo rezultatas rodo, kad bibliotekų metinės veiklos atskaitos neatitinka analitinės ataskaitos reikalavimų.

Pav. 13 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų vertinimo bendrasis balas

Žemą bendrąjį veiklos vertinimo rezultatą lėmė tai, kad savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos ataskaitose pasigendama analizės (siekтино rezultato, rezultatų lyginimo, priešasčių, pasekmių ir pan.). Negalima išskirti vienos ar kelių bibliotekų, kurių veiklos ataskaitas būtų galima įvardinti kaip gerai atliktą analitinę veiklos ataskaitą, nors 2015 m. veiklos ataskaitose analizės elementų panaudota daugiau. Bendras ataskaitų kokybės vertinimo balas padidėjo 6 bibliotekų (50%) rengtoms ataskaitoms ir ypač skiriasi Kalvarijos ir Kauno miesto savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų kokybė (žr. pav. 13). Jeigu 2010 m. Kalvarijos SVB veiklos ataskaita pateikta kaip vientisas tekstas, o statistika pateikta prieduose be pakankamo komentaro tekste, tai 2015 m. ataskaita turi aiškią struktūrą, pateikti naudojamų santrumpų išaiškinimai, veiklos statistikos duomenys susieti su tekstu. Šios bibliotekos 2010 m. ataskaitos net 9 svarbios veiklos sritys ir ataskaitos įforminimo kokybė buvo įvertintos 0 balų, tuo tarpu 2015 m. jau tik 4 veiklos sritys, iš kurių 2 veiklų (mokslo tiriamoji veikla ir kita išskirtinė bibliotekos veikla) biblioteka apskritai nevykdo ir ataskaitose nepristato. Kauno miesto SVB 2015 m. veiklos ataskaitoje, kurios apimtis 3 kartus mažesnė negu 2010 m., nebėra vien konstatavimo „sumažėjo“ arba „padidėjo“, daugeliu atvejų nurodomos pokyčių priežastys, vykdyti struktūriniai pokyčiai paremti atliktos galimybių studijos išvadomis ir rekomendacijomis, iškilusios problemos spręstos sustiprinus metodinę veiklą. Abiem atvejais analizės kokybės pokyčiams įtakos turėjo ataskaitas rengusių darbuotojų pasikeitimas. 2010 m. Kauno miesto SVB veiklos ataskaitą rengė 3 darbuotojos, o 2015 m., tyrėjų turimomis žiniomis, 2 naujos darbuotojos, Kalvarijos SVB atveju abiejų metų veiklos ataskaitų rengime dalyvavo ta pati darbuotoja, tačiau 2015 m. prie jos prisijungė direktorė ir ataskaitos kokybė ženkliai pagerėjo.

Atskirų veiklų analizė bibliotekų ataskaitose labai nelygiavertė: vienoms veikloms skiriama daugiau dėmesio ir jos giliau išanalizuotos, kitose dalyse veikla tik aprašyta arba pateikta ataskaitinių metų veiklos statistika nenaudojant analizės elementų. Vienareikšmiškai vertinti vienos ar kitos konkrečios veiklos analizę taip pat sudėtinga, nes veiklas sudaro keletas procesų, kurių vieni išanalizuoti giliau, o kiti tik paminėti, pateikiant faktą, todėl nėra kurios nors veiklos srities, kurios analizės kokybė atitiktų galimą maksimalų 5 balų vertinimą. Atskirų veiklų analizė vertinimo skalė yra nuo 0 iki 4 balų (žr. lentelę Nr. 13), kur 0 balų vertinami tik pateikti veiklos faktai, aprašomojo (atpasakojamojo) pobūdžio tekstas, tačiau neįvertinama veiklos kaita, jos įtaka kitoms bibliotekos veiklos sritims. Išanalizavus atskirų bibliotekų veiklų analizės kokybę galima daryti prielaidą, kad tam įtakos turi atskiras ataskaitų dalis rengusių darbuotojų kompetencija bei ataskaitų užbaigiančio darbuotojo gebėjimas logiškai pateikti visas ataskaitos dalis, kad jos sudarytų vientisą, nuoseklų (be pasikartojančios informacijos) dokumentą. Daugiau negu pusės bibliotekų ataskaitas tiek 2010 m. (58,3%), tiek ir 2015 m. (66,7%) rengė 2 ir daugiau darbuotojų (žr. 14 lentelę).

Lentelė Nr. 13 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų atskirų dalių vertinimas.

Veiklos sritis	Metai	(0) Nėra*	0 balų	1 balas	2 balai	3 balai	4 balai
I. Bendroji dalis	2010 m.		1	6	1	4	
	2015 m.			5	2	3	2
II. Bibliotekų prieinamumas	2010 m.		3	7	2		
	2015 m.		1	9	1	1	
III. Fondo formavimas	2010 m.		2	6	3	1	
	2015 m.		3	6	2	1	
IV. Vartotojų aptarnavimas	2010 m.		5	4		3	
	2015 m.		7	1	4		
V. Vaikų aptarnavimas	2010 m.		7	2	2	1	
	2015 m.		7	2	3		
VI. Informacinė ir kraštotyros veikla	2010 m.		8	3	1		
	2015 m.		6	4	1	1	
VII. Metodinė veikla	2010 m.		9		2	1	
	2015 m.		7	3		1	1
VIII. Mokslinio tyrimo darbas ir dalyvavimas projektuose	2010 m.		6	3	1	2	
	2015 m.		6	3	1	2	
IX. Žmogiškieji ištekliai	2010 m.		7	3	2		
	2015 m.		7	2	3		
X. Materialinė bazė	2010 m.		6	3	2	1	
	2015 m.		5	1	1	4	1
XI. Finansavimas	2010 m.	1	8	2	1		
	2015 m.		7	4	1		
XII. Kitos ataskaitos dalys, jei yra specialiai išskirtos	2010 m.	11		1			
	2015 m.	9		3			
XIII. Išvados, rekomendacijos ir prognozės	2010 m.		2	5	5		
	2015 m.	2	1	3	3	3	
XIV. A. Darbo struktūra ir pagrindinės jos dalys	2010 m.		1	6	5		
	2015 m.			8	3	1	
XIV. B. Teksto iliustravimas	2010 m.		2	4	4	2	
	2015 m.			5	6	1	

* Ataskaitoje šios dalies nėra.

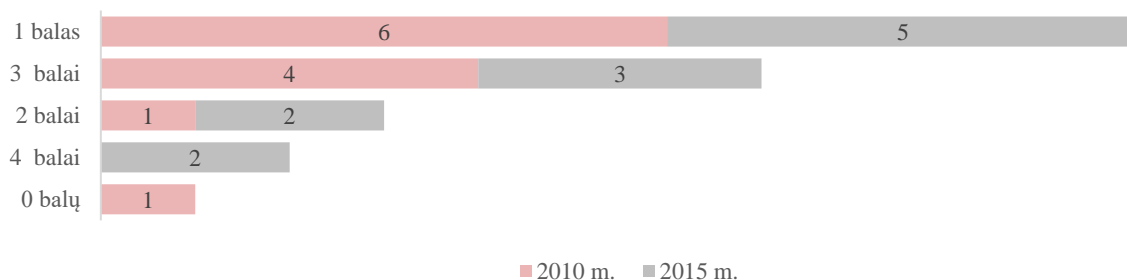
Lentelė Nr. 14. Bibliotekų veiklos ataskaitas rengusių darbuotojų skaičius

Metai	Jonavos RSVB	Kaišiadorių RSVB	Kalvarijos SVB	Kauno MSVB	Kauno RSVB	Kazlų Rūdos SVB	Kėdainių RSVB	Marijampolės SVB	Prienu RSVB	Raseinių RSVB	Šakių RSVB	Vilkaviškio RSVB
2010 m.	6	1	1	3	1	1	2	1	3	2	4	2
2015 m.	6	1	2	2	1	1	3	1	4	2	4	2

Bendrojoje dalyje turėtų būti nurodomi pagrindiniai bibliotekos tikslai ir prioritetinės veiklos kryptys, trumpai apibūdinama, kuo buvo ženklaus ataskaitiniai metai, aptariami svarbiausi įvykiai savivaldybėje ir šalyje, taip pat teisės aktai (įstatymai, nutarimai, savivaldybės teisės aktai ir kt.), turėję įtakos bibliotekų veiklai, bibliotekos pasiekimai, naujos iniciatyvos ir kt. Ataskaitų analizė parodė (žr. pav. Nr. 14), kad praktiškai pusė regiono bibliotekų apsiribojo tik veiklos kryptių (tikslų) ir uždavinių įvardijimu (vertinama 1 balu), kitų bibliotekų ataskaitose pakankamai neatsispindi svarbiausi įvykiai savivaldybėje ir šalyje, teisės aktai (įstatymai, nutarimai, savivaldybės teisės aktai ir kt.), kurie įtakojo bibliotekų veiklą, bibliotekos siekti rezultatai, problemų sprendimas, inovacijos ir pan.

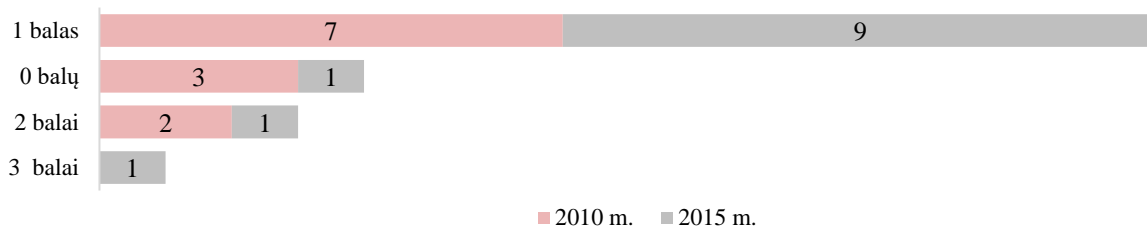
2010 m. maksimalus šios dalies vertinimo balas – 3. Juo įvertintos 4 bibliotekų ataskaitos ir visiškai neinformatyvi Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos 2010 m. veiklos ataskaitos bendroji dalis (0 balų). 2015 m. ši bibliotekų veiklos ataskaitų dalis stipresnė. Maksimalus vertinimo balas – 4 (Kalvarijos ir Marijampolės SVB). Abiem atvejais įvardintos vykdytos veiklos programos, svarbiausi įvykiai, o Marijampolės SVB ataskaitos bendrojoje dalyje nurodyti ne tik tikslai, bet ir veiklos vertinimo kriterijai bei pasiektas rezultatas.

Pav. 14 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų Bendrosios dalies vertinimo balai, N ataskaitų - 12

Pirmajame ataskaitų skyriuje *bibliotekų prieinamumas*, kuriame turėtų būti analizuojamos ir atskleidžiamos bibliotekų dislokacijos bei jų prieinamumo gyventojams sąlygos bei problemos, įvertinama tinklo būklė, jo reorganizavimo problemos bei pasekmės ir pan., beveik visais atvejais ataskaitose pateikiama tik statistika. Tik tais atvejais, kada yra uždaryti arba atidaryti SVB kaimo ar miesto padaliniai, panaudojami analizės elementai (vertinama 2 balais, žr. 15 pav.), nurodant priežastis, pagrindą (pvz., savivaldybės tarybos sprendimą), bet neaptariamose pasekmės, nurodant tik kuriems padaliniams perduodamas uždaryto padalinio mikrorajono gyventojų aptarnavimas. Kauno miesto SVB 2015 m. ataskaitoje pateikė išsamiausią struktūros pokyčių analizę (3 balai), kuri paremta atlikta „Kauno miesto savivaldybės kultūros plėtros galimybių studija“, nurodoma, kad įvertintos galimos filialų uždarymo pasekmės ir priimti sprendimai ataskaitiniam ir artimiausiu metų laikotarpiui.

Pav. 15 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Bibliotekų prieinamumo* analizės vertinimas, N ataskaitų - 12

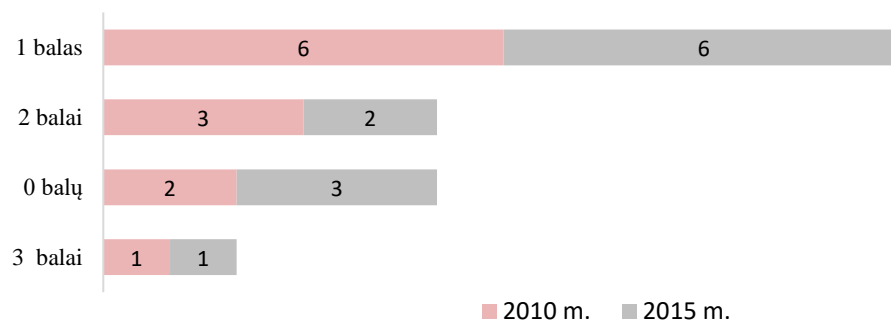
Padalinių uždarymas ar atidarymas ir aptarnaujamų mikrorajonų persikirstymas keičia nuotolius tarp bibliotekų, aptarnaujamų gyventojų, tenkančių vienai bibliotekai, apimtis, tačiau šie duomenys bibliotekų ataskaitose praktiškai nepateikiami arba pateikiami tik už ataskaitinius metus ir visiškai neatsispindi įvykę pokyčiai, kurie turi įtakos gyventojų sutelktumui, nestacionarinio aptarnavimo organizavimui ir, pagaliau, bibliotekininko darbo apimtims. Viešojoje bibliotekoje įvykę struktūros pokyčiai dažniausiai tik įvardijami, tačiau nenurodoma, kokią įtaką tai turės bibliotekos veiklai.

Struktūrinių pertvarkymų priežastimi bibliotekos nurodo struktūros optimizavimą. Dažnu atveju tos pačios bibliotekos 2010 m. ir 2015 m. *bibliotekų prieinamumo* dalies tekstas nesiskiria, skiriasi tik pateikti nestacionarinio aptarnavimo, neįgaliųjų ir senyvo amžiaus žmonių aptarnavimo skaičiai, tačiau jie neanalizuojami, neįvertinami veiklos pokyčiai, o ir nurodytos priežastys atskirų metų ataskaitose pakartojamos vos ne žodis žodinė, ką būtų galima traktuoti, kaip nesikeičiančią situaciją.

2010 m. trijų bibliotekų ataskaitose informacija apie bibliotekų prieinamumą minimali, o Kalvarijos savivaldybės viešosios bibliotekos atveju jos visai nėra.

Fondų formavimui bibliotekų veiklos ataskaitose skiriama daugiau dėmesio, nes ši veikla apima fondų papildymą dokumentais, jų atranką ir šalinimą iš fondų, dokumentų fondo sudėtį (grožinė, šakinė literatūra ir periodika), gyventojų ir vartotojų aprūpinimą dokumentais, fondo apyvartą, mainų ir atsarginį fondus. Ataskaitų analizė parodė, kad pristatant šią veiklos sritį kai kurių bibliotekų ataskaitose tiesiog pasinaudojama pasiūlyta ataskaitos schema ir tik įrašomi ataskaitinių metų rodikliai, tuo tarpu į rekomendacijas atskleisti veiklos pokyčius, jų priežastis, problemas, su kuriomis susidurta ir priemonėmis, kurių imtasi joms spręsti, neatsižvelgiama. Kartais duomenys dar palyginami su praėjusiais metais, tačiau pateiktos informacijos nepakanka, kad būtų galima suprasti kokių rezultatų siekė biblioteka. Tekste aprašomi lentelėse jau pateikti duomenys, teigiama, kad „padidėjo“ arba „sumažėjo“, tačiau neaišku, gerai tai ar blogai, ir kaip rezultatai įtakoją vartotojų aptarnavimą, todėl 2010 m. 8 iš 12 ataskaitų šios veiklos analizė įvertinta tik 0-1 balais (žr. 16 pav.), o 2015 m. net 9 bibliotekų.

Pav. 16 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Fondo formavimo* analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

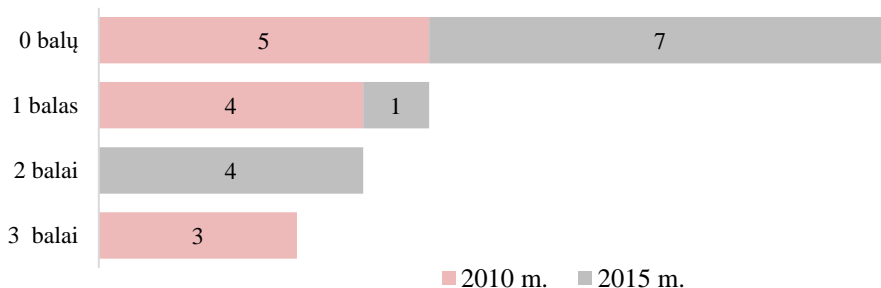

Aukščiausias šios veiklos analizės balas – 3 iš 5 galimų. Tik Kaišiadorių rajono SVB 2010 m. ataskaita įvertinta aukščiausiu balu, tačiau ir šioje ataskaitoje ne visi fondo formavimo veiklų aspektai išanalizuoti

išsamiai, kai kurie pateikti tik fragmentiškai, bet yra ir labai gerai išanalizuotų veiklos aspektų, pateiktos logiškos įžvalgos. Rajono gyventojų aprūpinimo dokumentais duomenys palyginti su IFLA rekomendacijomis ir konstatuota, kad dokumentų fondai yra per dideli. Tai įtakojo didesnę dokumentų atranką ir nurašymą. Dokumentų fondo apyvartos rodiklis panaudotas kaip dar vienas argumentas, patvirtinantis, kad dokumentų fondas vis dar išlieka per didelis ir jame yra daug neaktualios šalinimos literatūros. 2015 m. Kaišiadorių rajono SVB fondo formavimo veiklų analizė jau silpnesnė, o 3 balais įvertinta Jonavos rajono SVB fondo formavimo veiklų analizė. Šios ataskaitos rengėjams turima nemažai pastabų dėl grafikų pavadinimų ir turinio, fragmentiško kai kurių fondo formavimo veiklos sričių aprašymo, tačiau stiprioji pusė yra 2011-2015 m. fondo duomenų palyginimas, akcentavimas, kad didesniam periodikos šalinimui iš fondų įtakos turėjo atlikta periodikos panaudojimo analizė. Kitų bibliotekų ataskaitose dažniausiai nurodomos dvi fondo didėjimui arba mažėjimui įtakos turėjusios priežastys: 1) dokumentų įsigijimui skirtų lėšų kiekis ir 2) dokumentų atranka ir nurašymas perkataloguojant jų įrašus į elektroninį katalogą.

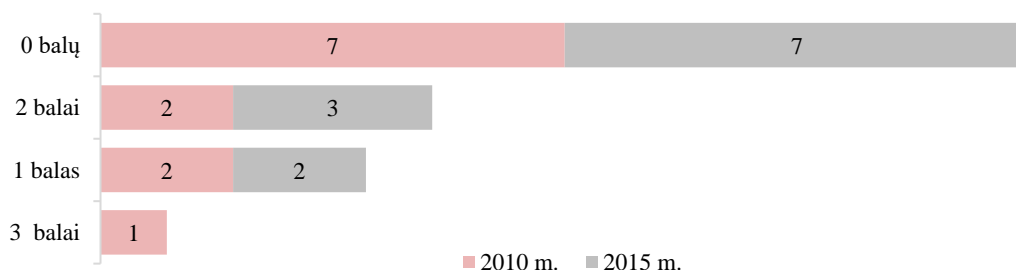
Vartotojų aptarnavimo, įskaitant vaikų aptarnavimą, kuris dažniausiai atskirai neaptariamas (atskirai tiek 2010 m., tiek ir 2015 m. aptariama tik trijų bibliotekų ataskaitose), yra veiklos, kurioms ataskaitose skiriama daugiausia dėmesio ir čia labiausiai trūksta analizės, ypač aprašant gyventojų sutelktumo, vartotojų skaičiaus ir jų sudėties (suaugusieji, vaikai ir pagal užimtumą), lankymosi bibliotekose pokyčius, jų priežastis ir įtaką bibliotekos veiklai. Apskritai, tiek fondų organizavimo, tiek ir vartotojų aptarnavimo, įskaitant vaikus, veiklos kaitos priežastys ir pasekmės, jeigu iš viso nurodomos, dažniausiai grindžiamos ne faktais ir jų vertinimu, o nuomonėmis ir empirine patirtimi, mažai analizuojamos veiklai įtaką darančios išorės aplinkybės, o apie bibliotekos veiklos poveikį bendruomenei informacijos dar mažiau arba, dažniausiai, jos iš viso nėra. Tai atsispindi 17 - 18 pav. pateiktuose vartotojų aptarnavimo analizės vertinimo baluose.

Pav. 17 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Vartotojų aptarnavimo* analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

2015 m. daugiau negu pusės (58,3%) bibliotekų tiek vartotojų aptarnavimo, tiek ir vaikų aptarnavimo veiklos įvertintos 0 balų, nes veiklos neanalizuojamos, pateikiami tik faktai. 4 bibliotekos (25%) pateikė tik statistiką rekomenduojamoje ataskaitos schemoje arba lentelėse be jokių komentarų. Kitų bibliotekų pateikti duomenys yra aprašomojo pobūdžio, tekstas neinformatyvus, kartais net nesuprantamas ir klaidingas, nes vartojami neteisingi terminai, duomenys neteisingai interpretuojami ir suprasti tokį tekstą galima tik įsigilinus į kontekstą. Pavyzdžiui, rašoma kad *beveik pusę viešosios bibliotekos vartotojų sudaro vartotojai vaikai ir jų sutelkimo procentas didžiausias – net 34,1%*. Šiuo atveju 34,1% yra tik kiek daugiau negu trečdalis, o iš konteksto aiškėja, kad tai jokiū būdu nėra gyventojų vaikų sutelktumo procentas, o vaikų dalis bendrame vartotojų skaičiuje.

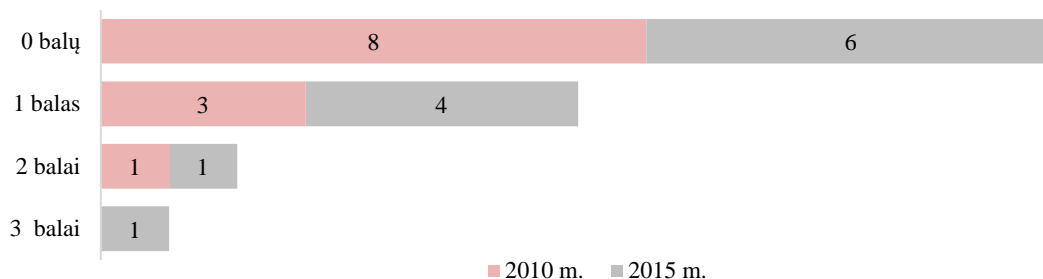
Pav. 18 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų
Vaikų aptarnavimo veiklų analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

Vartotojų aptarnavimo skyriuje pristatoma keletas šios veiklos sričių ir didžiausia ataskaitos dalis skiriama renginiams. Be išimties tam taikomas tik konstatuojamasis aprašymas. Renginius bandoma grupuoti į skaitymo skatinimo, valstybinių, vietos ir tautos švenčių paminėjimo, tradicinius ir kt., tačiau jie visiškai nesiejami su įtaka vartotojų skaičiui, apsilankymas ir dokumentų išduočiai. Vertinimai „*susilaukė didelio susidomėjimo*“, „*gerai įvertintas*“ tėra bendros frazės, kurios niekuo neparemtos (pavyzdžiui, ar renginys sulaukė daugiau lankytojų, nei vidutiniškai lankomasi kituose renginiuose, po renginio padidėjo knygų paklausa ir pan.).

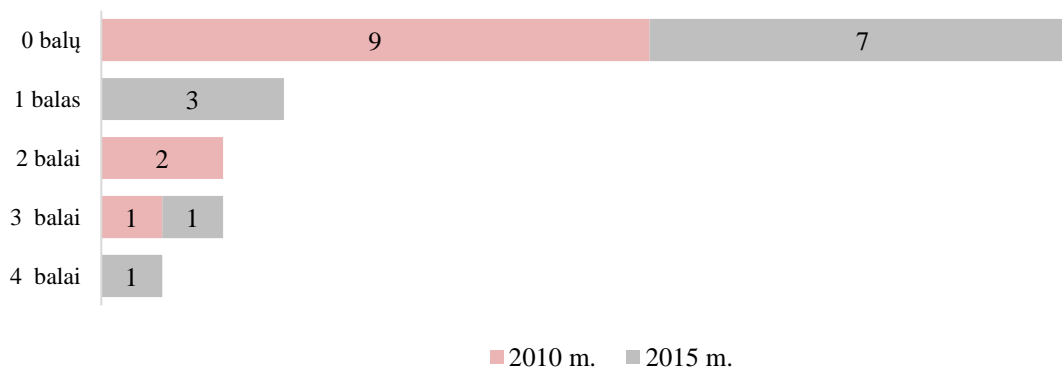
Konstatuojamasis aprašymas naudojamas ir *informacinės ir kraštotyros veiklos* skyriuose. Kiek daugiau analizės elementų (rezultato palyginimas su praėjusiais metais, bibliografijos užklausų paskirstymas pagal pobūdį ir tematiką) panaudojama aptariant vartotojų pateiktas užklausas.

Pav. 19 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų
Informacinės ir kraštotyros veiklų analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

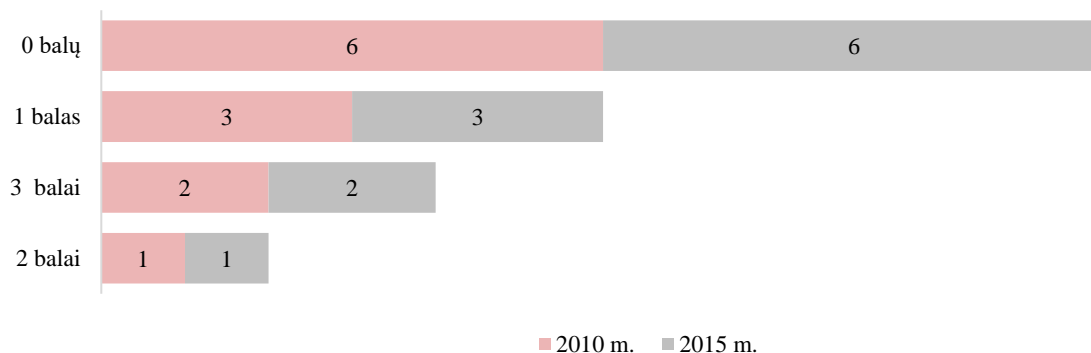
Metodinė veikla taip pat daugeliu atveju pristatyta aprašant atliktus darbus, tačiau neįvertinant jų efektyvumo ar priemonių, kurių buvo imtasi bibliotekai iškilusioms problemoms spręsti. Išimtimi yra tik 2015 m. 2-jų bibliotekų ataskaitos, kuriose identifikuojamos metodininkų pagalbos reikalingos bibliotekų veiklos problemos ir priemonės, kurių imtasi joms spręsti. Šių bibliotekų metodinės veiklos analizė atitinkamai įvertinta 4 balais (Marijampolės SVB) ir 3 balais (Kauno miesto SVB).

Pav. 20 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Metodinės veiklos* analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

Mokslinė veikla (tyrimai, apklausos) bibliotekų ataskaitose nepristatoma, išskyrus Jonavos rajono SVB 2010-2011 m. vykdyto tyrimo „Jonavos viešosios bibliotekos teikiamos elektroninės paslaugos“ rezultatus, kitos bibliotekos pamini, kad dalyvavo LNB organizuotuose tyrimuose, tuo tarpu realiai bibliotekose būta ir vartotojų apklausų (2010 m. Kazlų Rūdos SVB) ir periodinių leidinių panaudojimo analizių. Kazlų Rūdos SVB vartotojų apklausa pristatyta analizuojant vartotojų aptarnavimą, o periodikos fondo panaudojimo analizė fondo formavimo skyriuje minima kelių bibliotekų ataskaitose ir nurodoma, kad jos rezultatai turėjo įtakos periodikos prenumeratai ir laikraščių bei žurnalų saugojimo terminų sutrumpinimui. Tiek minėta vartotojų apklausa, tiek fondo panaudojimo analizės bibliotekų ataskaitose nesiejamos su mokslinio tyrimo veikla. Tai leidžia manyti, kad nedidelės apimties apklausos ir analizės yra praktinio taikomojo pobūdžio ir skirtos konkrečioms tuo metu bibliotekai iškilusioms problemoms spręsti. Jos nėra tinkamai parengiamos tolimesniam saugojimui ir sklaidai, o rezultatai ir priimti sprendimai aptariami tik darbuotojų gamybiniuose pasitarimuose. Šios veiklos aprašymas analitinėje ataskaitoje būtų nevertinamas dėl informacijos stokos (8 iš 12 bibliotekos nepateikė jokios informacijos), todėl mokslinio tyrimo darbas sujungtas su dalyvavimu projektuose. Pastarosios bibliotekų veiklos aprašymas ataskaitose turėjo didžiausią įtaką vertinant veiklas.

Pav. 21 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Mokslinio tyrimo darbo ir dalyvavimo projektuose veiklų* analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

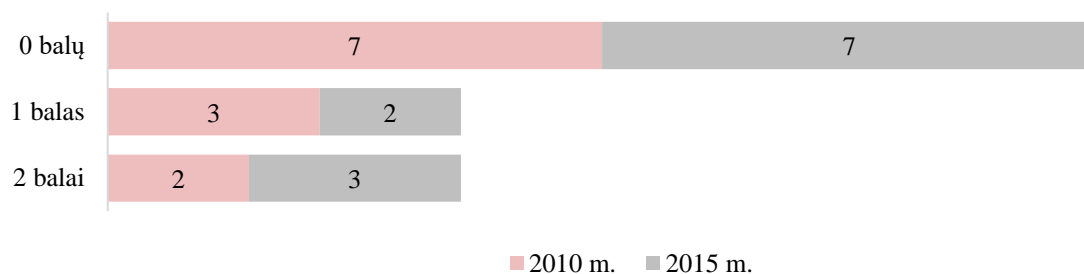
Pristatant vykdytus projektus dažniausiai pateikiamas veiklų aprašymas, tačiau nėra aiškus pasiektas rezultatas ir kokią įtaką tai turėjo vartotojų aptarnavimui ar kitoms bibliotekos veikloms, ne visos bibliotekos nurodo projektų vykdymui gautas lėšas, todėl 50% bibliotekų ataskaitų tiek 2010 m., tiek ir 2015 m. įvertintos 0 balų (žr. pav. 21). Kauno rajono SVB 2015 m. ataskaitoje projektų vykdymas apžvelgiamas net keliuose ataskaitos skyriuose. Projekto „Moksleivių bendrųjų kompetencijų ugdymas Kauno rajono bibliotekose ir mokyklose panaudojant informacines technologijas“ veiklos ir rezultatai gana detalai apžvelgiami ataskaitos

skyriuje „Inovatyvi bibliotekų veikla“, kiti 5 vykdyti projektai – skyriuje „Kultūrinė veikla“, tačiau čia veikla tik aprašoma, neaišku kokio rezultato jais siekta, nenurodomas nei renginių, nei jų lankytojų skaičiaus, nei projektų veiklų įtaka vartotojų aptarnavimui ar aptarnaujamai bendruomenei.

Personalo arba *žmogiškųjų išteklių* ataskaitų skyriuje pateikiami tik faktai apie ataskaitinių metų situaciją. Retais atvejais darbuotojų skaičius ir jų charakteristika (išsimokslinimas, amžius, stažas) lyginami su ankstesniais metais. Pateikiami bibliotekininkų veiklos efektyvumo rodikliai nekomentuojami ir nesiejami su gyventojų, vartotojų, lankytojų ir išduoties rezultatų kaita, bibliotekos veiklos finansavimu ir bibliotekų prieinamumu. Neįvertinamas personalo indėlis, neatkreipiamas dėmesys į tai, kad ne visos bibliotekos dirba visą darbo dieną, kad keičiasi darbo krūviai ir aptarnavimo apimtys uždarius gretimas kaimo bibliotekas.

Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka 2015 m. ataskaitoje bandyta pateikti veiklos efektyvumo rodiklių kaitos priežastis, nors kai kurioms jų reikėtų tikslesnio formulavimo.

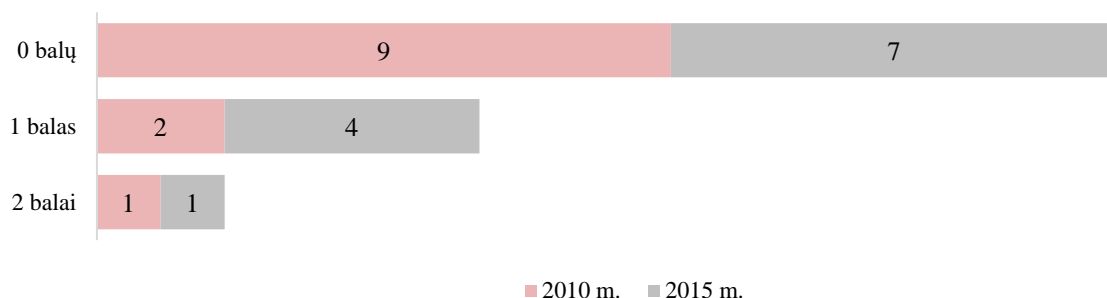
Pav. 22 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Žmogiškųjų išteklių* veiklų analizės vertinimo balai, N ataskaitų - 12

Praktiškai analizės elementų nėra pateikiant bibliotekų lėšas ir išlaidas *finansavimo skyriuje*. Čia pateikiamas tik faktas (skaičiai) ir, geriausiu atveju, palyginimas su praėjusiais metais, kartais palyginami 3-5 metų finansavimo rodikliai pagal finansavimo šaltinius. Informacija beveik visais atvejais pateikiama laikantis metodikos centrų rekomenduotos schemas. Apskritai informacija apie gautas lėšas ir jų panaudojimą, laikantis rekomenduojamos ataskaitų struktūros, yra išsibarsčiusi po skirtingas veiklas: dokumentų įsigijimą, mokamas paslaugas, projektų įgyvendinimą. Jeigu savivaldybės ar valstybės biudžeto skiriamų asignavimų kaitos priežastys yra šių institucijų sprendimai, tai lėšos už suteiktas mokamas paslaugas, papildomo finansavimo (projektų, *grantų*) lėšos priklauso nuo bibliotekos veiklos organizavimo, jos įdėtų pastangų.

Pajamos, gautos už mokamas paslaugas, kai kurių bibliotekų ataskaitose detalizuotos *vartotojų aptarnavimo skyriuje*, dažniausiai pateikiant ataskaitinių metų faktą. Pastebėta, kad detalizuojant lėšas, gautas už mokamas paslaugas, minimi ir delpinigia. Delpinigia jokiū būdu nėra lėšos už mokamas paslaugas ir tai patvirtina bibliotekų ataskaitose pateikti mokamų paslaugų sąrašai. Delpinigia yra bauda vartotojui už paskolintų dokumentų grąžinimo terminų nesilaikymą ir jos turėtų būti įvardintos kaip kitos bibliotekos iš vartotojų gautos pajamos. Daugiau informacijos apie lėšas ir išlaidas dokumentų įsigijimui, kaip ir rekomenduojama siūlomose bibliotekos ataskaitos struktūros schemose, randama aptariant dokumentų įsigijimą *fondo formavimo* skyriuje.

Pav. 23 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų *Finansavimo dalies* analizės vertinimo balai, N ataskaitų -12

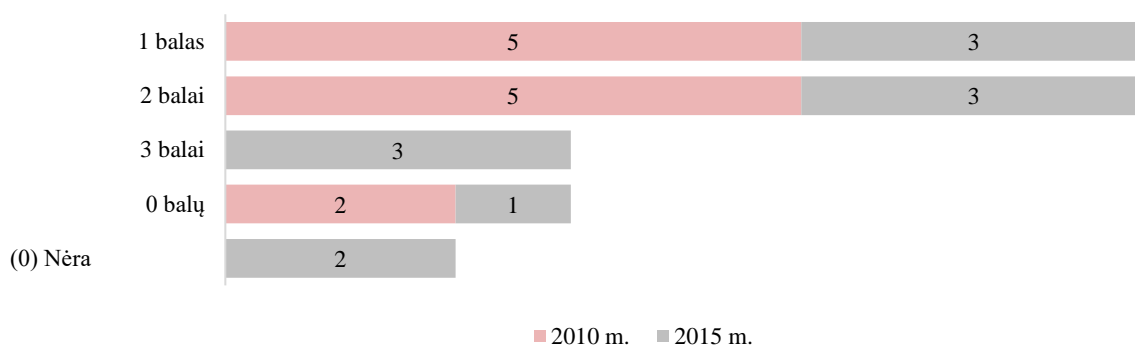

Mažiausiai informacijos pateikiama apie lėšas, pritrauktas vykdant projektus. Ataskaitų *finansavimo skyriuje* bibliotekos nurodo bendrą projektams gautą sumą, o aprašant projektus dažnai jų vykdymui gautos lėšos nenurodomos. Apskritai ataskaitose nėra palyginimo, kiek projektų ir už kokią lėšų sumą buvo vykdoma ataskaitiniais ir ankstesniais metais. Projektų finansavimo įtaką bibliotekos biudžetui užsimenama tik Marijampolės SVB 2015 m. ataskaitoje.

Vienu svarbiausių ataskaitų trūkumu yra tai, kad atskirų veiklos sričių skyrių pabaigoje veikla nėra apibendrinama, nesuformuluojamos tarpinės išvados, kurios būtų pagrindu visos bibliotekos veiklos sėkmių, problemų formulavimui ir jų sprendimo būdų numatymui. Ypač tai svarbu ataskaitas rengiant keliems darbuotojams. Kaip rodo ataskaitose pateikta informacija apie rengėjus, 7 (2010 m.) ir 8 (2015 m.) iš 12 bibliotekų ataskaitas rengė 2 ir daugiau darbuotojų (žr. lentelę Nr. 14, p. 20), kurie analizuoja jiems pavestas organizuoti veiklas ir kurie geriausiai galėtų parengti vienos ar kitos veiklos apibendrinimą. Direktorius pavaduotojas dalyvauja visų 9 SVB, turinčių šią pareigybę, ataskaitų rengime. Nuo galutinį ataskaitos variantą rengiančio darbuotojo priklauso, kaip jis sugeba visą gautą informaciją nuosekliai išdėstyti ir panaudoti ataskaitos išvadų rengimui bei perspektyvų numatymui.

Formuluojant *išvadas*, kurios turėtų būti pagrindu bibliotekų ateinančių metų veiklos planavimui ir tolimesnių vystymosi perspektyvų numatymui, pasiekimai, trūkumai ir problemos ne visada siejamos su ataskaitoje išdėstyta medžiaga, pasitaiko netikslių formuluočių, o turinys nereikšmingas, kartais pakartojamos bendrojoje dalyje pateiktos tezės. Pateikiama ir nauja, veiklos analizėje neatskleista informacija, kas, manytina, yra skirtingų ataskaitas rengiančių darbuotojų gebėjimo analizuoti, visos bibliotekos veiklos matymo ir vertinimo pasekmė. Nė vienos bibliotekos išvadose nėra pateikiama konkrečios informacijos apie tai, ar buvo pasiekti planuoti rezultatai, situacija pagerėjo ar pablogėjo. Geriausiu atveju pateikiamas ataskaitinių metų rezultatas, tačiau taip ir neaišku: geras jis, ar blogas. 2015 m. Kauno ir Šakių rajonų savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų rengėjai išvadų iš viso nepateikė, o Raseinių, Kaišiadorių rajonų ir Marijampolės savivaldybių viešųjų bibliotekų išvados, problemos ir ateities veiksmai suformuluoti logiškiau ir labiau atitinka ataskaitos turinį. Tai atsispindi šios ataskaitų dalies vertinime (žr. pav. Nr. 24)

Pav. 24 Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų 2010 m. ir 2015 m. veiklos ataskaitų
Išvadų, rekomendacijų ir prognozių vertinimo balai
N ataskaitų - 12

Ataskaitų, kaip dokumento apipavidalinimas daugeliu atvejų atitinka reikalavimus, tačiau pastebėta, ir nemažai trūkumų. *Bendrojoje dalyje ir išvadose* naudojami sutrumpinimai. Jeigu bibliotekininkams žinomas trumpinys LIBIS, tai kitiems ataskaitas skaitantiems asmenims, šis trumpinys nesuprantamas, ypač kai parašoma „LIBIS PĮ“. Ataskaitos išvadose rastas ir trumpinys DGJ, kurį ir iš konteksto gali suprasti ne kiekvienas bibliotekininkas. Pasirodo, taip sutrumpintai įvardintas „dokumentų grąžinimo įrenginys“. Bendrojoje dalyje ir išvadose trumpinių, kurie nenaudojami visuotinai ir nesuprantami didžiąjai daliai šalies gyventojų, neturėtų būti naudojama. Tekste naudojami trumpiniai pirmą kartą taip pat turėtų būti nurodomi pilnai, nežiūrint to, kad bibliotekininkai juos nuolat naudoja. Vienintelė Kalvarijos SVB 2015 m. ataskaitoje pateikė tekste naudojamų santrumpų sąrašą.

Teksto iliustravimui naudojamos ir lentelės, ir paveikslai (grafikai), tačiau jų parengimas ir pateikimas turėtų būti geresnis. Rengiant lenteles pasitaiko netikslių eilučių ar stulpelių pavadinimų, nesutampa tekste ir lentelėse naudojami terminai (pvz., fiziniai vienetai ir egzemplioriai). Tekste dažniausiai nėra nuorodų į lentelę ar paveikslą, nes jie neturi pavadinimų, nėra numeruoti. Skaitant tekstą tik numanoma, kad lentelė jį iliustruoja. Lentelės, kaip priedai, pateikti 2010 m. Kauno miesto SVB ataskaitoje. Tai puikus lyginamosios statistikos duomenų rinkinys, tačiau juo naudotis sudėtinga, o tekstas itin mažai iliustruojamas. Jis labai platus, neinformatyvus ir monotoniškas, nes tekste aprašomos priede pateiktos lentelės. Kaip priedas statistikos lentelės pateiktos ir 2010 m. Kalvarijos SVB ataskaitoje, tik šiuo atveju, pateikus mažiau duomenų ir tekstinėje dalyje, jie praktiškai nekomentuojami.

Tos pačios bibliotekos ataskaitoje naudojami „dokumentų fondo“ ir „informacijos išteklių“, „fizinio vieneto“ ir „egzemplioriaus“, „vartotojo“ ir „skaitytojo“ terminai. Kita klaidų grupė siejasi su statistikos duomenų skaičiavimo ir palyginimo klaidomis (sukeisti vietomis skaičiai, „iš viso SVB“ nėra padalinių veiklos rodiklių suma, parašytas teigiamas skaičius ten, kur aiškus rezultato sumažėjimas, pokytis neteisingai įvardintas „kartais“, kai turėtų būti „procentai“ ir pan.). Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos 2015 m. veiklos ataskaita anoniminė, t. y. nenurodyti rengėjai.

Apibendrinant bibliotekų veiklos ataskaitų analizės rezultatus **vienareikšmiškai galima konstatuoti, kad jose trūksta veiklos analizės elementų, nesiremiama ir pakankamai neanalizuojama išorės ir vidaus veiksnų įtaka bibliotekų veiklai. Paviršutiniška ir formali veiklos analizė neleidžia identifikuoti ir įvertinti tiek bibliotekų gerąją patirtį, tiek problemines veiklos sritis, numatyti iškilusių problemų sprendimo būdus ir priemones, tolimesnės veiklos vystymo perspektyvas.**

Apklausa su bibliotekų vadovais ir darbuotojais rezultatų apibendrinimas

Empirinio tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – ištirti bibliotekų vadovų ir bibliotekų darbuotojų požiūrį į tiriamąją/mokslinę veiklą bibliotekose, sužinoti, kaip jie vertina tiriamosios/mokslinės veiklos būklę ir galimybes bibliotekose.

Klausimų sritys: bibliotekų vadovų ir darbuotojų požiūris į tiriamąją/mokslinę veiklą; tiriamosios/mokslinės veiklos būklės vertinimas bibliotekose; tiriamosios/mokslinės veiklos plėtros galimybės viešosiose bibliotekose.

Apklausa vykdomo laikotarpis - 2017 liepa- rugpjūtis.

Tyrimo metodas - kiekybinė apklausa internetu.

Tikslinė grupės - Kauno regiono SVB vadovai ir darbuotojai, kuriems buvo priskiriama tiriamoji/mokslinė veikla 2010 - 2017 metais.

Imtis – 10 vadovų ir 58 darbuotojai.

Atranka – tikslinė – vienas klausimynas (skirtas vadovams) buvo tikslingai siunčiamas bibliotekų vadovams, kitas klausimynas taip pat buvo siunčiamas bibliotekų vadovams pateikiant jiems sąrašą darbuotojų, kuriuos reikėtų apklausti. Darbuotojų sąrašas buvo sudarytas remiantis bibliotekų pateiktais duomenimis apie darbuotojus, kuriems pagal pareigines priklauso tiriamoji/mokslinė veikla. Planuota apklausti 82 respondentus, iš viso apklausta - 68 (83 proc.).

Demografinės respondentų charakteristikos ir darbuotojų sąsajos su tiriamąją veikla

Tyrimo sudalyvavo 10 bibliotekų vadovų ir 58 bibliotekų darbuotojai. Didžioji dalis vadovų (60 proc.) ir darbuotojų (47 proc.) yra 51 - 60 metų amžiaus. Mažiausia darbuotojų grupė, kuri sudalyvavo apklausoje, pagal amžių yra iki 30-ies metų amžiaus – tokių darbuotojų tyrimo sudalyvavo tik 9 proc. Vidutinis tyrimo sudalyvavusių vadovų amžius yra 62,1 metai, o darbuotojų – 50,5 metai (žr. lentelę Nr.15).

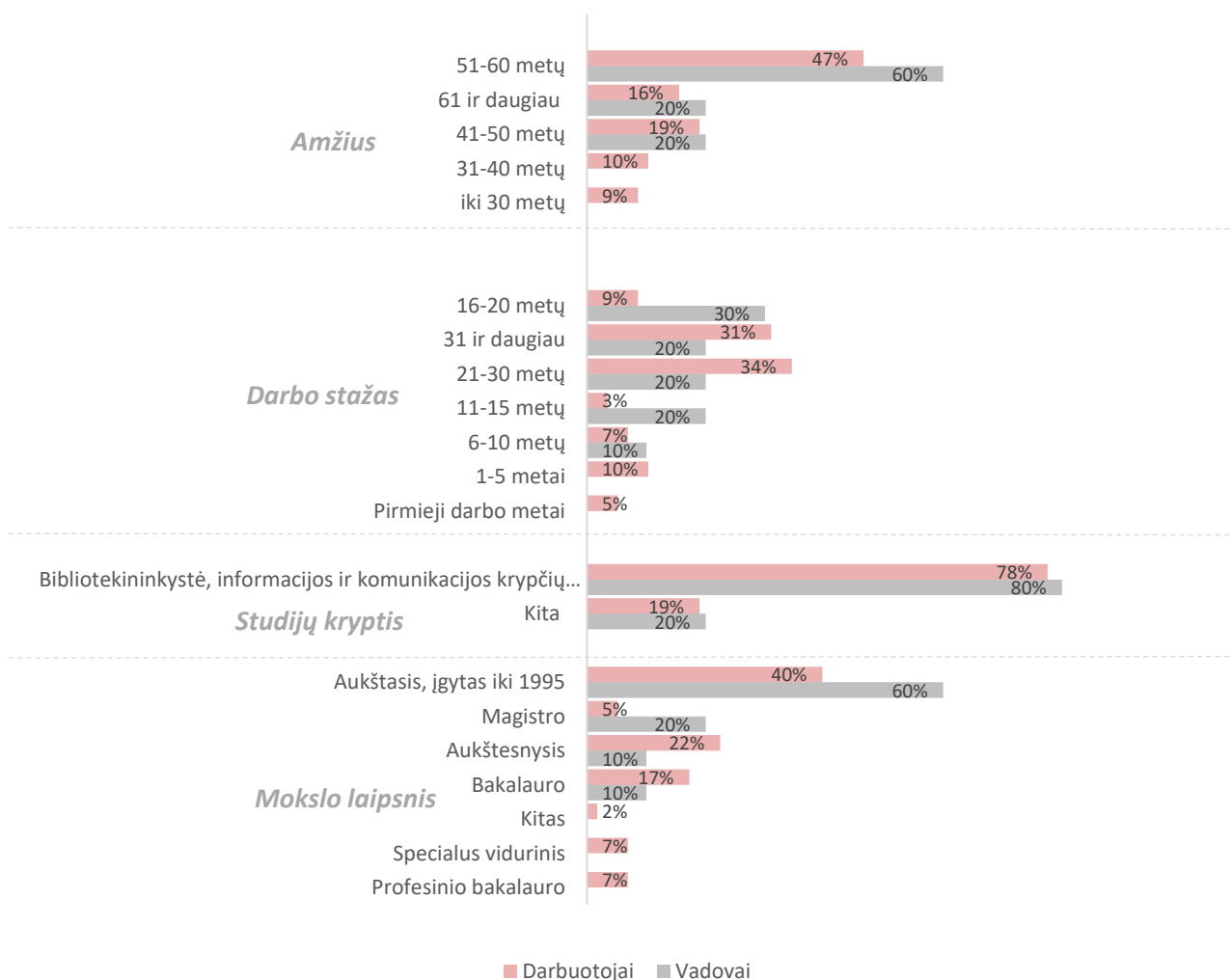
Daugiausia tyrimo dalyvavusių vadovų (30 proc.) turi 16 - 20 metų darbo stažą, penktadalis turi 21-30 ir daugiau nei 31 metų darbo stažą bibliotekoje. Vidutinis tyrimo dalyvavusių bibliotekų vadovų darbo stažas yra 21 metai.

Didžioji dalis darbuotojų, kurie sudalyvavo tyrimo, taip pat turi ilgą darbo stažą – 34 proc. turi daugiau nei 31 metų darbo stažą, ir 34 proc. turi 21 - 30 metų bibliotekinio darbo stažą. Vidutinis bibliotekų darbuotojų darbo stažas yra 23 metai.

Tiek vadovų, tiek darbuotojų įgyta studijų kryptis pasiskirsto panašiai – didžioji dalis abiejų tikslinių grupių atstovų yra įgiję bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos studijų krypties išsilavinimą.

Pagal išsilavinimo laipsnį tarp vadovų ir bibliotekų darbuotojų dominuoja aukštasis išsilavinimas įgytas iki 1995 metų (žr. pav.25).

Pav. 25 Demografinės respondentų charakteristikos, proc.
N vadovų - 10, N darbuotojų - 58

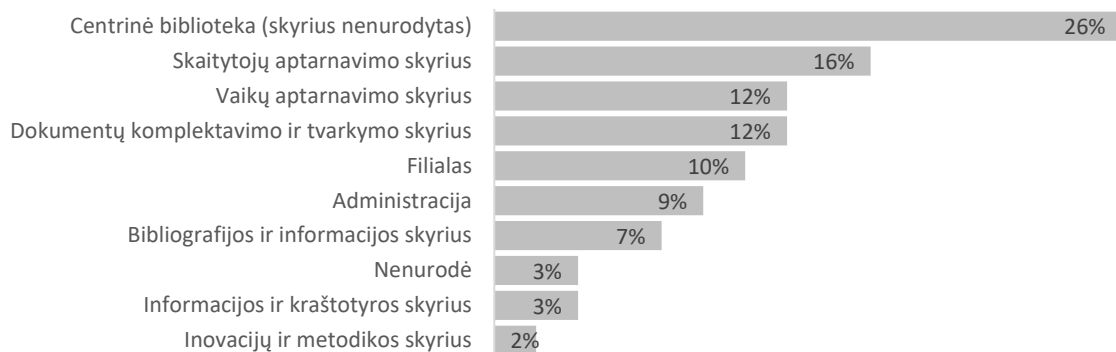

Lentelė Nr.15 Vidutinis vadovų ir bibliotekų darbuotojų darbo stažas

Darbo stažas /amžius	Vadovų	Darbuotojų
Vidutinis darbo stažas	21	23
Vidutinis amžius	62,1	50,5

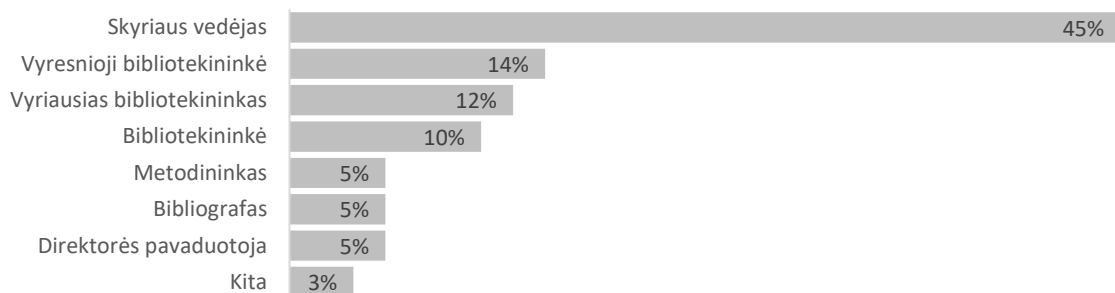
Ketvirtadalis bibliotekų darbuotojų atsakydami į klausimą apie savo darbo vietą nenurodė tikslaus skyriaus/padalinio, kuriame dirba, pavadinimo. 74 proc. darbuotojų įvardino savo darbo vietą bibliotekose – daugiausia respondentų dirba skaitytojų aptarnavimo, vaikų aptarnavimo ir dokumentų komplektavimo ir tvarkymo sektoriuose. Mažiausiai – informacijos ir kraštotyros bei inovacijų ir metodikos skyriuose (žr. pav. 26).

Pav. 26 Respondentų darbo vieta, proc. N darbuotojai - 58

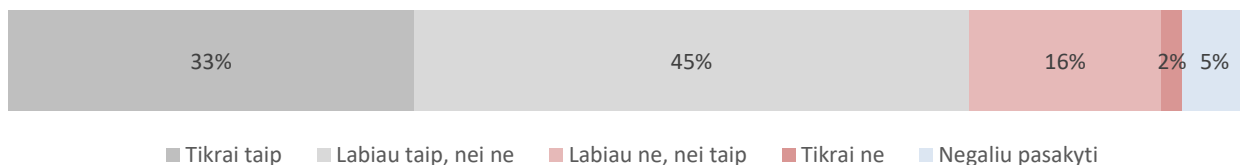
Didžioji dalis respondentų (45 proc.) bibliotekose užima skyriaus vedėjo pareigas, 36 proc. respondentų užima įvairaus rango bibliotekininko pareigas. Rečiausiai pasitaikiusios pareigos tarp respondentų – metodininkas, bibliografas ir direktoriaus pavaduotoja (žr. pav. 27).

Pav. 27 Užimamos pareigos bibliotekoje, proc. N darbuotojai - 58

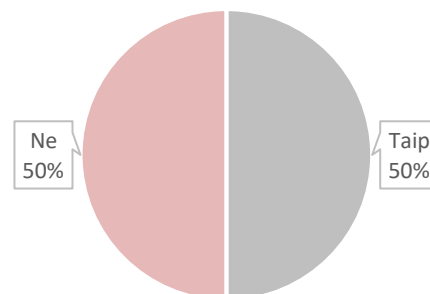
78 proc. darbuotojų mano, kad **tiriamosios veiklos kompetencija yra neatsiejama** nuo jų profesinės kompetencijos dalis, 18 proc. laikosi nuomonės, kad tiriamosios veiklos kompetencija **nėra neatsiejama** nuo jų profesinės kompetencijos dalis (žr. pav. 28)

Pav. 28 Ar jūsų nuomone, tiriamosios veiklos kompetencija yra neatsiejama Jūsų profesinės kompetencijos dalis? proc, N darbuotojai - 58

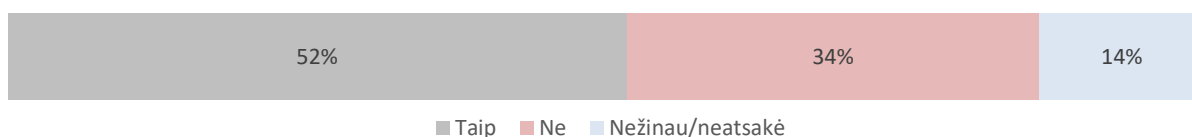
Pusė tyrime dalyvaujančių vadovų teigė, kad jų bibliotekų nuostatuose yra numatyta mokslinių tyrimų funkcija, kiti teigė, kad tokia funkcija jų bibliotekų nuostatuose nenumatyta (žr. pav. 29). Šie duomenys ne visai sutampa su bibliotekų nuostatų analizės rezultatais, kurie rodo, kad tiriamosios veiklos funkcija yra numatyta 11-os bibliotekų nuostatuose (tai sudaro 85 proc. visų Kauno regiono bibliotekų). Galima daryti prielaidą, kad vadovai, apklausoje atsakydami į klausimą apie mokslinių tyrimų funkcijos reglamentavimą bibliotekų nuostatuose, šią veiklą traktavo išskirtinai kaip mokslinę (galbūt jai nepriskirdami kitų tiriamųjų veiklų), dėl to ir atsirado šis neatitikimas tarp bibliotekos nuostatų analizės ir vadovų atsakymų apklausoje.

Pav. 29 Ar Jūsų bibliotekos pareiginiuose nuostatuose yra numatyta mokslinių tyrimų vykdymo funkcija? Proc. N vadovai -10

Panašus procentas darbuotojų (52 proc.) teigė, kad įpareigojimai vykdyti tiriamąją veiklą arba dalyvauti joje yra įrašyti jų pareiginiuose nuostatuose, tačiau trečdalis teigė, kad tokie įpareigojimai nėra įrašyti į jų pareiginius nuostatus, 14 proc. nežinojo arba neatsakė (žr. pav. 30).

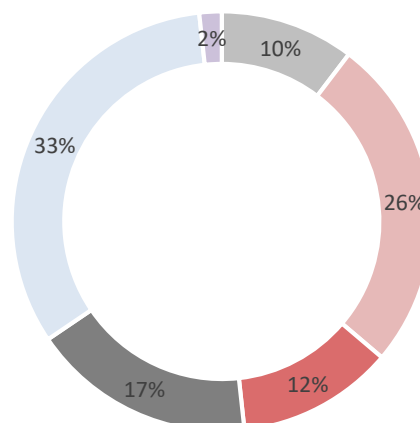
Pav. 30 Ar įpareigojimai vykdyti (organizuoti, koordinuoti) tiriamąją veiklą arba dalyvauti joje yra įrašyti Jūsų pareiginiuose nuostatuose? proc., N darbuotojai - 58

10 proc. tyrime dalyvavusių darbuotojų nurodė, kad tiriamoji veikla yra jų pagrindinė veikla bibliotekoje, 26 proc. nurodė, kad tai yra papildomai jiems paskirtos pareigos, 12 proc. nurodė, kad šios pareigos yra tik įrašytos pareiginiuose nuostatuose, tačiau konkrečių darbų atlikti neteko, 17 proc. teigė, kad šios pareigos nėra įrašytos jų pareiginiuose nuostatuose, tačiau jie dažnai yra įpareigojami tokiais darbais atlikti. Vertinant bendrai išryškėja, kad tiriamosios veiklos atlikimas (tiek formaliai, tiek neformaliai) yra priskiriamas maždaug 53 proc. respondentų (žr. pav. 31).

Pav. 31 Ar tiriamoji veikla yra Jūsų pagrindinė veikla bibliotekoje? proc. N darbuotojai - 58

- Taip
- Ne, tai yra man paskirtos papildomos pareigos
- Šios pareigos yra tik įrašytos mano pareiginiuose nuostatuose, konkrečių darbų atlikti neteko
- Šios pareigos neįrašytos mano pareiginiuose nuostatuose, tačiau aš dažnai esu įpareigojama (-as) tokiais darbais atlikti
- Kitas variantas
- Neatsakė

Požiūris į tiriamąją/mokslinę veiklą

Visi tyrime dalyvavę vadovai mano, kad tiriamoji veikla yra svarbi bibliotekų vystymuisi - **70 proc. mano, kad ji tikrai svarbi, 30 proc. kad labiau svarbi, nei nesvarbi.**

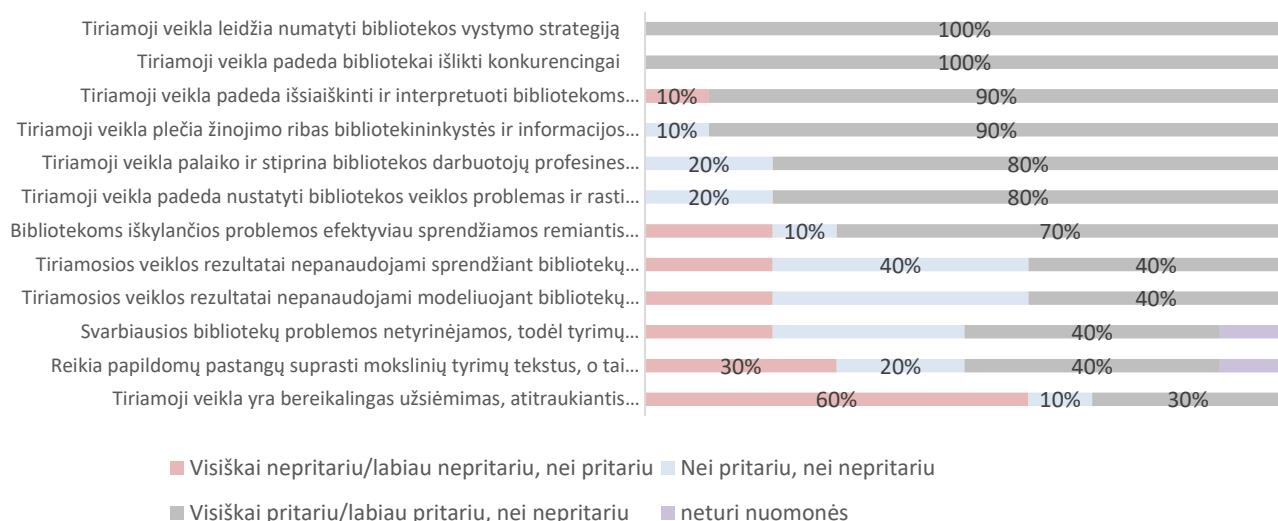
Paprašyti įvertinti konkrečius teiginius susijusius su tiriamąją veikla, visi vadovai teigiamai įvertino šiuos 2 teiginius:

- *Tiriamoji veikla leidžia numatyti bibliotekos vystymo strategiją*
- *Tiriamoji veikla plečia žinojimo ribas bibliotekininkystės ir informacijos teorijos ir praktinės veiklos srityse*

Mažiausiai palankumo sulaukė teiginys, kad *Tiriamoji veikla yra bereikalingas užsiėmimas, atitraukiantis darbuotojus nuo svarbesnių reikalų* – 30 proc. vadovų pritarė šiam teiginiui.

Detalesnis teiginių vertinimas pateiktas pav. 32 ir lentelėje Nr. 16

Pav. 32 Teiginių, susijusių su tiriamąją/mokslinę veikla, vertinimas, proc. N vadovų- 10

Lentelė. Nr. 16 Vadovų požiūris į tiriamąją/ mokslinę veiklą

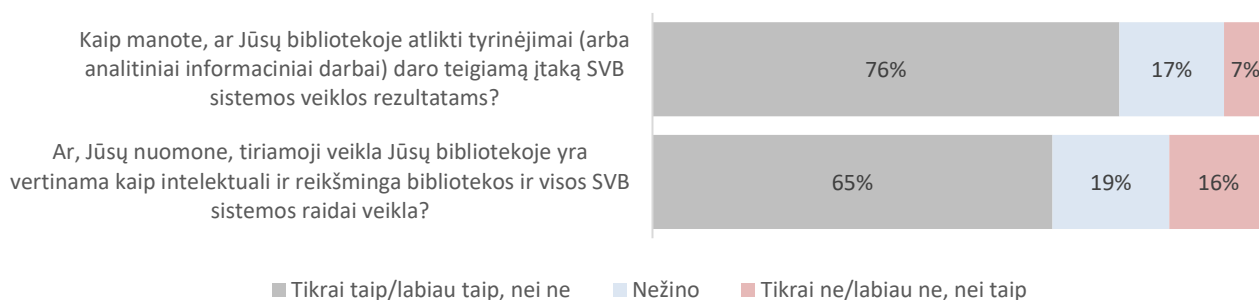
Vertinamasis teiginys	Balų vidurkis
Tiriamoji veikla leidžia numatyti bibliotekos vystymo strategiją	4.8
Tiriamoji veikla plečia žinojimo ribas bibliotekininkystės ir informacijos teorijos ir praktinės veiklos srityse	4.5
Tiriamoji veikla padeda išsiaiškinti ir interpretuoti bibliotekoms svarbius reiškiniai ir jų esmės	4.3
Tiriamoji veikla padeda bibliotekai išlikti konkurencingai	4.3
Tiriamoji veikla padeda nustatyti bibliotekos veiklos problemas ir rasti jų sprendimus	4.3
Tiriamoji veikla palaiko ir stiprina bibliotekos darbuotojų profesines kompetencija	4.3
Bibliotekoms iškilančios problemos efektyviau sprendžiamos remiantis ne tyrimais ir analize, o praktine patirtimi	3.9
Tiriamosios veiklos rezultatai nepanaudojami modeliuojant bibliotekų ateitį	3.4
Tiriamosios veiklos rezultatai nepanaudojami sprendžiant bibliotekų veiklos problemas	3.4
Reikia papildomų pastangų suprasti mokslinių tyrimų tekstus, o tai labai apsunkina ir tyrimų rezultatų panaudojimą	3.2
Svarbiausios bibliotekų problemos netyrinėjamos, todėl tyrimų rezultatai ir nėra panaudojami bibliotekų praktikoje	3.2
Tiriamoji veikla yra bereikalingas užsiėmimas, atitraukiantis darbuotojus nuo svarbesnių reikalų	2.4

* Teiginių vertinimo vidurkiai buvo skaičiuojami 5-balėje sistemoje, kur 1- visiškai nepritariu, 2- labiau nepritariu, nei pritariu, 3 – nei pritariu, nei nepritariu, 4- labiau pritariu, nei nepritariu, 5 - visiškai pritariu

Tyrimo duomenys rodo, kad 76 proc. tyrime dalyvavusių bibliotekų darbuotojų mano, kad tiriamosios veiklos poveikis daro teigiamą įtaką SVB sistemos veiklos rezultatams bei 65 proc. respondentų mano, kad tiriamoji veikla yra vertinama kaip intelektualiai ir reikšminga bibliotekos ir visos SVB sistemos raidai. Vis tik reiktų pažymėti, kad 16 proc. respondentų pastarajam teiginiui nepritaria (pav. 33).

Šie rezultatai rodo, kad tiriamoji veikla tarp bibliotekos darbuotojų yra vertinama palankiai - suvokiant jos reikalingumą ir teigiamą poveikį bibliotekos veiklai. Taip pat, greičiausiai didžioji dalis darbuotojų, darančių kokias nors tiriamąsias veiklas, patiria palaikymą savo bibliotekoje, nes pati veikla jų nuomone yra vertinama, kaip intelektualiai ir reikšminga. Tačiau galima daryti prielaidą, kad tiriamosios/mokslinės veiklos vertinimas labai priklauso nuo konkrečioje bibliotekoje vyraujančio požiūrio į šią veiklą – galimai jei požiūris yra palankus bibliotekoje, tai ir darbuotojas šią veiklą vertina palankiai ir atitinkamai, jei bibliotekoje vyrauja labiau neigiamas ar neutralus požiūris į tiriamąją/mokslinę veiklą, tai ir darbuotojai, vykdantys šias funkcijas gali ją vertinti nepalankiai ar neutraliai.

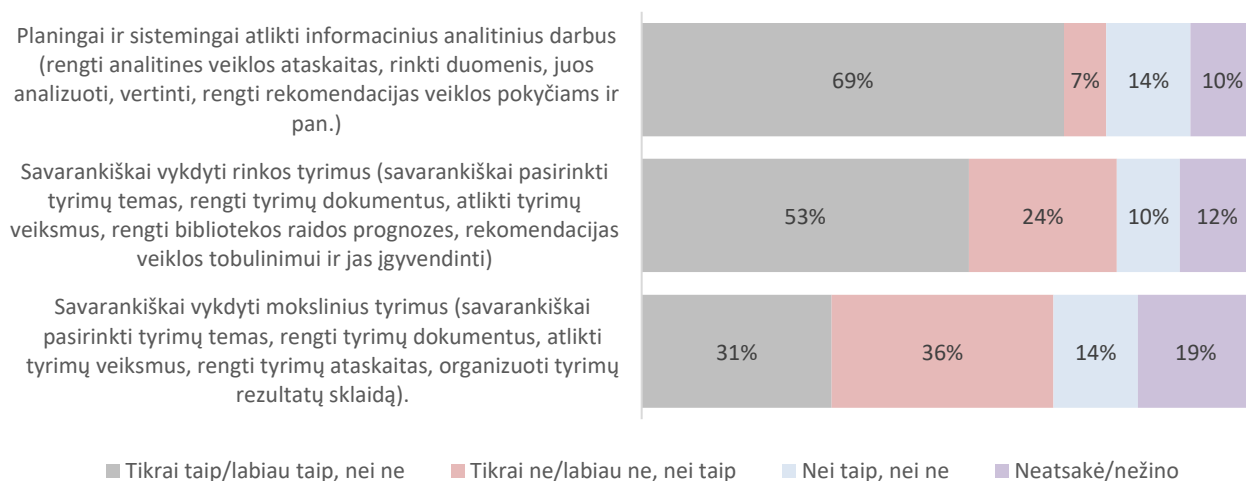
Pav. 33 Darbuotojų nuomonė apie tiriamosios veiklos vertinimą ir jos poveikį SVB sistemai, proc. N darbuotojai - 58

Darbuotojai labiausiai pritaria teiginiui (69 proc.), kad savivaldybės viešoji biblioteka turėtų *planingai ir sistemingai atlikti informacinius analitinius darbus (rengti analitines veiklos ataskaitas, rinkti duomenis, juos analizuoti, vertinti, rengti rekomendacijas veiklos pokyčiams ir pan.)*, mažiausiai palaikymo (31 proc.) ir daugiausiai neigiamos nuomonės (36 proc.) sulaukė teiginys, kad SVB turėtų *savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus (savarankiškai pasirinkti tyrimų temas, rengti tyrimų dokumentus, atlikti tyrimų veiksmus, rengti tyrimų ataskaitas, organizuoti tyrimų rezultatų sklaidą)* (žr. pav. 34).

Toks požiūris gali rodyti, kad bibliotekų darbuotojai nepriskiria arba priskiria tik iš dalies bibliotekai, kaip institucijai, mokslinės veiklos funkciją ir dėl to mano, kad ji neturėtų būti savarankiškai vystoma bibliotekose. Galima tokio požiūrio interpretacija yra veiklos sričių tarp skirtingų institucijų atskyrimas – biblioteka būdama kultūros srities institucija galimai ir yra suvokiama daugiau praktiniu/kultūriniu bei informaciniu aspektais, paliekant mokslinės srities plėtojimą akademinėms įstaigoms. Kita vertus, toks požiūris gali būti būdingas ir dėl bibliotekose susiformavusios tradicijos sistemingai neplėtoti ir nevystyti tiriamosios/mokslinės veiklos.

Pav. 34 Ar savivaldybės viešoji biblioteka, Jūsų nuomone, yra institucija, kuri turėtų vykdyti nurodytus darbus. Proc. N darbuotojai - 58

Tiriamosios veiklos būklės vertinimas viešosios bibliotekose

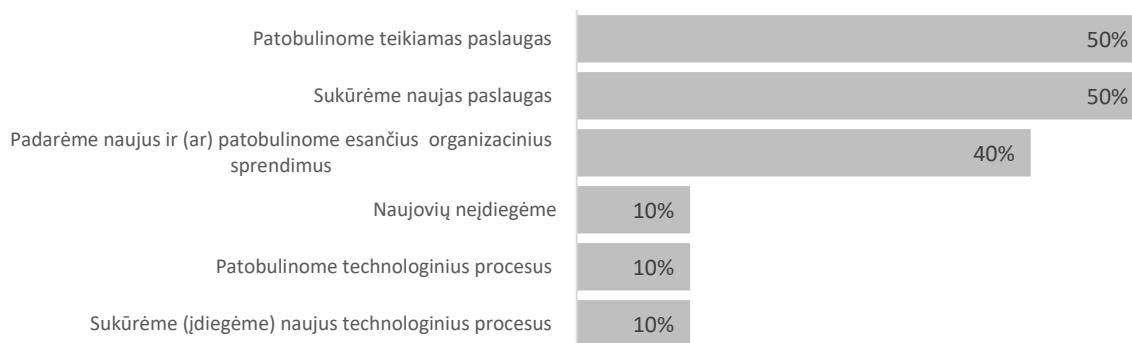
Paprašyti įvertinti tiriamosios veiklos būklę bibliotekose, **didžioji dalis vadovų (80 proc.) ją įvertino labai gerai/gerai/labiau gerai nei blogai**. Nei vienas vadovas būklės neįvertino labai blogai ar blogai, tik 1 vadovas teigė, kad viešosiose bibliotekose tiriamosios veiklos būklė yra labiau bloga nei gera. Žr. lentelė Nr. 17.

Lentelė Nr.17 Tiriamosios veiklos vertinimas bibliotekų sektoriuje, N vadovai - 10

Kaip Jūs įvertintumėte tiriamosios veiklos būklę viešųjų bibliotekų sektoriuje?	Proc.
Labai gerai ir gerai	30%
Labiau gerai nei blogai	50%
Labiau blogai nei gerai	10%
Blogai ir labai blogai	0%
Negali įvertinti	10%

Pusė vadovų teigė, kad tiriamosios veiklos rezultatai bibliotekoje paskatino patobulinti teikiamas ir sukurti naujas paslaugas, 40 proc. vadovų teigė, kad patobulino ir /ar padarė naujus organizacinius sprendimus. Mažiausiai pokyčių, remiantis tiriamosios veiklos rezultatais padaryta tobulinant ar kuriant/diegiant technologinius sprendimus. Tik 1 vadovas teigė, kad naujovių neįdiegė (žr. pav. 35).

Pav. 35 Ar Jūsų bibliotekoje atlikti tiriamosios veiklos (taikomųjų mokslinių tyrimų, rinkos tyrimų, veiklos ar atskirų veiklos sričių analizės) rezultatai paskatino joje įdiegti naujoves? proc., N vadovai - 10

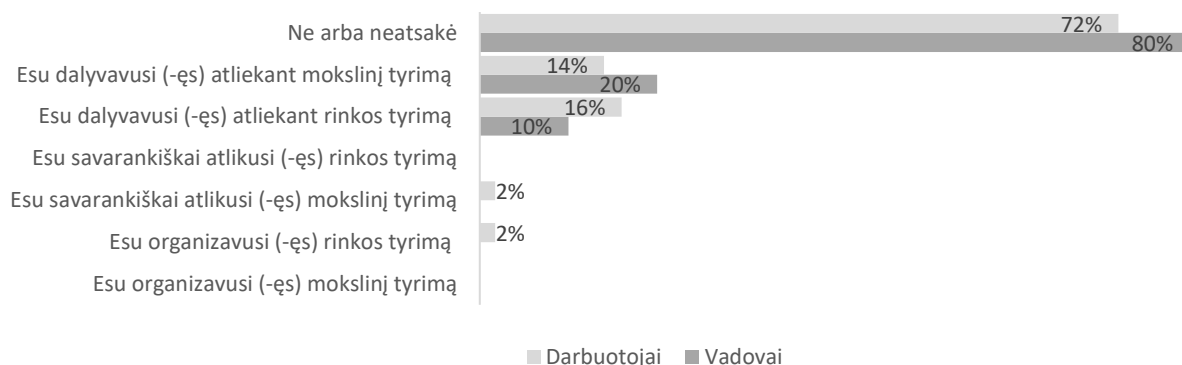

Naujovės, kurias paskatino įdiegti bibliotekoje atliktos tiriamosios veiklos rezultatai (N-7):

- *Įkurta nauja paslauga vaikams robotikos mokymai.*
- *technologškai inovatyvus ir dinamiškas interaktyvus krašto paveldo pristatymas.*
- *Viešųjų erdvių išnaudojimas bibliotekos paslaugoms.*
- *Struktūros pakeitimas.*
- *Reorganizuotas Aptarnavimo ir informacijos skyrius, pertvarkyta interneto skaitykla, sukuriant atskiras erdves suaugusiems ir vaikams.*
- *"Sistemiškai domimės vartotojų poreikiais ir atsižvelgdami į juos keičiame ir koreguojame teikiamas paslaugas.*
- *Organizuojame kompiuterinio raštingumo mokymus.*
- *Vykdomė edukacijas ir t.t..*
- *Trečiojo amžiaus universiteto veikla, senjorams teikiamos paslaugos (edukaciniai mokymai, paskaitų organizavimas): Padaugėjo ne tik renginių lankytojų, bet ir bibliotekos paslaugomis besinaudojančių vartotojų skaičius, žymiai pagerėjo jų atsiliepimai apie bibliotekos veiklą, teikiamas paslaugas ir pan.*
- *Įdiegta biologinio grįžtamojo ryšio programa.*

Paklausti apie tai, ar per pastaruosius dvejus metus asmeniškai yra atlikę taikomąjį, mokslinį, rinkos tyrimą ar dalyvavus tokiais tyrimais atliekant 80 proc. vadovų ir atitinkamai 72 proc. darbuotojų atsakė, kad tokių tyrimų nėra atlikę ar juose dalyvavę, trečdalis vadovų ir darbuotojų nurodė, kad yra dalyvavę atliekant mokslinį arba rinkos tyrimą, tik po 2 proc. darbuotojų nurodė, kad yra savarankiškai atlikę mokslinį ar organizavę rinkos tyrimą (žr. pav.36)

Pav. 36 Ar per pastaruosius dvejus metus Jūs asmeniškai esate savarankiškai atlikusi (ęs) taikomąjį mokslinį, rinkos tyrimą ar dalyvavusi (-ęs) tokiais tyrimais atliekant? proc. N vadovai -10 , N darbuotojai - 58

Tokia situacija demonstruoja, kad tik labai maža dalis darbuotojų savarankiškai atlieka tiriamąją/mokslinę veiklą bibliotekose, o vadovai tokios veiklos savarankiškai visai neatlieka, sąlyginai kiek daugiau darbuotojų ir vadovų dalyvauja tiriamojoje veikloje. Tačiau didžioji dalis darbuotojų tiriamojoje veikloje nei dalyvauja, nei ją atlieka savarankiškai. Šie duomenys sutampa su 2010-2015 metais bibliotekose vykdytos tiriamosios/ mokslinės veiklos apžvalgos rezultatais, kurie rodo, kad tokių darbų per SVB sistemą Kauno regione yra atlikta sąlyginai labai nedaug – tik 15 tyrimų buvo savarankiškai atlikta per visą tiriamąjį laikotarpį 8-iose Kauno regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose. Taigi viena biblioteka 2010 - 2015 metų laikotarpiu per vienerius metus vidutiniškai atliko 0,3 tyrimo. **Tokia situacija leidžia daryti išvadą, kad bibliotekų vadovai tiriamosios/mokslinės veiklos būklę bibliotekose vertina per gerai ir nepakankamai kritiškai, nes realūs atlikti tiriamieji/moksliniai darbai demonstruoja, kad ši būklė nėra tokia gera, kaip vertina bibliotekų vadovai. Žinoma reikėtų įvertinti tai, kad tiriamosios/mokslinės veiklos apžvalga buvo daroma 2010-2015 metų periodui, o vadovai ir darbuotojai klausimyne vertino pastarųjų dvejų metų (2016-2017) laikotarpį. Taigi tikėtina, kad tiriamosios/mokslinės veiklos būklė bibliotekose yra gerėjanti lyginant su 2010-2015 metais.**

Vis tik, paklausus apie konkretesnes su tiriamąją/moksline veikla susijusias veiklas, darbuotojų dalyvavimo tiriamojoje veikloje situacija yra kiek geresnė nei klausiant apie išties tyrimų savarankišką atlikimą – vidutiniškai 27 proc. tyrime dalyvavusių darbuotojų atliko kokius nors darbus susijusius su tiriamąją/moksline veikla per pastaruosius dvejus metus.

Dažniausiai darbuotojams tenka atlikti darbus susijusius su tiriamąją/moksline veikla **vieną kartą per metus**, tik 17 proc. darbuotojų nurodė, kad tokias veiklas atlieka kelis kartus per metus. Dažniausiai pasitaikančios veiklos, kurias atlieka bibliotekų darbuotojai yra:

- Rengti atskirų bibliotekos veiklos sričių (arba filialo veiklos) analizes ir vertinimus (surinkti ir analizuoti duomenis, rengti išvadas, prognozes, rekomendacijas).
- Skaityti bibliotekininkystės ir su šia sritimi susijusių mokslų (informacijos ir komunikacijos kryptių) mokslines publikacijas.
- Skaityti kitų mokslo kryptių mokslines publikacijas.

Rečiausiai vykdomos tiriamosios/mokslinės veiklos yra :

- Organizuoti taikomuosius mokslinius, rinkos tyrimus ir vadovauti juos vykdančios grupės darbu;
- Rinkti duomenis apie kitose bibliotekose, mokslo institucijose atliktų tyrimų rezultatus; juos apibendrinti ir (ar) rengti jų pritaikymo SVB rekomendacijas;

- *Atlikti taikomuosius mokslinius, rinkos tyrimus (rengti tyrimo dokumentus, atlikti tyrimo veiksmus, rengti tyrimo ataskaitas ir jų publikacijas.*

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 37 ir lentelėje Nr. 18.

Pav. 37 Darbuotojų, kurie per pastaruosius dvejus metus atliko tiriamuosius/mokslinius darbus ar su tokiais darbais susijusias veiklas, proc. N darbuotojai -58

Lentelė Nr. 18 Tiriamosios /mokslinė veiklos, kurias bibliotekų darbuotojai atliko per pastaruosius dvejus metus.

Prašome pažymėti, kaip dažnai per pastaruosius dvejus metus Jums teko atlikti žemiau išvardintus darbus:	Kelis kartus per mėnesį	Ne dažniau nei kartą per mėnesį	Ne dažniau nei kartą per pusmetį	Kartą per metus	Niekada neteko	Negaliu pasakyti
Organizuoti taikomuosius mokslinius, rinkos tyrimus ir vadovauti juos vykdančios grupės darbui;	0%	0%	2%	5%	81%	12%
Atlikti taikomuosius mokslinius, rinkos tyrimus (rengti tyrimo dokumentus, atlikti tyrimo veiksmus, rengti tyrimo ataskaitas ir jų publikacijas	0%	0%	2%	10%	78%	10%
Dalyvauti atliekant taikomuosius mokslinius, rinkos tyrimus (dalyvauti darbo grupėse arba savarankiškai atlikti už tiriamąją veiklą atsakingų asmenų pavedamus darbus);	0%	2%	7%	17%	64%	10%
Rengti atskirų bibliotekos veiklos sričių (arba filialo veiklos) analizes ir vertinimus (surinkti ir analizuoti duomenis, rengti išvadas, prognozes, rekomendacijas);	0%	0%	12%	59%	26%	3%
Rinkti duomenis apie kitose bibliotekose, mokslo institucijose atliktų tyrimų rezultatus; juos apibendrinti ir (ar) rengti jų pritaikymo SVB rekomendacijas;	0%	0%	2%	9%	78%	12%
Konsultuoti tiriamojo darbo organizavimo ir įgyvendinimo klausimais SVB darbuotojus	3%	0%	5%	14%	67%	10%
Organizuoti mokslinius-praktinius seminarus, konferencijas, kitus renginius savivaldybės (ir (arba) regioniniu, nacionaliniu, tarptautiniu) lygmeniu;	0%	0%	5%	7%	78%	10%
Prižiūrėti (pildyti arba dalyvauti prižiūrint (pildant) elektroninių tinklinių priemonių (blog o, tinklalapio. el. svetainės ir pan.) turinį tiriamojo darbo klausimais;	5%	3%	2%	7%	76%	7%
Skaityti bibliotekininkstės ir su šia sritimi susijusių mokslų (informacijos ir komunikacijos kryptių) mokslines publikacijas;	5%	9%	19%	17%	38%	12%
Skaityti kitų mokslo kryptių mokslines publikacijas	3%	10%	9%	19%	47%	12%

Paklausti apie labai konkrečius darbus susijusius su tiriamąją/mokslinę veiklą, daugiausia darbuotojų nurodė, kad jiems per pastaruosius dvejus metus teko atlikti šiuos darbus:

- *Rengti atskiros SVB veiklos srities (fondo sudarymo, vartotojų aptarnavimo, atskirų SVB struktūrinių padalinių ir pan.) statistinių duomenų analizę ir tekstą metinei veiklos ataskaitai (66 proc.).*
- *Surinkti, analizuoti ir apibendrinti statistinius duomenis metinei SVB veiklos ataskaitai (64 proc.).*

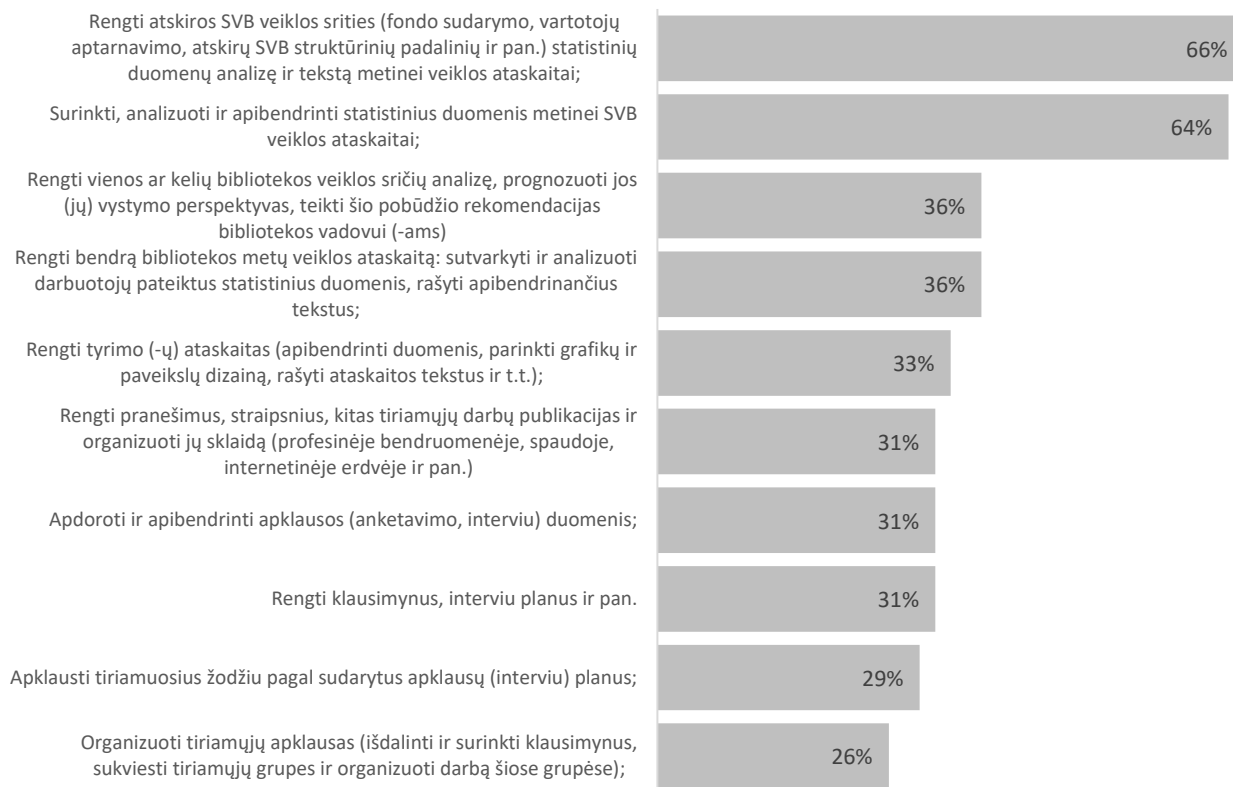
Mažiausiai darbuotojų atliko šias veiklas:

- *Organizuoti tiriamųjų apklausas (išdalinti ir surinkti klausimynus, sukviesti tiriamųjų grupes ir organizuoti darbą šiose grupėse) (26 proc.).*
- *Apklausti tiriamuosius žodžiu pagal sudarytus apklausų (interviu) planus (29 proc.).*

Duomenys rodo, kad dažniausiai darbuotojams tenka atlikti konkrečius darbus susijusius su tiriamąją/mokslinę veiklą **vieną kartą per metus**, tik 2 proc. darbuotojų nurodė, kad tokias veiklas atlieka kelis kartus per metus. Vidutiniškai 38 proc. tyrime dalyvavusių darbuotojų atliko labai konkrečius darbus susijusius su tiriamąją/mokslinę veiklą per pastaruosius dvejus metus.

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 38 ir lentelėje Nr.19.

Pav. 38 Darbuotojų dalis, kurie per pastaruosius dvejus metus atliko šiuos konkrečius darbus, proc., N darbuotojai - 58

Lentelė Nr. 19 Tiriamosios /mokslinės veiklos konkretūs darbai, kuriuos bibliotekų darbuotojai atliko per pastaruosius dvejus metus.

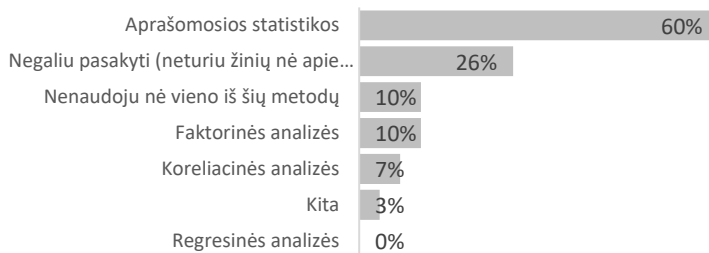
Prašytume nurodyti detaliau, kuriuos darbus, susijusius su tiriamąja veikla per pastaruosius dvejus metus Jums teko atlikti?	Kelis kartus per mėnesį	Ne dažniau nei kartą per mėnesį	Ne dažniau nei kartą per pusmetį	Kartą per metus	Niekada neteko	Negaliu pasakyti
Rengti klausimynus, interviu planus ir pan.	0%	0%	1.7%	29.3%	60.3%	8.6%
Organizuoti tiriamųjų apklausas (išdalinti ir surinkti klausimynus, sukviesti tiriamųjų grupes ir organizuoti darbą šiose grupėse);	0%	0%	3.4%	22.4%	65.5%	8.6%
Apklausti tiriamuosius žodžiu pagal sudarytus apklausų (interviu) planus;	0%	1.7%	8.6%	19.0%	65.5%	5.2%
Apdoroti ir apibendrinti apklauso (anketavimo, interviu) duomenis;	0%	1.7%	6.9%	22.4%	62.1%	6.9%
Rengti tyrimo (-ų) ataskaitas (apibendrinti duomenis, parinkti grafikų ir paveikslų dizainą, rašyti ataskaitos tekstus ir t.t.);	0%	0%	8.6%	24.1%	56.9%	10.3%
Rengti pranešimus, straipsnius, kitas tiriamųjų darbų publikacijas ir organizuoti jų sklaidą (profesinėje bendruomenėje, spaudoje, internetinėje erdvėje ir pan.)	1.7%	1.7%	8.6%	19%	63.8%	5.2%
Surinkti, analizuoti ir apibendrinti statistinius duomenis metinei SVB veiklos ataskaitai;	0%	0%	1.7%	62.1%	31%	5.2%
Rengti bendrą bibliotekos metų veiklos ataskaitą: sutvarkyti ir analizuoti darbuotojų pateiktus statistinius duomenis, rašyti apibendrinančius tekstus;	0%	1.7%	3.4%	31%	58.6%	5.2%
Rengti atskiros SVB veiklos srities (fondo sudarymo, vartotojų aptarnavimo, atskirų SVB struktūrinių padalinių ir pan.) statistinių duomenų analizę ir tekstą metinei veiklos ataskaitai;	0%	0%	1.7%	63.8%	29.3%	5.2%
Rengti vienos ar kelių bibliotekos veiklos sričių analizę, prognozuoti jos (jų) vystymo perspektyvas, teikti šio pobūdžio rekomendacijas bibliotekos vadovui (-ams)	0%	0%	3.4%	32.8%	55.2%	8.6%

Apibendrinant bibliotekų darbuotojų atliktus darbus susijusius su tiriamąja veikla per pastaruosius dvejus metus, matyti, kad dažniausiai jie yra atliekami vieną kartą per metus ir dažniausiai jie yra susiję su bibliotekos veiklų ataskaitos rengimu. Didžioji dalis bibliotekų darbuotojų atlieka labai konkrečius su tiriamąja/moksline veikla susijusius darbus, tačiau tik 2 proc. darbuotojų yra savarankiškai atlikę mokslinį tyrimą ar organizavę rinkos tyrimą. Tokia situacija rodo, kad mokslinė veikla yra smarkiai diferencijuota bibliotekose skirtingiems darbuotojams - retai kada vienas darbuotojas dalyvauja visuose tiriamosios/mokslinės veiklos etapuose, dėl šios priežasties ji yra išskaidyta ir galimai dėl to stokoja nuoseklumo (ypač ši situacija atsiskleidžia analizuojant metines bibliotekų veiklos ataskaitas, kuriose dažnu atveju atskiros ataskaitos dalys nesisieja tarpusavyje, išvados nesutampa su pateiktu ataskaitos turiniu, trūksta analitinių įžvalgų ir pan.).

Kadangi tiriamoji/mokslinė veikla bibliotekose daugiausiai yra organizuojama siekiant pateikti ataskaitą už bibliotekos veiklą, galimai ji yra labiau suvokiama kaip priemonė atsiskaityti steigėjams ir vartotojams už bibliotekoje teikiamas paslaugas, nei kaip instrumentas padedantis kelti darbuotojų kvalifikaciją, bibliotekų darbo kokybę bei vystyti intelektualinį bibliotekos branduolį.

Bibliotekose darbuotojai dažniausiai naudoja aprašomosios statistikos metodus, faktorinės analizės metodą naudoja 7 proc. respondentų, koreliacinės analizės metodus naudoja 10 proc. respondentų. Net 26 proc. respondentų teigė, kad negali pasakyti (neturi žinių nė apie vieną iš šių metodų) (žr. pav. 39). Tokia situacija demonstruoja, kad nemaža dalis darbuotojų stokoja teorinių žinių pagrindų apie galimus statistinės analizės metodus ir tai neišvengiamai verčia daryti prielaidą, kad ši darbuotojų dalis gali stokoti kompetencijų vykdyti/vystyti ar organizuoti tiriamąją/mokslinę veiklą.

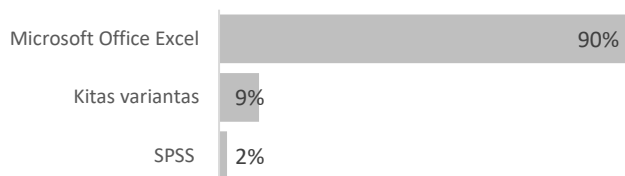
Pav. 39 Kokius statistinės analizės metodus naudojate savo darbe?
proc. N darbuotojai - 58

Dažniausiai bibliotekose naudojama statistinių duomenų apdorojimo programinė įranga yra Microsoft Office Excel - ja naudojasi 90 proc. respondentų. Kitokia programinė įranga naudojasi 9 proc. respondentų, 2 proc. naudojasi SPSS programa (žr. pav. 40).

Tokie rezultatai apie naudojamą statistinių duomenų programinę įrangą buvo tikėtini, kadangi savivaldybių viešosios bibliotekos paprastai neturi SPSS ar kitokios duomenų apdorojimo programinės įrangos licencijų, taigi legaliai bibliotekose dažniausiai gali naudoti tik *Microsoft Office Excel* programinę įrangą.

Pav. 40 Kokia statistinių duomenų apdorojimo programine įranga (programiniais paketais), jų elektroninėmis skaičiuoklėmis ir pan. naudojate savo darbe? proc. N darbuotojai - 58

Tiriamosios veiklos prioritetai viešosiose bibliotekose

Kalbant apie tiriamosios veiklos prioritetus viešosiose bibliotekose, vadovai vienareikšmiškai pirmenybę skyrė šių bibliotekų veiklų tyrinėjimams³:

- *Naujų, konkurencingų bibliotekų veiklos rūšių, jų technologijų ir metodikų tyrinėjimams.*
- *Bibliotekų vartotojų ir jų poreikių raidos tyrinėjimams (vartotojų lūkesčių, jų požiūrio į bibliotekos paslaugas, produktus, personalą, techninį aprūpinimą, informacijos ieškos ir informacinio aptarnavimo sistemas, teikiamų paslaugų kokybę ir pan., tyrinėjimus).*
- *Naujų bibliotekinių produktų, užtikrinančių bibliotekų konkurencingumą, tyrinėjimams.*
- *Naujų bibliotekinės veiklos produktų, užtikrinančių dokumentų ir informacijos prieinamumą, tyrinėjimams.*
- *Bibliotekų išorinės veiklos tyrinėjimus (išorinių sąlygų ir faktorių, darančių įtaką bibliotekos veiklai, iššaukiančių poreikį keistis, tyrinėjimams)*
- *Bibliotekų techninio aprūpinimo ir jų atitikties visuomenės poreikiams tyrinėjimams.*

Likusius teiginius 80 proc. vadovų įvertino kaip labai aktualius arba labiau aktualius, nei aktualius, tačiau pagal bendrą vertinimo vidurkį⁴, sąlyginai mažiausios svarbos sulaukė šios sritys:

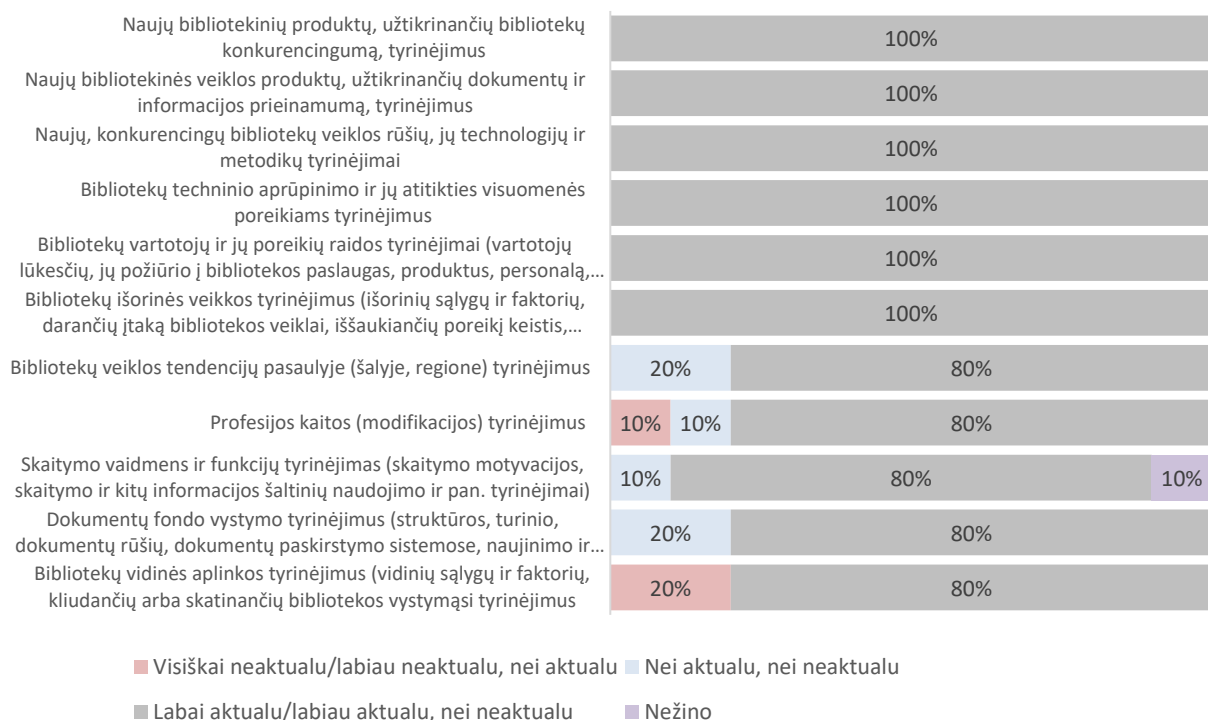
- *Bibliotekų veiklos tendencijų pasaulyje (šalyje, regione) tyrinėjimai..*
- *Profesijos kaitos (modifikacijos) tyrinėjimai.*

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 41 ir lentelėje Nr. 20.

³Visi vadovai teigė, kad šių veiklų tyrinėjimai yra labai aktualūs arba labiau aktualūs nei neaktualūs.

⁴ Teiginių vertinimo vidurkiai buvo skaičiuojami 5-balėjė sistemoje, kur 1- visiškai neaktualus, 2 - labiau neaktualus, nei aktualus, 3 – nei aktualus, nei neaktualus, 4 - labiau aktualus, nei neaktualus, 5 - labai aktualus.

Pav. 41 Jei Jums būtų pavesta nustatyti tiriamosios veiklos prioritetus viešųjų bibliotekų sektoriuje, kurių bibliotekos veiklų tyrinėjimus siūlytumėte organizuoti ir vykdyti pirmiausia? proc., N vadovai - 10

Lentelė Nr. 20 Bibliotekų veiklų tyrinėjimų prioritetai bibliotekų vadovų požiūriu.

Vertinamasis teiginys	Vertinimo vidurkis
Naujų, konkurencingų bibliotekų veiklos rūšių, jų technologijų ir metodikų tyrinėjimai	4.9
Bibliotekų vartotojų ir jų poreikių raidos tyrinėjimai (vartotojų lūkesčių, jų požiūrio į bibliotekos paslaugas, produktus, personalą, techninį aprūpinimą, informacijos ieškos ir informacinio aptarnavimo sistemas, teikiamų paslaugų kokybę ir pan., tyrinėjimus)	4.8
Naujų bibliotekinių produktų, užtikrinančių bibliotekų konkurencingumą, tyrinėjimai	4.8
Naujų bibliotekinės veiklos produktų, užtikrinančių dokumentų ir informacijos prieinamumą, tyrinėjimus	4.7
Bibliotekų išorinės veiklos tyrinėjimus (išorinių sąlygų ir faktorių, darančių įtaką bibliotekos veiklai, iššaukiančių poreikį keistis, tyrinėjimai)	4.6
Bibliotekų techninio aprūpinimo ir jų atitikties visuomenės poreikiams tyrinėjimus	4.6
Skaitymo vaidmens ir funkcijų tyrinėjimas (skaitymo motyvacijos, skaitymo ir kitų informacijos šaltinių naudojimo ir pan. tyrinėjimai)	4.4
Dokumentų fondo vystymo tyrinėjimus (struktūros, turinio, dokumentų rūšių, dokumentų paskirstymo sistemose, naujinimo ir panaudojimo, bibliotekoje esančių ir jei prieinamų informacijos šaltinių reikšmingumo bei vietos fondo struktūroje ir pan. tyrinėjimai)	4.3
Bibliotekų veiklos tendencijų pasaulyje (šalyje, regione) tyrinėjimus	4.3
Profesijos kaitos (modifikacijos) tyrinėjimus	4.1
Bibliotekų vidinės aplinkos tyrinėjimus (vidinių sąlygų ir faktorių, kliudančių arba skatinančių bibliotekos vystymąsi tyrinėjimus)	4.0

* Teiginių vertinimo vidurkiai buvo skaičiuojami 5-balėje sistemoje, kur 1- visiškai neaktualus, 2- labiau neaktualus, nei aktualus, 3 – nei aktualus, nei neaktualus, 4- labiau aktualus, nei neaktualus, 5 – labai aktualus.

Nepaisant to, kad ne visi teiginiai sulaukė absoliutaus vadovų pritarimo, galima teigti, kad visos išvardintos tyrimų sritys bibliotekų vadovams yra aktualios, kadangi kiekvienas teiginys sulaukė mažiausiai 80 proc. respondentų teigiamo vertinimo. **Taigi apibendrintai galima teigti, kad visos sritys, tiek orientuotos į išorinių faktorių tyrimus, naujų produktų vystymą, paslaugų gerinimą, tiek į vidinių procesų tobulinimą ar platesnių kultūrinių reiškinų (pvz. skaitymo vaidmenį) ar tendencijų pažinimą bibliotekoms atrodo aktualios.** Tačiau prioritetinėmis sritimis laikomos šios 3 tyrimų sritys:

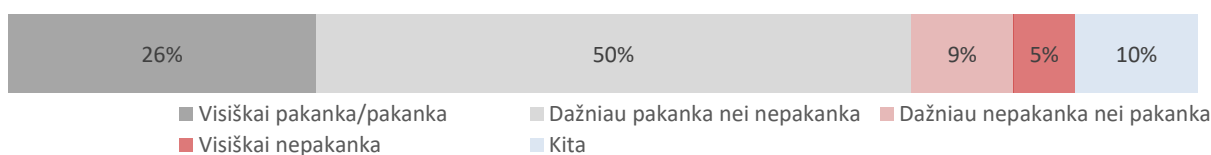
➤ *Naujų, konkurencingų bibliotekų veiklos rūšių, jų technologijų ir metodikų tyrinėjimai*

- *Bibliotekų vartotojų ir jų poreikių raidos tyrinėjimai (vartotojų lūkesčių, jų požiūrio į bibliotekos paslaugas, produktus, personalą, techninį aprūpinimą, informacijos ieškos ir informacinio aptarnavimo sistemas, teikiamų paslaugų kokybę ir pan., tyrinėjimus)*
- *Naujų bibliotekinių produktų, užtikrinančių bibliotekų konkurencingumą, tyrinėjimai.*

Tiriamosios veiklos gebėjimų ir įgūdžių stiprinimo prioritetai bibliotekose

Didžioji dalis darbuotojų (76 proc.) teigė, kad jiems visiškai pakanka arba dažniau pakanka, nei nepakanka kompetencijų tiriamiesiems darbams atlikti, tik 14 proc. darbuotojų teigė, kad tokių kompetencijų jiems dažniau nepakanka, nei pakanka arba visikai nepakanka (žr. pav. 42).

Pav. 42. Ar Jums asmeniškai visuomet pakanka kompetencijų Jums pavedamiems tiriamiesiems darbams atlikti? Proc. N darbuotojai - 58

Vis tik toks geras savo tiriamųjų kompetencijų vertinimas kiek prieštarauja realiai atliekamiems darbams bibliotekose, kurie rodo, kad tik po 2 proc. darbuotojų savarankiškai atliko/organizavo mokslinius ar rinkos tyrimus, o didžioji dalis darbuotojų daugiausiai darė tiriamuosius darbus susijusius su bibliotekos veiklų ataskaitų rengimu, dažniausiai tik 1 kartą per metus. Be to kalbant apie naudojamus statistinių duomenų apdorojimo metodus ryškėja, kad ketvirtadalis darbuotojų nieko nežino apie juos. Taip pat reikėtų pastebėti, kad 2010-2015 metais atliktų tiriamųjų darbų ir metinių ataskaitų apžvalga rodo rimtus kokybinius šių darbų atlikimo trūkumus, kurie leidžia daryti prielaidą, kad tiriamųjų kompetencijų ar didesnio dėmesio šiems darbams bibliotekų darbuotojams gali labai trūkti.

Toks teigiamas savo kompetencijų vertinimas gali būti interpretuojamas tuo, kad pavedamiems tiriamiesiems darbams turimų kompetencijų pakanka, tačiau vertinant bendrame kontekste, toks teigiamas didžiosios dalies respondentų savo gebėjimų vertinimas atrodo nepakankamai pagrįstas.

Tyrimo duomenys rodo, kad daugiau nei pusė respondentų (53 proc.) savo profesinio tobulėjimo galimybes tyrinėjamosios veiklos srityje vertina labai gerai ir gerai ir tik 5 proc. šias savo galimybes vertina blogai ir labai blogai (žr. pav. 43).

Pav. 43 Kaip vertinate savo profesinio tobulėjimo galimybes tyrinėjamosios veiklos srityje? proc. N darbuotojai - 58

Kiek didesnė darbuotojų atsakymų įvairovė ir kritiškesnis požiūris į tam tikros srities savo kompetencijas ir žinias išryškėjo klausiant apie labai konkrečias tiriamųjų sričių kompetencijas/žinias. Vidutiniškai tik 4 proc. darbuotojų nurodė, kad jiems niekada nepristinga žinių nurodytose srityse, labai didelė dalis darbuotojų (priklausomai nuo teiginio respondentų dalis nuo 36 proc. iki 55 proc.) teigė, kad nurodytose konkrečiose tiriamosiose srityse darbų neatlieka.

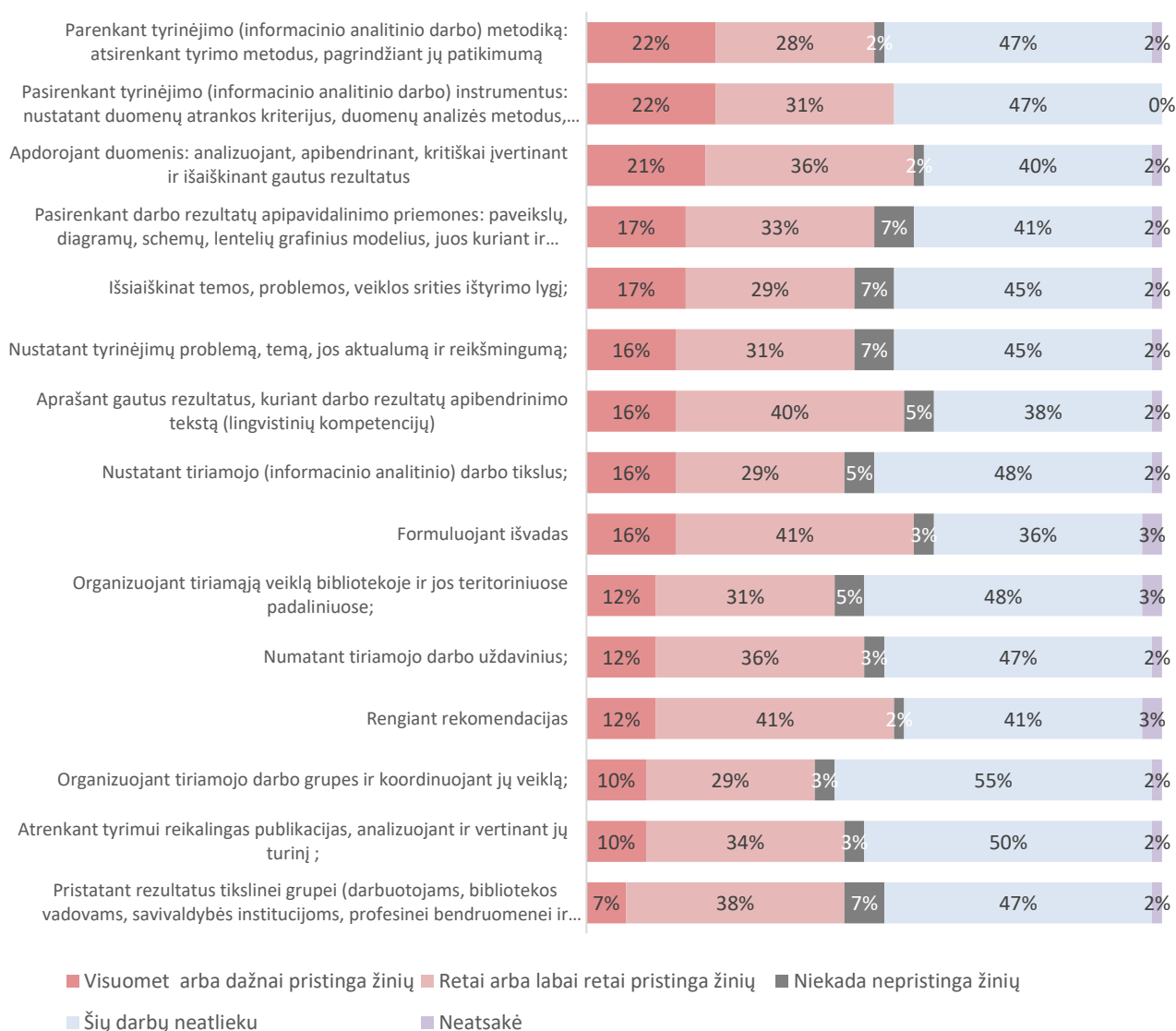
Pagal pateiktus duomenis daugiausiai darbuotojų teigia, kad visuomet arba dažnai pristinga žinių šiose srityse (žr. pav. 44) :

- *Parenkant tyrinėjimo (informacinio analitinio darbo) metodiką: atsirenkant tyrimo metodus, pagrindžiant jų patikimumą.*
- *Pasirenkant tyrinėjimo (informacinio analitinio darbo) instrumentus: nustatant duomenų atrankos kriterijus, duomenų analizės metodus, rengiant anketas, interviu, stebėjimo ir pan. planus.*
- *Apdorojant duomenis: analizuojant, apibendrinant, kritiškai įvertinant ir išaiškinant gautus rezultatus.*

Mažiausiai darbuotojų visuomet arba dažnai pristinga kompetencijų/žinių šiose srityse:

- *Pristatant rezultatus tikslinei grupei (darbuotojams, bibliotekos vadovams, savivaldybės institucijoms, profesinei bendruomenei ir pan.)*
- *Atrenkant tyrimui reikalingas publikacijas, analizuojant ir vertinant jų turinį;*
- *Organizuojant tiriamojo darbo grupes ir koordinuojant jų veiklą (žr. pav. 44).*

Pav. 44 Sritys/veiklos, kuriose bibliotekų darbuotojai pristinga kompetencijų/žinių.
proc. N darbuotojai - 58

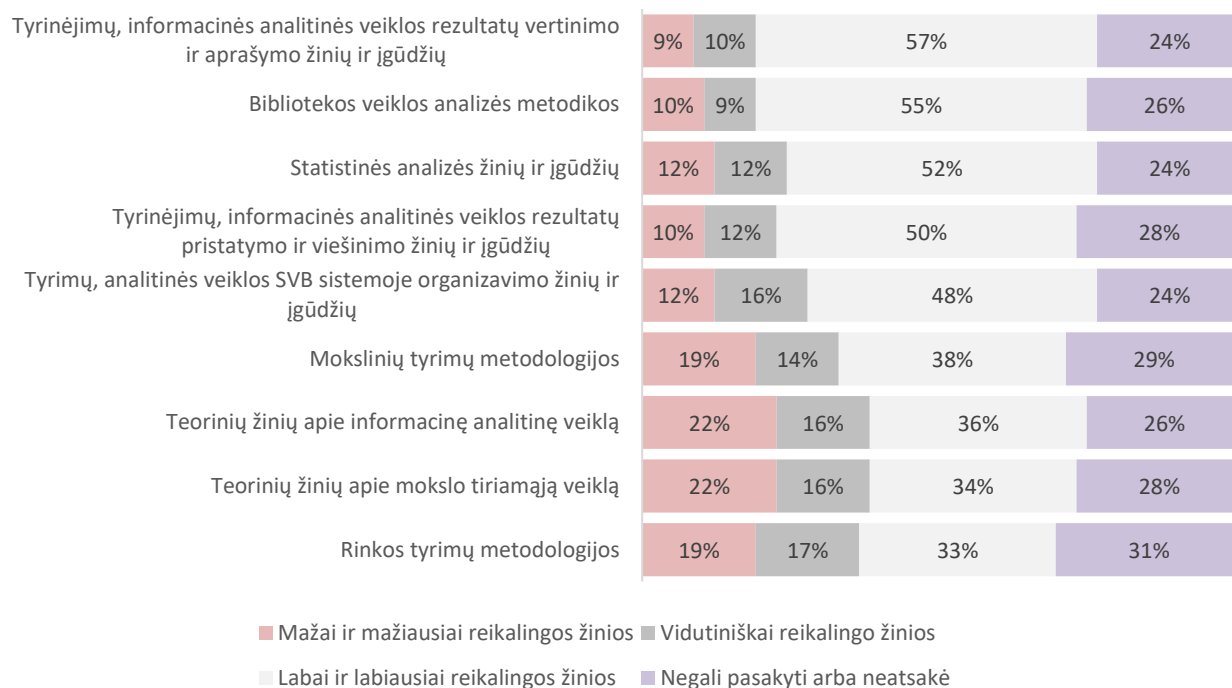

Daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių darbuotojų teigė, kad vykdant tiriamąją veiklą asmeniškai labiausiai norėtų įgyti žinių šiose srityse (žr. pav. 44):

- *Tyrinėjimų, informacinės analitinės veiklos rezultatų vertinimo ir aprašymo žinių ir įgūdžių.*
- *Bibliotekos veiklos analizės metodikos.*

- *Statistinės analizės žinių ir įgūdžių.*
- *Tyrinėjimų, informacinės analitinės veiklos rezultatų pristatymo ir viešinimo žinių ir įgūdžių.*

Pav. 44 Kokių žinių tiriamosios veiklos srityje Jūs asmeniškai norėtumėte įgyti?
proc. N darbuotojai - 58

Bibliotekų vadovų ir bibliotekų darbuotojų nuomonės apie tai, kokių tiriamosios veiklos gebėjimų reikėtų įgyti iš dalies sutampa, taigi matyti, kad tiek bibliotekų vadovai, tiek darbuotojai panašiai supranta tiriamosios veiklos kompetencijų kėlimo poreikius.

Vertinant vadovų nuomones apie tai, kokius tiriamosios veiklos gebėjimus būtų naudinga sustiprinti jiems patiems asmeniškai arba jų bibliotekų darbuotojams, išryškėja, kad abejoms grupėms **aktualiausias poreikis** vadovų nuomone būtų stiprinti šiuos gebėjimus.

- *Surinktų duomenų apdorojimas, interpretavimas ir vertinimas.*
- *Tiriamosios veiklos rezultatų apibendrinimo (ataskaitos ir kitokios medžiagos) parengimas.*

Vadovams taip pat itin naudinga būtų sustiprinti gebėjimus parenkant *Adekvščius tiriamosios veiklos metodus ir rengiant metodikas*, o darbuotojams – *organizuojant tiriamosios veiklos sklaidą*.

Mažiausiai aktualūs gebėjimai vadovams yra:

- *Tiriamosios veiklos koordinavimas.*
- *Tiriamosios veiklos rezultatų sklaidos organizavimas.*

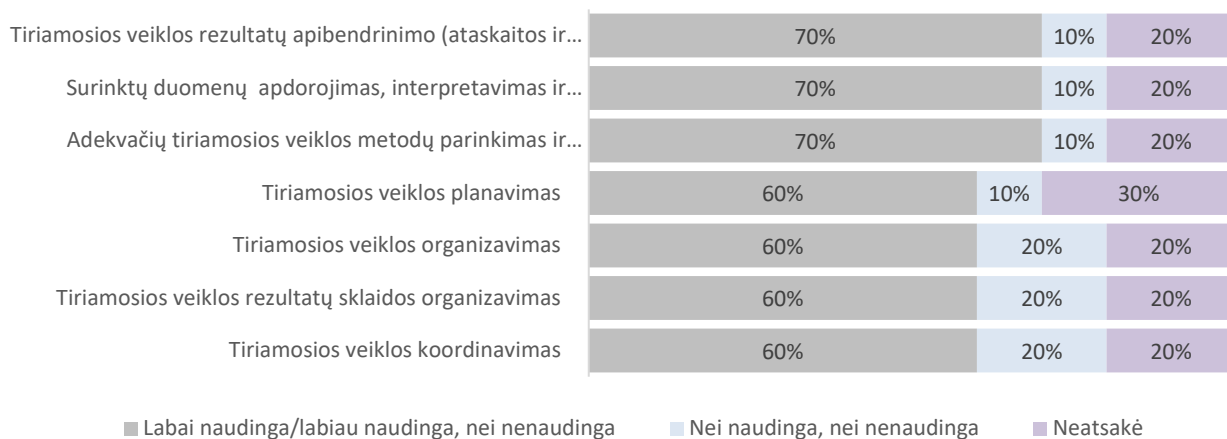
O mažiausiai aktualūs gebėjimai darbuotojams yra:

- *Tiriamosios veiklos planavimas.*
- *Tiriamosios veiklos koordinavimas.*

Šie duomenys rodo, kad kalbant apie gebėjimų stiprinimą tiriamojame veikloje prioritetas yra teikiamas praktiniams įgūdžiams susijusiems su konkrečių tyrimų etapų vykdymu - tyrimo metodų parinkimu, duomenų apdorojimu ir interpretavimu, tyrimo ataskaitos parengimu bei tyrimo rezultatų sklaidos organizavimu. Kiek mažiau aktualūs yra vadybiniai gebėjimai – koordinuoti, planuoti, organizuoti tiriamąją veiklą.

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 44 ir lentelėje Nr. 21.

Pav. 44 Ar manote, kad Jums asmeniškai būtų naudinga sustiprinti žemiau išvardintus tiriamosios veiklos gebėjimus? proc. N vadovai -10

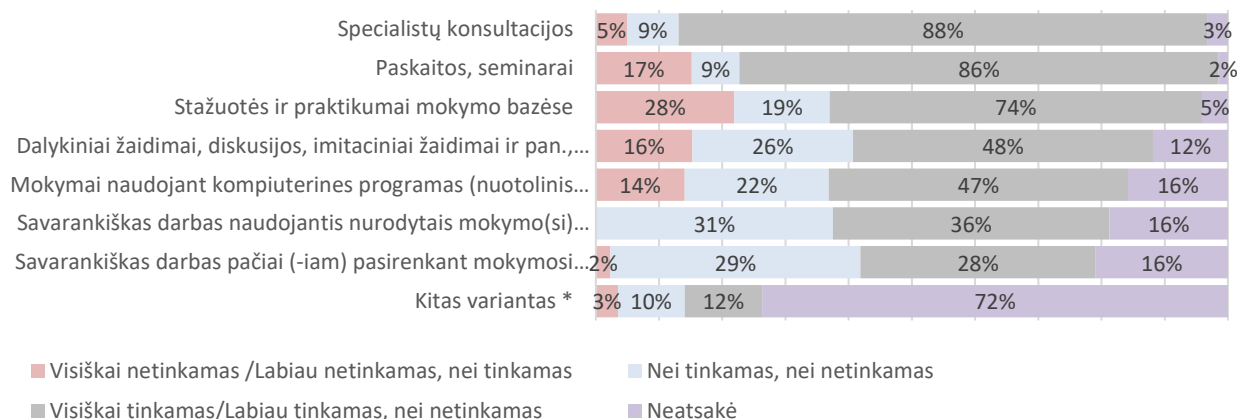
Lentelė Nr. 21 Gebėjimai, kuriuos asmeniškai norėtų sustiprinti bibliotekų vadovai patys ir kuriuos, jų nuomone turėtų stiprinti darbuotojai

Vertinamasis teiginys	Poreikis stiprinti kompetencijas nurodytame teiginyje :			
	Vadovams	N	Darbuotojams, vadovų nuomone	N
Surinktų duomenų apdorojimas, interpretavimas ir vertinimas	4.8	8	4.7	10
Tiriamosios veiklos rezultatų apibendrinimo (ataskaitos ir kitokios medžiagos) parengimas	4.6	8	4.7	10
Adekvatorių tiriamosios veiklos metodų parinkimas ir metodikos parengimas	4.5	8	4.1	10
Tiriamosios veiklos planavimas	4.4	7	3.7	10
Tiriamosios veiklos organizavimas	4.3	8	4.1	10
Tiriamosios veiklos koordinavimas	4.1	8	3.7	10
Tiriamosios veiklos rezultatų sklaidos organizavimas	4.1	8	4.2	10

Siekiant įgyti žinių tiriamojo darbo srityje darbuotojai, mano, kad tinkamiausios mokymo formos būtų šios:

- *Specialistų konsultacijos.*
- *Paskaitos, seminarai.*
- *Stazuotės ir praktikumai mokymo bazėse (žr. pav. 45).*

Pav. 45 Kurios mokymo formos Jums būtų tinkamiausios siekiant įgyti papildomų žinių tiriamojo darbo srityje? Proc. N darbuotojai - 58

*Pvz. "Specialistų atliekami tyrimai bibliotekose pagal užsakymą."

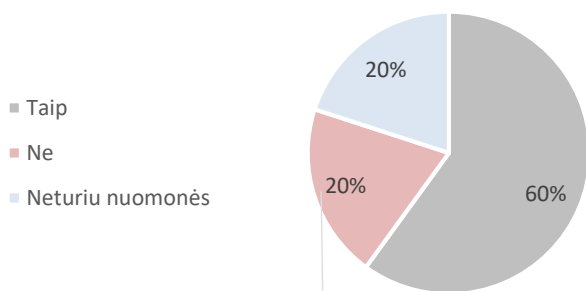
Tiriamosios veiklos organizavimo galimybės savivaldybių viešosiose bibliotekose

Kalbant apie tiriamosios veiklos organizavimą savivaldybių viešosiose bibliotekose vyrauja panaši nuomonė, tiek vertinant mokslinių tyrimų organizavimą, tiek rinkos tyrimo organizavimą galimybes - 60 proc. vadovų mano, kad SVB turėtų būti atliekami taikomieji moksliniai tyrimai ir 50 proc. vadovų, mano, kad SVB turėtų būti atliekami rinkos tyrimai. (žr. pav. 46).

Vis tik net 40 proc. nepritaria arba negali pasakyti, ar taikomieji moksliniai tyrimai turėtų būti organizuojami SVB ir atitinkamai 50 proc. vadovų nepritaria arba negali pasakyti, ar rinkos tyrimai turėtų būti organizuojami SVB (žr. pav. 47) Neigiamą atsakymą pateikę vadovai, savo nuomonę argumentuoja tuo, kad SVB nėra kompetentingų darbuotojų, galinčių dirbti tiriamojoje srityje ir, kad pakanka pasinaudoti apskričių bibliotekų atliekamų tyrimų rezultatais.

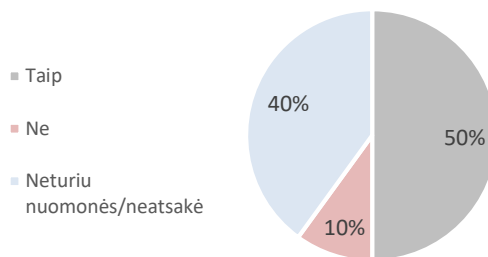
Toks balsų pasiskirstymas rodo, kad tarp bibliotekų vadovų nėra vieningos nuomonės taikomųjų mokslinių ir rinkos tyrimo organizavimo klausimais. Esant tokiai situacijai būtinos platesnio pobūdžio diskusijos, kurios leistų bibliotekų vadovams išsigryninti idėjas ir suvienodinti požiūrį į tiriamosios veiklos plėtojimą bibliotekose.

Pav. 46 Ar, Jūsų nuomone, Jūsų savivaldybės viešojoje bibliotekoje turėtų būti atliekami taikomieji moksliniai tyrimai?
proc., N vadovai - 10

- Nes,
1. Nėra kompetentingų darbuotojų, pakanka naudotis didesnių (pvz. apskričių bibliotekų) atliekamų tyrimų rezultatais.
 2. Atlikti mokslinius tyrimus reikia turėti specialių gebėjimų, žinoti metodiką, turėti patirties, kompetencijų.

Pav.47 Ar, Jūsų nuomone, Jūsų savivaldybės viešojoje bibliotekoje turėtų būti atliekami rinkos tyrimai?
proc. N vadovai - 10

Apie taikomųjų mokslinių ir rinkos tyrimų organizavimo galimybes SVB savo nuomonę pateikė nedaug vadovų, tad sudėtinga daryti apibendrinimus apie tai, kuris modelis būtų priimtinausias. Vis tik remiantis kelių respondentų atsakymais **patraukliausios mokslinių tyrimų organizavimo formos yra (žr. lentelę Nr. 22) :**

- *Biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant mokslinius tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, atlikti apklausas bei kitus techninio pobūdžio darbus).*
- *Moksliniai tyrimai turėtų būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir atlikti juos turi institucijos, kurių personalas turi būtinas šiai veiklai kompetencijas*

Patraukliausios rinkos tyrimų organizavimo formos (žr. lentelę Nr.23):

- *Biblioteka rinkos tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su Lietuvos nacionaline biblioteka*
- *Biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant rinkos tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, atlikti apklausas bei kitus techninio pobūdžio darbus).*

Ši nuomonė iš dalies sutampa su dabar egzistuojančiu tiriamosios veiklos organizavimo modeliu bibliotekose, kurį atspindi bibliotekų nuostatų ir darbuotojų pareiginių nuostatų analizė. Dabartinio

modelio specifika pasižymi pasyvesniu dalyvavimo principu, o ne aktyvesniu organizavimo/savarankiško tyrimų vykdymo principu. Tai reiškia, kad bibliotekos dažniau prisiima dalyvio ar tarpininko vaidmenį, rečiau pačios inicijuoja, vykdo, organizuoja tyrimus, savarankiškai atlieka tyrimus. Išsakytos nuomonės iš dalies rodo, kad didesnių pokyčių tiriamosios veiklos organizavime vadovai nemato ir/ar (galbūt) nepageidauja.

Lentelė. Nr. 22 Mokslinių tyrimų organizavimo galimybės savivaldybių viešosiose bibliotekose vadovų požiūriu

Jei, Jūsų nuomone, taikomieji moksliniai tyrimai turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?	Vertinimo vidurkis	Atsakiusių skaičius
Biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant mokslinius tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, atlikti apklausas bei kitus techninio pobūdžio darbus)	5	3
Moksliniai tyrimai turėtų būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir atlikti juos turi institucijos, kurių personalas turi būtinas šiai veiklai kompetencijas	5	2
Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų aplikti bendradarbiaudama su apskrities viešosios bibliotekos specialistais	4	3
Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų aplikti bendradarbiaudama su nacionalinės bibliotekos specialistais	3	4
Biblioteka turėtų mokslinius tyrimus atlikti savarankiškai, kartu užtikrindama, kad jos personalas turėtų tam reikiamas kompetencijas	2	2
Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su aukštosiomis mokyklomis	2	3

Lentelė Nr. 23 Rinkos tyrimų organizavimo galimybės savivaldybių viešosiose bibliotekose vadovų požiūriu

Jei, Jūsų nuomone, rinkos tyrimai turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?	Vertinimo vidurkis	Atsakiusių skaičius
Biblioteka rinkos tyrimus turėtų aplikti bendradarbiaudama su Lietuvos nacionaline biblioteka	5	4
Biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant rinkos tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, atlikti apklausas bei kitus techninio pobūdžio darbus)	4.8	5
Rinkos tyrimai gali būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir atlikti juos turi institucijos, kurių personalas turi būtinas šiai veiklai kompetencijas	4.5	4
Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų aplikti bendradarbiaudama su apskrities viešąja biblioteka	4	3
Biblioteka rinkos tyrimus turėtų užsakyti specializuotoms institucijoms (rinkos tyrimų kompanijoms, agentūroms ir pan.)	3.8	4
Biblioteka turėtų rinkos tyrimus atlikti savarankiškai, jei šiuo klausimu jai būtų užtikrinta informacinė, metodinė ir konsultacinė pagalba	2.4	5
Biblioteka turėtų rinkos tyrimus atlikti savarankiškai, kartu užtikrindama, kad jos personalas turėtų tam reikiamas kompetencijas	2	5

80 proc. dalyvavusių tyrime vadovų mano, kad **informaciniai analitiniai darbai** turėtų būti atliekami bibliotekose, 20 proc. neatsakė į šį klausimą.

Vienas vadovas pakomentavo, kad tokių darbų atlikimas "*<...> padeda išsiaiškinti problemas ir priimti sprendimus*".

Labiausiai priimtinas informacinių analitinių darbų organizavimo būdas (žr. lentelę Nr.24):

➤ *Biblioteka turėtų savarankiškai atlikti SVB, atskirų jos veiklos sričių analizę ir vertinimą, tačiau jai šiais klausimais turėtų būti teikiama informacinė, konsultacinė ir metodinė pagalba.*

Lentelė Nr. 24 Analitinių darbų organizavimo galimybės savivaldybių viešosiose bibliotekose vadovų požiūriu

Jei, Jūsų nuomone, informaciniai analitiniai darbai turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?	Vertinimo vidurkis	Atsakiusių skaičius
Biblioteka turėtų savarankiškai atlikti SVB, atskirų jos veiklos sričių analizę ir vertinimą, tačiau jai šiais klausimais turėtų būti teikiama informacinė, konsultacinė ir metodinė pagalba	4.8	8
Biblioteka turėtų savarankiškai analizuoti savo veiklą, kartu užtikrindama, kad jos personalas turėtų šiai veiklai būtinas kompetencijas	3.3	3
Biblioteka turi teikti reikiamus duomenis veiklos analizei, tačiau analizuoti ir vertinti veiklą turėtų metodikos centrų specialistai	3.2	5

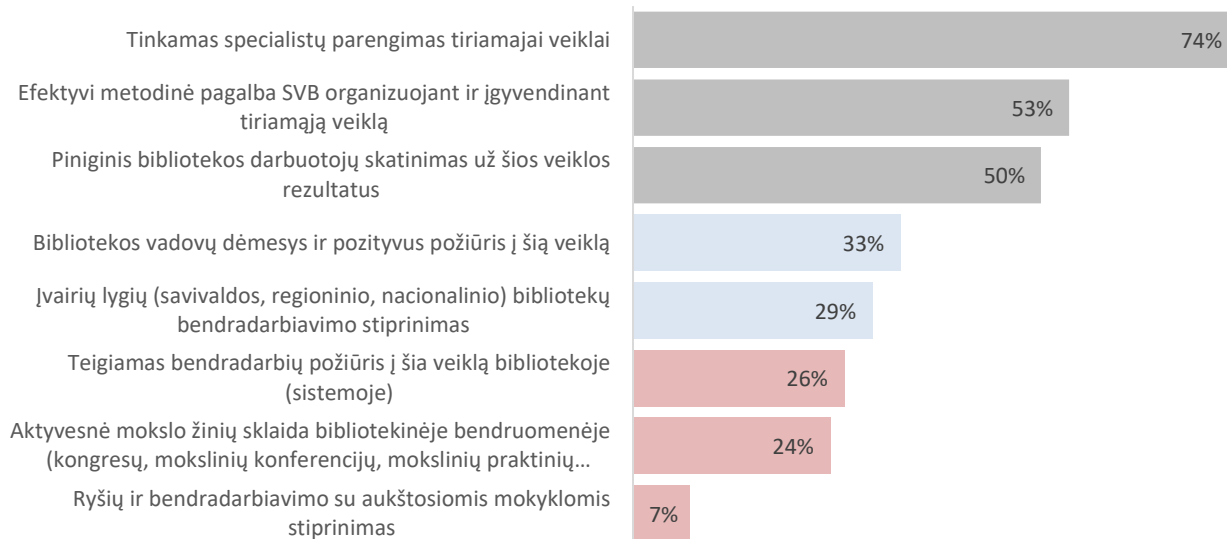
Tinkamiausios priemonės anot bibliotekų darbuotojų, kurios padėtų įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą bibliotekose būtų (žr. pav. 48):

➤ *Tinkamas specialistų parengimas tiriamajai veiklai.*

➤ *Efektyvi metodinė pagalba SVB organizuojant ir įgyvendinant tiriamąją veiklą.*

➤ *Piniginis bibliotekų darbuotojų skatinimas už šios veiklos rezultatus.*

Pav. 48 Kokios priemonės, Jūsų nuomone, padėtų įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą Jūsų bibliotekoje (sistemoje)? Proc. N darbuotojai - 58

Metinių bibliotekų veiklos ataskaitų vertinimas

Vadovai nurodė šias darbuotojų pareigybes, kurioms bibliotekoje yra pavesta parengti SVB sistemos metų veiklos ataskaitą, išanalizuoti ir apibendrinti metų veiklos rezultatus (N - 9):

- *Darbo grupėi. Vadovas – pavaduotoja.*
- *Vyriausiasis metodininkas.*
- *Direktorės pavaduotoja, inovacijų ir metodikos skyriaus vedėja.*
- *Aptarnavimo ir informacijos skyriaus vedėjas, Dokumentų komplektavimo skyriaus vedėjas, bibliotekos direktorius.*
- *Ataskaitą rengia direktorės pavaduotoja.*
- *Bibliotekos skyrių vedėjams pagal veiklos sritį.*
- *Direktorius pavaduotojo, skyrių vedėjų.*
- *Direktorius pavaduotojui .*
- *Darbo grupė, vadovas - direktoriaus pavaduotoja.*

Vis tik galima daryti prielaidą, kad prie bibliotekų metų veiklos ataskaitos rengimo prisideda nemaža dalis kitų bibliotekos darbuotojų. Tokią prielaidą pagrindžia 1) darbuotojų atsakymas, kad 71 proc. respondentų *rengia atskirų bibliotekos veiklos sričių (arba filialo veiklos) analizes ir vertinimus; 2) bibliotekų metinių veiklų ataskaitų analizė* (žr. lentelę Nr. 14).

Vertindami metų veiklos ataskaitas vadovai labiausiai pritarė šiems teiginiams:

- *Metų veiklos ataskaitos duomenys visuomet yra naudojami aiškinantis sistemos veiklos pasiekimus, trūkumus, spręstinas problemas.*
- *Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama labai atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui privalomų reikalavimų.*
- *Metų veiklos ataskaita yra labai svarbus dokumentas SVB sistemos veiklai.*

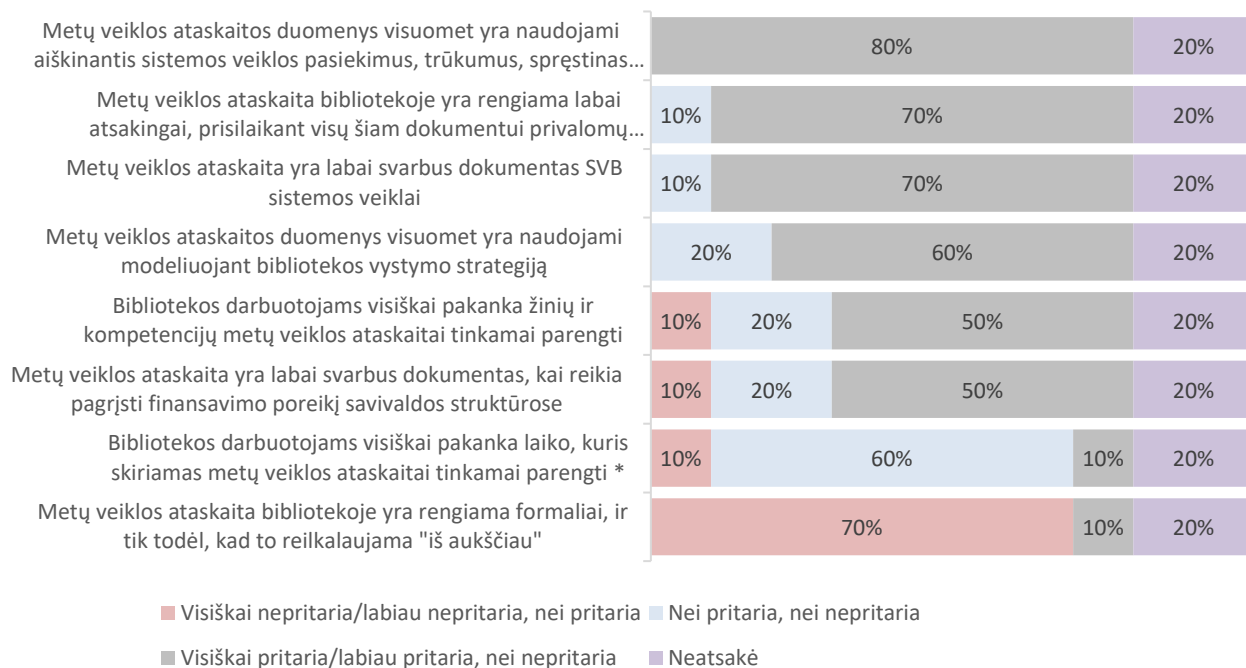
Mažiausiai vadovų pritarimo sulaukė šie 3 teiginiai apie SVB sistemos metų veiklos ataskaitas:

- *Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka žinių ir kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti*
- *Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka laiko, kuris skiriamas metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti*

➤ *Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama formaliai, ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau"*

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 49 ir lentelėje Nr. 25.

Pav. 49 Teiginių, apie pastaraisiais metais parengtas SVB sistemos metų veiklos ataskaitas, vertinimas. Proc. N vadovai-10

Lyginant vadovų ir darbuotojų nuomonę apie pastaraisiais metais parengtas SVB sistemos metų veiklos ataskaitas, matyti, kad bibliotekų vadovai yra kiek kritiškesni nei darbuotojai - ypač didelis nuomonių skirtumas išryškėja, kai vertinami teiginiai susiję su bibliotekos darbuotojų žiniomis ir kompetencija bei laiko pakankamumu metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti. Šiuo atžvilgiu darbuotojai tiek žinias/kompetencijas, tiek laiko pakankamumą tinkamai parengti ataskaitas įvertino geriau, nei vadovai.

Tačiau darbuotojai buvo kritiškesni vertindami teiginį, kad *„Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama formaliai, ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau“*. Nors šis teiginys abejose grupėse sulaukė mažiausiai respondentų pritarimo, vis tik bendras vertinimo vidurkis rodo, kad darbuotojai yra labiau linkę manyti, kad metų veiklos ataskaita bibliotekose yra formali, „iš aukščiau“ nuleidžiama veikla. Tokios nuomonės turėjimas gali nulemti ir darbuotojų (de)motyvaciją kokybiškai rengti bibliotekų metines ataskaitas. Neigiama nuomonė apie bibliotekos veiklos ataskaitas tarp dalies darbuotojų (šio tyrimo kontekste tokių darbuotojų, kurie manė, *„jog metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama formaliai“*, buvo 15 proc., 17 proc. laikėsi neutralios pozicijos, 12 proc. nežinojo arba neatsakė į klausimą) gali formuotis dėl nepakankamos komunikacijos tarp bibliotekos vadovų ir žemesnių grandžių bibliotekos darbuotojų, kita vertus gali būti, kad bibliotekų darbuotojai nemato realių ataskaitų panaudojimo/pritaikymo galimybių, dėl to tokia veikla jiems gali pasirodyti beprasmiška.

Lentelė Nr. 25 Teiginių, apie pastaraisiais metais parengtas SVB sistemos metų veiklos ataskaitas, vertinimas (vadovų ir darbuotojų)

Vertinamieji teiginiai	Vadovų vertinimo vidurkis	N vadovų	Darbuotojų vertinimo vidurkis	N Darbuotojų
Metų veiklos ataskaitos duomenys visuomet yra naudojami aiškinantis sistemos veiklos pasiekimus, trūkumus, spręstinas problemas	4.8	8	4.6	57
Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama labai atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui privalomų reikalavimų	4.5	8	4.6	57
Metų veiklos ataskaita yra labai svarbus dokumentas SVB sistemos veiklai	4.4	8	4.7	55

Metų veiklos ataskaitos duomenys visuomet yra naudojami modeliuojant bibliotekos vystymo strategiją	4.3	8	4.8	51
Metų veiklos ataskaita yra labai svarbus dokumentas, kai reikia pagrįsti finansavimo poreikį savivaldos struktūrose	4	8	4.7	57
Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka žinių ir kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti	3.8	8	4.6	32
Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka laiko, kuris skiriamas metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti	2.9	8	4.7	49
Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama formaliai, ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau"	1.5	8	2.5	44
Metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet naudojami planuojant bibliotekos veiklą	nevertino šio teiginio		4.2	45

Top 2 didelės svarbos teiginiai, susiję su SVB sistemų veiklos ataskaitomis, vadovų požiūriu :

- *Būtina peržiūrėti šiuo metu rengiamos SVB sistemos metų veiklos ataskaitos formą ir turinį ir padaryti esminius pakeitimus* (taip mano 70 proc. vadovų).
- *SVB metų veiklos ataskaitos modeliai turi būti parengiami centralizuotai, laikantis vieningų reikalavimų visam SVB sektoriui* (taip mano 50 proc. vadovų).

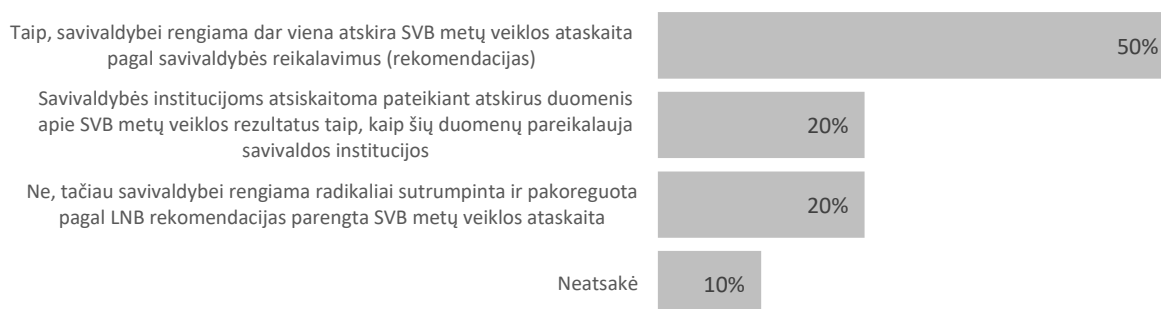
20 proc. tyrime dalyvavusių vadovų mano, kad „Metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika yra tinkama SVB sistemos veiklos analizei, o aktuales pakeitimus ir patobulinimus kiekviena SVB pagal savo poreikius gali padaryti savarankiškai“. Vis tik šis teiginys nelaikomas itin reikšmingu, nes jį pasirinko tik penktadalis tyrimo dalyvių.

Nesvarbūs teiginiai, susiję su SVB sistemų veiklos ataskaitomis (nei vienas vadovas nepasirinko, nei vieno iš šių teiginių):

- *Šiuo metu naudojama metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika visiškai tinkama SVB sistemos veiklos analizei ir tokia pat turėtų išlikti ir ateityje.*
- *Metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika yra tinkama SVB sistemos veiklos analizei, tačiau būtina ją nuolat peržiūrėti ir centralizuotai parengti keitimus ir patobulinimus.*
- *Metų veiklos ataskaita ir metų veiklos analizė yra visiškai skirtingi dokumentai ir jie turi būti rengiami pagal skirtingas metodikas.*
- *Kiekviena SVB turėtų pasirengti savo SVB veiklos ataskaitos modelį, prisitaikydama prie jos savininko nustatytos tvarkos.*

Pusė tyrime dalyvavusių bibliotekų vadovų teigė, kad kiekvienais metais bibliotekoje yra rengiama daugiau nei viena SVB sistemos metų veiklos ataskaita. Po 20 proc. respondentų teigė, kad savivaldybės institucijoms atsiskaitoma pateikiant atskirus duomenis apie SVB metų veiklos rezultatus taip, kaip šių duomenų pareikalauja savivaldos institucijos ir, kad savivaldybei rengiama radikaliai sutrumpinta ir pakoreguota pagal LNB rekomendacijas parengta SVB metų veiklos ataskaita (žr. pav. 50).

Pav. 50 Ar kiekvienais metais Jūsų bibliotekoje yra rengiama daugiau negu viena SVB sistemos metų veiklos ataskaita? proc. N vadovai - 10

Kliūtys trukdančios organizuoti/vykdyti tiriamąją veiklą bibliotekose

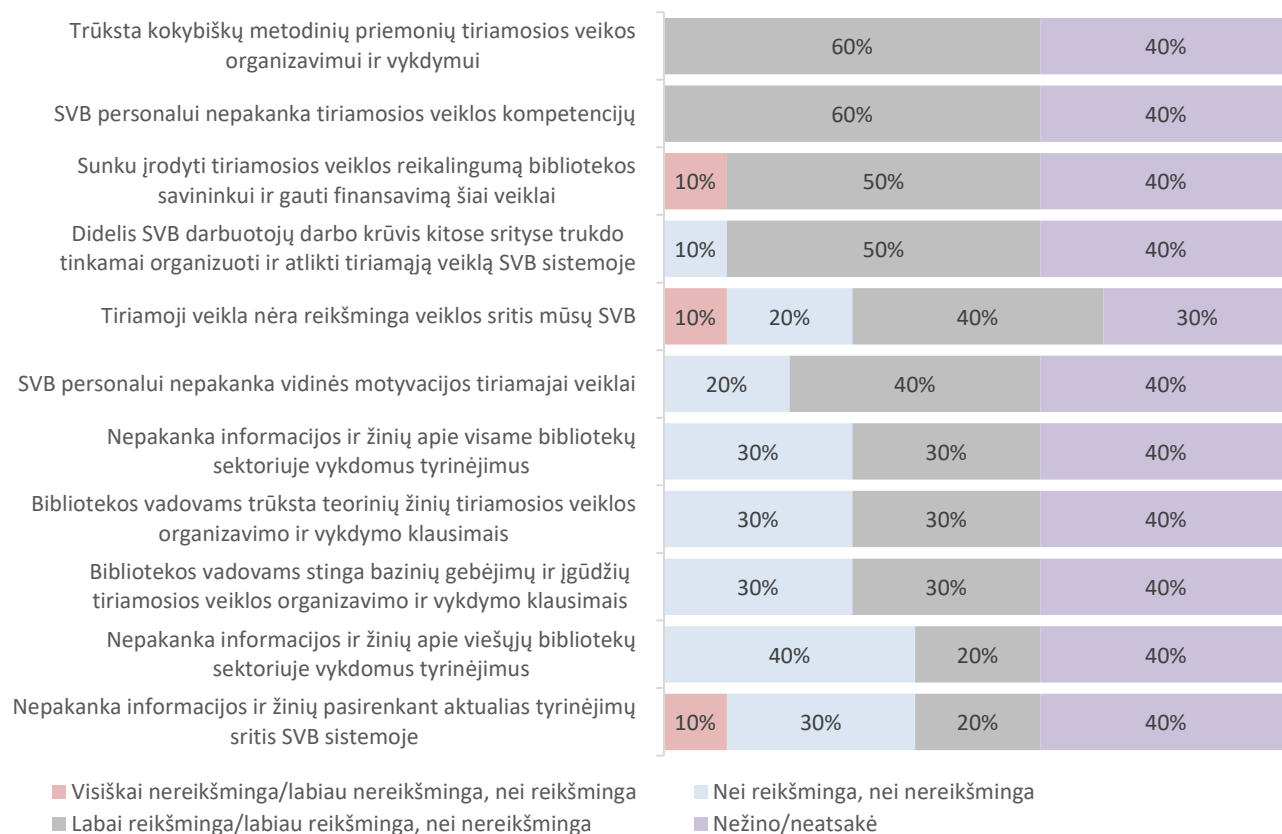
Dominuojančios kliūtys trukdančios vykdyti ar organizuoti tiriamąją veiklą SVB sistemoje vadovų nuomone yra šios:

- Trūksta kokybiškų metodinių priemonių tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui .
- SVB personalui nepakanka tiriamosios veiklos kompetencijų.
- Didelis SVB darbuotojų darbo krūvis kitose srityse trukdo tinkamai organizuoti ir atlikti tiriamąją veiklą SVB sistemoje.
- Didelis SVB darbuotojų darbo krūvis kitose srityse trukdo tinkamai organizuoti ir atlikti tiriamąją veiklą SVB sistemoje

Vis tik reikėtų įvertinti tai, kad nemaža dalis tyrime dalyvavusių vadovų nepareišė jokios nuomonės apie kliūtis trukdančias vykdyti ar organizuoti tiriamąją veiklą SVB sistemoje. Tokia situacija gali rodyti, kad tam tikrose bibliotekose vadovaujama lygmenyje nėra manoma, kad biblioteka susiduria su kokiomis nors kliūtimis vykdyti arba organizuoti tiriamąją veiklą arba lūkesčiai šiai veiklai yra labai žemi (tokią prielaidą leidžia daryti ir vadovų pernelyg teigiamas tiriamosios veiklos būklės vertinimas, kuris ne visai sutampa su realių tiriamųjų darbų apžvalga). Kita vertus tai gali rodyti, kad tiriamoji veikla nėra vertinama kaip pakankamai reikšminga praktinėje bibliotekų veikloje – nors vyrauja gana pozityvus požiūris į tiriamąją veiklą, vis tik jis atrodo gana deklaratyvus, pateikiamas siekiant pateikti diplomatiškai „teisingą“ atsakymą, o ne objektyviai ir realistiškai vertinant situaciją.

Detalesnis teiginių vertinimas ir vidurkiai pateikiami pav. 51 ir lentelėje Nr. 26.

Pav. 51 Prašome įvertinti, ar žemiau išvardintos priežastys yra reikšmingos kliūtys, trukdančios organizuoti ir vykdyti tiriamąją veiklą SVB sistemose ? proc. N vadovai - 10

Lentelė. Nr. 26 Kliūtys, trukdančios organizuoti ir vykdyti tiriamąją veiklą SVB sistemoje.

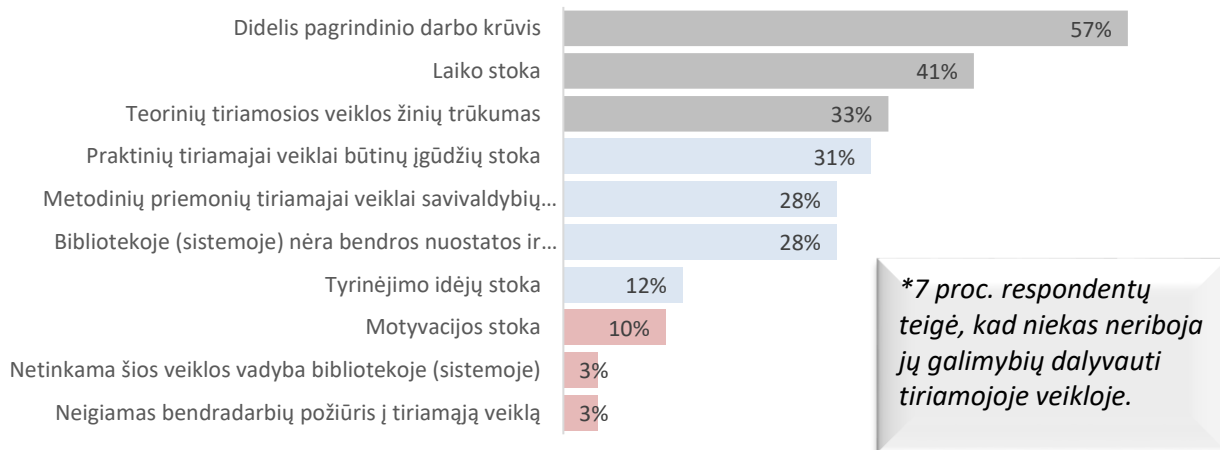
Prašome įvertinti, ar žemiau išvardintos priežastys yra reikšmingos kliūtys, trukdančios organizuoti ir vykdyti tiriamąją veiklą SVB sistemoje ?	Vertinimo vidurkiai	N
Trūksta kokybiškų metodinių priemonių tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui	4.8	6
SVB personalui nepakanka tiriamosios veiklos kompetencijų	4.5	6
Didelis SVB darbuotojų darbo krūvis kitose srityse trukdo tinkamai organizuoti ir atlikti tiriamąją veiklą SVB sistemoje	4.5	6
Sunku įrodyti tiriamosios veiklos reikalingumą bibliotekos savininkui ir gauti finansavimą šiai veiklai	4.3	6
SVB personalui nepakanka vidinės motyvacijos tiriamajai veiklai	4.0	6
Bibliotekos vadovams trūksta teorinių žinių tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo klausimais	3.7	6
Nepakanka informacijos ir žinių apie visame bibliotekų sektoriuje vykdomus tyrinėjimus	3.7	6
Bibliotekos vadovams stinga bazinių gebėjimų ir įgūdžių tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo klausimais	3.5	6
Tiriamoji veikla nėra reikšminga veiklos sritis mūsų SVB	3.4	7
Nepakanka informacijos ir žinių apie viešųjų bibliotekų sektoriuje vykdomus tyrinėjimus	3.3	6
Nepakanka informacijos ir žinių pasirenkant aktualias tyrinėjimų sritis SVB sistemoje	3.2	6

Pagrindinės priežastys, kurios riboja darbuotojų galimybes dalyvauti tiriamojoje veikloje yra (žr. pav.

52):

- *Didelis pagrindinio darbo krūvis.*
- *Laiko stoka.*
- *Teorinių tiriamosios veiklos žinių trūkumas.*

Pav. 52 Kas, Jūsų nuomone, labiausiai riboja Jūsų galimybes dalyvauti tiriamojoje veikloje? proc., N darbuotojai - 58

Apibendrinimas

Parengė Ieva Dryžaitė ir Asta Valaitytė

1. Tyrimo duomenys rodo, kad bibliotekose tiriamoji/mokslinė veikla dažniausiai yra reglamentuojama bendruose bibliotekos nuostatuose bei bibliotekos darbuotojų pareiginiuose nuostatuose, rečiau – bibliotekos struktūrinių padalinių nuostatuose, itin retai - bibliotekos teritorinių padalinių nuostatuose. **Nei viena biblioteka nereglamentuoja mokslinės/tiriamosios veiklos nuosekliai visuose šiuose lygmenyse. Tai rodo, kad vadybiniame lygmenyje bibliotekos stokoja nuoseklumo reglamentuojant mokslinę/tiriamąją veiklą.**
2. Bendruose bibliotekų ir struktūrinių padalinių nuostatuose dominuojanti tiriamosios/mokslinės veiklos konstravimo forma yra susijusi su konkrečia tiriamąja/moksline veikla. Antra pagal dažnumą tiriamosios/mokslinės veiklos reglamentavimo forma yra susijusi su tiriamosios/mokslinės veiklos praktiniu pritaikomumu. Rečiausiai nuostatuose tiriamoji/mokslinė veikla yra konstruojama kaip apibendrinta, principinė bibliotekos funkcija, itin retai ši veikla siejama su atskaitomybe ir bibliotekos ateities raidos prognozavimu. Tiriamajai/mokslinei veiklai apibūdinti bibliotekų nuostatuose dominuoja žodžiai **tirti, tyrimai**, kiek rečiau naudojami žodžiai *mokslas/mokslinis* ar *analizė/analizuoti*. Žodžiai **tyrimai/tiriamoji veikla/tirti** ir **analizė/analizuoti** dažnesniu atveju siejami su konkrečiu praktiniu rezultatu pritaikymu (pvz. tobulinant bibliotekų veiklą, siekiant patenkinti vartotojų poreikius, prognozuoti bibliotekų raidą ir pan.) nei žodžiai **mokslas/mokslinis**. Pastarieji žodžiai daugiau vartojami apibendrintai - kaip bendras principinis konstruktas, nei aiškiai identifikuojama veikla, kurią būtų galima tiesiogiai susieti su konkrečiomis funkcijomis ir praktiniu pritaikomumu.
3. Pagal atsakomybes dažniausiai pasitaikanti funkcija reglamentuojant tiriamąją/mokslinę veiklą yra **dalyvavimas**, daugiau nei du kartus rečiau bibliotekų darbuotojams priskiriama **organizavimo ir vykdymo funkcijos**, rečiausiai priskiriamos funkcijos yra **koordinavimas, atsakomybė**, niekam nepriskiriama funkcija - **grupių organizavimas**. **Ši analizė rodo, kad bendrai bibliotekose yra paplitusi tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimo funkcijų įvairovė, tačiau dominuoja dalyvavimo modelis (kurį pagrindžia ir empirinio tyrimo duomenys).** Analizuojant tiriamosios/mokslinės veiklos funkcijų priskyrimą darbuotojams galima daryti išvadą, kad trūksta **atsakomybės funkcijos** už mokslinę/tiriamąją veiklą priskyrimo konkrečioms darbuotojams – duomenys rodo, kad tik vienoje bibliotekoje yra paskirtas atsakingas asmuo už mokslinę/tiriamąją veiklą. Atsakomybės funkcijos priskyrimo stoka bibliotekų nuostatuose gali rodyti, kad tiriamoji/mokslinė veikla neturi savo „savininko“ bibliotekoje, o tai gali sąlygoti nesisteminę ir nenuoseklų tiriamosios/mokslinės veiklos organizavimo procesą.
4. Darbuotojų išsilavinimo ir darbo stažo analizė rodo, kad pagal savo kvalifikaciją ir darbo patirtį darbuotojai turėtų būti pajėgūs ir gebantys vykdyti mokslinius/tiriamuosius darbus, kurie atitiktų moksliniams darbams keliamus kriterijus. Vis tik reiktų pažymėti, kad nei vienoje bibliotekoje nedirba sociologai, kuriems būtų priskiriama mokslinė/tiriamoji veikla. Pagrindinis mokslinės /tiriamosios veiklos plėtojimo trukdis, pasak bibliotekų darbuotojų yra per didelis darbo krūvis, laiko ir konkrečių tiriamųjų kompetencijų stoka. **Ši analizė rodo, kad bibliotekos formaliai turi žmogiškųjų resursų mokslinei/tiriamąją veiklai plėtoti ir vystyti, tačiau stokoja efektyvesnių vadybinių sprendimų leidžiančių įgalinti šį savo potencialą tokios veiklos stiprinimui.**
5. Platesnių kultūrinių bei socialinių reiškinių tyrimai/analizė nepakankamai vystomi bibliotekose - **dažniausiai bibliotekose yra apsiribojama praktinio pobūdžio bibliotekų veiklos ir paslaugų tyrimais, realizuojamais apklausų metodu. Tačiau vertinant bibliotekų personalo charakteristikas, galimybes disponuoti įvairaus pobūdžio informacija bei plačiu bibliotekos tinklu kultūrinių/socialinių reiškinių tyrimai galėtų būti potenciali bibliotekų tyrimų kryptis.** Taip pat reiktų pastebėti, kad bibliotekos sąlyginai nedaug tyrimų vykdo bendradarbiaudamos su kitomis institucijomis, iš turimų duomenų galima daryti prielaidą, kad dominuoja pasyvesnio dalyvavimo, o ne aktyvios partnerystės modelis atliekant tyrimus su kitais subjektais.

6. Bibliotekų veiklos ataskaitų analizė išryškino neatitikimą tarp parengtų ataskaitų turinio kokybės ir darbuotojų nuomonės apie veiklos ataskaitų rengimą ir jų kokybę. Didžioji dauguma bibliotekų vadovų ir darbuotojų teigia, kad bibliotekos veiklos ataskaitos rengiamos labai atsakingai, jos labai svarbus dokumentas SVB veiklai ir jų duomenys visuomet yra naudojami aiškinantis sistemos veiklos pasiekimus, trūkumus, spręstinas problemas, tačiau ataskaitų analizė rodo, kad gana dažnu atveju veikla tik aprašyta arba pateikta ataskaitinių metų veiklos statistika nenaudojant jokių analizės elementų (trečdalis bibliotekų ataskaitų). Ataskaitose beveik nėra ryšio tarp atskirų veiklos sričių, veiklų rezultatai nėra apibendrinami, nesuformuluojamos tarpinės išvados, o tai ypač svarbu ataskaitas rengiant autorių kolektyvui (2010 m. ir 2015 m. atitinkamai 58% ir 67% bibliotekų ataskaitas rengė daugiau kaip 2 darbuotojai). Nenurodoma, kaip dokumentų fondo formavimas įtakojo vartotojų aptarnavimą, kokį poveikį vartotojų aptarnavimui (lankytojų skaičiaus kaitai, dokumentų išdavimui ir skaitymo intensyvumui), bendruomenei ir jos sutelktumui turėjo bibliotekų organizuoti renginiai ir vykdyti projektai. **Tai rodo, kad bibliotekos, rengdamos ataskaitas, nevertina vienos ar kitos veiklos poveikio, bibliotekos veiklos kaitos priežastys ir pasekmės, jeigu ataskaitose jos iš viso nurodomos, dažniausiai grindžiamos ne faktais ir jų vertinimu, o nuomonėmis ir empirine patirtimi. Ataskaitų analizė rodo, kad jos rengiamos formaliai ir nepretenduoja į analitines ataskaitas.**
7. Apklausų su vadovais ir bibliotekų darbuotojais duomenys rodo, kad vyraujantis darbuotojų požiūris, kad biblioteka turėtų *planingai ir sistemingai atlikti informacinius analitinius darbus*, bet menkas pritarimas, kad ji turėtų *savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus* gali rodyti, kad **bibliotekų darbuotojai bibliotekai, kaip institucijai nepriskiria arba tik iš dalies priskiria mokslinės veiklos funkciją ir dėl to mano, kad ji neturėtų būti savarankiškai vystoma bibliotekose**. Iš dalies tokį požiūrį pagrindžia ir faktinės situacijos analizė, kuri rodo, kad mokslinė veikla bibliotekose plėtojama mažai – šią išvadą patiprina 2010-2015 metais atliktos mokslinės veiklos apžvalga, kuri rodo, kad *viena biblioteka 2010-2015 metų laikotarpiu per vienerius metus vidutiniškai savarankiškai atliko tik 0,3 tyrimo*, ir darbuotojų bei vadovų atsakymai, kurie rodo, kad tik labai maža dalis darbuotojų savarankiškai atlieka tiriamąją/mokslinę veiklą bibliotekose, o vadovai tokios veiklos savarankiškai visai neatlieka, sąlyginai kiek daugiau darbuotojų ir vadovų dalyvauja tiriamojoje veikloje, tačiau didžioji dalis darbuotojų tiriamojoje veikloje nei dalyvauja, nei ją atlieka savarankiškai. Vis tik nepaisant gana prastos faktinės mokslinės/tiriamosios veiklos situacijos bibliotekose, bendra tiriamosios veiklos būklė yra vertinama gerai tarp didžiosios dalies tyrime sudalyvavusių vadovų. Tokia situacija leidžia daryti išvadą, kad bibliotekų vadovai tiriamosios/mokslinės veiklos būklę bibliotekose vertina per gerai ir nepakankamai kritiškai, nes realūs atlikti tiriamieji/moksliniai darbai ir demonstruojamas menkas darbuotojų įsitraukimas į šią veiklą rodo, kad mokslinės/tiriamosios veiklos reali būklė savivaldybių viešosiose bibliotekose yra gana prasta⁵. Taip pat stebima situacija, kad darbuotojai savo kompetencijas *pavedamiems* tiriamiesiems darbams atlikti vertina gerai – tai vėl iš dalies konfrontuoja su realia situacija ir leidžia daryti prielaidą, kad darbuotojai savo kompetencijas gerai vertina tik ataskaitų rengimo kontekste, o ne platesniame mokslinės/tiriamosios veiklos kontekste.
8. Tyrimo rezultatai rodo, kad mokslinė/tiriami veikla bibliotekose yra vykdoma gana retai (dažniausiai 1 kartą per metus, kai rengiama bibliotekos veiklos ataskaita), be to bibliotekose ji yra smarkiai diferencijuota ir išskaidyta skirtingiems darbuotojams – retai kada vienas darbuotojas dalyvauja visuose tiriamosios/mokslinės veiklos etapuose, galimai dėl šios priežasties ji stokoja nuoseklumo (ypač ši situacija atsiskleidžia analizuojant metines bibliotekų veiklos ataskaitas, kuriose dažnu atveju atskiros ataskaitos dalys nesisieja tarpusavyje, išvados nesutampa su pateiktu ataskaitos turiniu, trūksta analitinių įžvalgų ir pan.). Kadangi tiriamoji/mokslinė veikla bibliotekose daugiausiai yra organizuojama siekiant pateikti ataskaitą už bibliotekos veiklą galima daryti išvadą, kad tiriamoji veikla yra labiau suvokiama kaip priemonė atsiskaityti steigėjams ir vartotojams už

⁵ Reikėtų įvertinti, kad tiriamosios/mokslinės veiklos apžvalga buvo daroma 2010-2015 metų periodui, o vadovai ir darbuotojai klausimyne vertino pastarųjų dvejų metų (2016-2017) laikotarpį. Taigi tikėtina, kad tiriamosios/mokslinės veiklos būklė bibliotekose yra gerėjanti lyginant su 2010 - 2015 metais.

bibliotekos veiklas, bet ne kaip instrumentas padedantis kelti darbuotojų kvalifikaciją, bibliotekų darbo kokybę bei vystyti intelektualinį bibliotekos branduolį.

9. Kalbant apie tiriamosios veiklos organizavimą savivaldybių viešosiose bibliotekose vyrauja panaši nuomonė, tiek vertinant mokslinių tyrimų organizavimą, tiek rinkos tyrimo organizavimo galimybes - apie pusę vadovų mano, kad SVB turėtų būti atliekami taikomieji moksliniai tyrimai ir rinkos tyrimai. Vis tik net 40 proc. nepitaria arba negali pasakyti, ar taikomieji moksliniai tyrimai turėtų būti organizuojami SVB ir atitinkamai 50 proc. vadovų nepitaria arba negali pasakyti, ar rinkos tyrimai turėtų būti organizuojami SVB. Toks netolygus bibliotekų vadovų nuomonių pasiskirstymas rodo, kad tarp bibliotekų vadovų nėra vieningos nuomonės taikomųjų mokslinių ir rinkos tyrimų organizavimo klausimais savivaldybių bibliotekose. Taip pat nemaža dalis tyrime dalyvavusių vadovų nepareišė jokios nuomonės apie kliūtis trukdančias vykdyti ar organizuoti tiriamąją veiklą SVB sistemoje. **Tokia situacija gali rodyti, kad tam tikrose bibliotekose vadovaujama lygmenyje nėra manoma, kad biblioteka susiduria su kokiomis nors kliūtimis vykdyti arba organizuoti tiriamąją veiklą arba lūkesčiai šiai veiklai yra labai žemi** (tokią prielaidą leidžia daryti ir vadovų pernelyg teigiamas tiriamosios veiklos būklės vertinimas, kuris ne visai sutampa su realių tyrimų darbų apžvalga). Kita vertus tai gali rodyti, kad tiriamoji veikla nėra vertinama kaip pakankamai reikšminga praktinėje bibliotekų veikloje – nors vyrauja gana pozityvus požiūris į tiriamąją veiklą, vis tik jis atrodo gana deklaratyvus, pateikiamas siekiant išreikšti diplomatiškai „teisingą“ atsakymą, o ne objektyvų ir realistišką situacijos vertinimą.

Apibendrinant visus tyrimo rezultatus galima daryti išvadą, kad tiriamoji/mokslinė veikla bibliotekose šiais dienais yra atliekama formaliai – nors vyrauja gana teigiamas požiūris į mokslinę/tiriamąją veiklą, tačiau realių atliktų mokslinių/tiriamųjų darbų analizė demonstruoja, kad mokslinė/tiriamoji/analitinė veikla bibliotekose yra daroma formaliai, nenuosekliai, grindžiama atskaitomybe, bet ne realiu pažinimo siekiu. Siekiant geriau suprasti priežastis, dėl kurių susiformavo tokia situacija bibliotekose, reikėtų išsamesnės analizės – istoriškai pažvelgti į bibliotekų vystymosi raidą, finansavimo ir kitų resursų skirstymo principus konkrečioms bibliotekų veikloms vystyti skirtingais istoriniais etapais, teisinę bazę ir jos pokyčius, bendrą kultūros politikos kontekstą bei bibliotekų steigėjų keliamus reikalavimus mokslinei/tiriamajai veiklai, ataskaitoms ir kitiems analitiniais darbams.

Kita vertus, darant apibendrinamus apie mokslinės/tiriamosios veiklos organizavimo būklę bibliotekose, reikia įvertinti tai, kad **valstybės** teisės aktais bibliotekos nėra įpareigojamos atlikti mokslinę/tiriamąją veiklą. Dabartiniame Bibliotekų įstatyme⁶ nuostata apie mokslinių tyrimų atlikimą yra formuluojama taip: *Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti pripažinta, kad savivaldybės viešoji biblioteka atlieka mokslinius tyrimus ir eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą. Tai reiškia, kad bibliotekos gali, tačiau neprivalo atlikti mokslinius tyrimus, o tokia politinė/teisinė nuostata, gali sąlygoti nepakankamą finansų ir žmogiškųjų resursų skyrimą tiriamosios/mokslinės veiklos plėtojimui savivaldybių viešosiose bibliotekose, net ir tuo atveju, kai steigėjas (savivaldybė) bibliotekos nuostatuose be išlygų šią funkciją deleguoja bibliotekai.*

Rekomendacijos

- Identifikuoti ar mokslinė/tiriamoji veikla yra realiai pripažįstama kaip svarbi kiekvienos savivaldybės viešosios bibliotekos funkcija ar tik formaliai deklaruojama jos svarba.
- Bibliotekoms rekomenduojama peržvelgti bibliotekos, bibliotekos struktūrinių padalinių, bibliotekos teritorinių padalinių bei bibliotekos darbuotojų pareiginius nuostatus ir juose identifikuoti (kokia veikla vykdoma, kokiomis sąlygomis ir pan.) bei nuosekliai reglamentuoti mokslinę/tiriamąją veiklą.
- Kadangi šiuo metu dominuojantis tiriamosios/ mokslinės veiklos modelis yra dalyvavimas, galima daryti prielaidą, kad jis neskatina iniciatyvos ieškoti resursų ir galimybių mokslinės/tiriamosios

⁶ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5A04D7CC7EF6/TAIS_464213

veiklos plėtrai. Rekomenduotina dalyvavimo modelį papildyti aktyvesnėmis funkcijomis - atsakomybe, organizavimu, koordinavimu, iniciavimu.

- Atliekant tarpininko vaidmenį bibliotekų bazėse atliekamuose tyrimuose rekomenduojama bibliotekoms turėti aiškų savo interesą konkrečiame tyrime t. y. bibliotekos turėtų gauti naudos iš tokio pobūdžio tarpininkavimo/partnerystės: pvz. jos galėtų gauti tyrimų vykdymo/organizavimo mokymus savo darbuotojams ir/ar atlikto tyrimo duomenis ir rekomendacijas susijusias su bibliotekų veikla ir vystymosi galimybėmis. Be to rekomenduojama bibliotekų bazėse organizuoti tyrimus, kurių duomenys būtų tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su bibliotekų veikla.
- Siekiant išlaikyti visų bibliotekos funkcijų tolygią plėtrą, patartina tyrimus organizuoti tiek naujoms bibliotekų veikloms vystyti, tiek tradicinėms funkcijoms puoselėti. Kasmetinė bibliotekų veiklos analitinė ataskaita turėtų tapti vienu iš veiklos tyrimų poreikio nustatymo instrumentu.
- Šiuo metu bibliotekos vykdo gana paprastus, bibliotekos veiklos ribomis apsiribojančius tyrimus – fondų panaudos analizė bei vartotojų poreikių tyrimai yra populiariausi bibliotekose. Patartina bibliotekoms išplėsti požiūrį į tiriamąją veiklą ir plačiau pažvelgti į savo galimybes plėtoti kultūrinio bei socialinio konteksto pažinimo tyrimus bei jais remiantis plėsti savo veiklos galimybes.
- Itin svarbu organizuoti platesnio pobūdžio diskusijas tarp bibliotekų vadovų siekiant suvienodinti matymą mokslinės/tiriamosios veiklos požiūriu, svarbu aiškiai ir konkrečiai apibrėžti sąvokas, kurios dabartiniu metu yra painiojamos.
- Tikslingai rengti specialistus galinčius vykdyti mokslinę/tiriamąją veiklą bibliotekose ir nestokojančius tam nei laiko, nei kompetencijų. Šiam tikslui įgyvendinti svarbūs du aspektai – 1) tiriamąją veiklą traktuoti bei įvardinti kaip svarbią, reikšmingą, o ne šalutinę veiklą, kurią galima įgyvendinti prabėgomis (priemonė - teisingas ir adekvatus darbuotojo funkcijų išdėstymas dienotvarkėje mokslinę/tiriamąją traktuojant pagrindine, o ne gretutine pareiga) ir 2) tikslingas darbuotojų rengimas mokslinės/tiriamosios veiklos vykdymui, gerinant jų kompetencijas šioje srityje. Tyrimo duomenys rodo, kad kalbant apie gebėjimų stiprinimą tiriamojoje veikloje prioritetas yra teikiamas praktiniams įgūdžiams susijusiems su konkrečių tyrimų etapų vykdymu – tyrimo metodų parinkimu, duomenų apdorojimu ir interpretavimu, tyrimo ataskaitos parengimu bei tyrimo rezultatų sklaidos organizavimu. Kiek mažiau aktualūs yra vadybiniai gebėjimai – koordinuoti, planuoti, organizuoti tiriamąją veiklą.
- Šio tyrimo kontekste nebuvo tiriama mokslinių bei kitų tyrimų finansavimo mechanizmas bibliotekose, tačiau siekiant efektyviai vystyti veiklą jai būtini tiek finansiniai, tiek žmogiškieji bei laiko resursai. Patartina padaryti papildomą analizę (tai gali atlikti kiekviena biblioteka atskirai), kuri leistų pamatyti, kaip yra paskirstomos lėšos, darbuotojų laikas ir kompetencijos mokslinei/tiriamajai veiklai plėtoti.

Šaltiniai

1. BERULYTĖ, Angelė, Kasparavičienė, Danguolė. *2010 metų tekstinė ataskaita /Angelė Berulytė, Danguolė Kasparavičienė; Raseinių rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Raseiniai: Raseinių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.*
2. BERULYTĖ, Angelė, Kasparavičienė, Danguolė. *Veiklos ataskaita, 2015 m. /Angelė Berulytė, Danguolė Kasparavičienė; Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka. [Raseiniai]: Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka, [b. m].*
3. ČEPELIAUSKIENĖ, Daiva ir kt. *2015 metų veiklos ataskaita / Daiva Čepeliauskienė, Dalia Berdelienė, Aleksandra Žilinskienė, Jolanta Butienė; Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka. Prienai: Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka, [b. m].*
4. DOMEIKIENĖ, Nomeda. *2010 tekstinė ataskaita /Nomeda Domeikienė, Liucija Vrubliauskienė, Rita Stankevičiūtė. Kaunas, Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka, 2011.*
5. DUDKIENĖ, J. *2010 metų tekstinė veiklos ataskaita /Jūratė Dudkienė; Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka. Marijampolė: Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka, 2011.*
6. DUDKIENĖ, J. *2015 metų tekstinė ataskaita /Jūratė Dudkienė; Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka. Marijampolė: Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka, 2016.*
7. JASAITIENĖ, Dalia, ir kt. *Šakių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2010 metų veiklos ataskaita / Dalia Jasaitienė, Nijolė Mureikienė, Meilutė Saproneitienė, Lina Erinienė. [B.v.], [b.m].*
8. KARPAVIČIENĖ, Laima, Skroblienė, Nijolė. *2015 metų veiklos ataskaita /Laima Karpavičienė, Nijolė Skroblienė; Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka. Kalvarija: Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka, 2016.*
9. *KAUNO miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos 2015 m. veiklos ataskaita. Kaunas: Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka, 2016.*
10. MUREIKIENĖ, Nijolė, ir kt. *2015 m. veiklos ataskaita /Nijolė Mureikienė, Meilutė Saproneitienė, Lina Erinienė, Dalia Jasaitienė; Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Šakiai: Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2016.*
11. PLAKTONIENĖ, Dalia ir kt. *2010 metų veiklos ataskaita /Dalia Plaktonienė, Vilma Vrubliuskienė, Nijolė Degutienė, Emilija Abrasonienė, Regina Lukoševičienė. Asta Ribačiauskaitė; Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Jonava: Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011. Nr. V2-14.*
12. PLAKTONIENĖ, Dalia ir kt. *2015 metų veiklos ataskaita /Dalia Plaktonienė, Vilma Vrubliuskienė, Nijolė Degutienė, Vilma Avanesian, Regina Lukoševičienė. Asta Ribačiauskaitė; Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Jonava: Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2016. Nr. V2-6.*
13. PUSKUNGIENĖ, Vilgeminą. *2010 metų veiklos ataskaita /Vilgeminą Puskunigienė; Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Garliava: Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.*
14. PUSKUNGIENĖ, Vilgeminą. *2015 metų veiklos ataskaita /Vilgeminą Puskunigienė; Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Garliava: Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2016.*
15. RUZGIENĖ, Birutė, Cvilikaitė, Zita. *2010 metų veiklos ataskaita /Birutė Ruzgienė, Zita Cvilikaitė; Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka. Kėdainiai: Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka, 2010.*
16. RUZGIENĖ, Birutė, Cvilikaitė, Zita., Čerenkova, Vida. *2015 metų veiklos ataskaita /Birutė Ruzgienė, Zita Cvilikaitė; Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka. Kėdainiai: Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka, 2016.*
17. SKROBLIENĖ, Nijolė. *Viešosios bibliotekos ir filialų 2010 m. tekstinė veiklos ataskaita /Nijolė Skroblienė; Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka. Kalvarija: Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.*
18. ŠEMETIENĖ, Vilija. *2010 metų veiklos ataskaita /Vilija Šemetienė; Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka. Kazlų Rūda: Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.*
19. ŠEMETIENĖ, Vilija. *2015 metų veiklos ataskaita /Vilija Šemetienė; Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka. Kazlų Rūda: Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka, [b .m].*
20. TOMKUVIENĖ, Ona. *Kaišiadorių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2010 metų veiklos ataskaita. Kaišiadorys: Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.*

21. TOMKUVIENĖ, Ona. *Kaišiadorių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2015 metų veiklos ataskaita*. Kaišiadorys: Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2016., Nr.V-4.
22. *VILKAVIŠKIO rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2010 metų veiklos ataskaita* / [Vilija Gilienė, V. Švedaitienė]. Vilkaviškis: Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.
23. *VILKAVIŠKIO rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2015 metų veiklos ataskaita* / [Vilija Gilienė, I. Staneikienė]. Vilkaviškis: Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2016. Nr. 5-V.
24. ŽILINSKIENĖ, Vidutė, Žilinskienė, Aleksandra, Anankienė, Jūratė. *2010 metų veiklos ataskaita* / Vidutė Žilinskienė, Aleksandra Žilinskienė, Jūratė Anankienė; Prienų rajono savivaldybės viešoji biblioteka. Prienai: Prienų rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 2011.
25. *LIETUVOS respublikos Bibliotekų įstatymas* [interaktyvus]. Valstybės žinios, 1995-06-21, Nr. 51-1245 [žiūrėta 2017 m. rugsėjo 19 d.]. Prieiga internete [aktuali redakcija]: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5A04D7CC7EF6/TAIS_464213

Literatūra

26. GRICIŪTĖ, Laima. Analizuojame savo darbą. *Šiandien aktualu*, 1994, I pusm., p. 8-10.
27. GRICIŪTĖ, Laima. Ataskaita – konstravimas ar analizė. *Šiandien aktualu*, 1990, II pusm., p. 3-5.
28. JASKONIENĖ, Dalia. Tekstinė bibliotekos veiklos ataskaita [rankraštis]. 2003. 14 p.
29. KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. Bibliotekos veiklos plano ir ataskaitos sąsajos. *Šiandien aktualu*, 2013, nr.2(49), p. 95-121.
30. KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. Kaip parengti metinę tekstinę darbo ataskaitą. *Šiandien aktualu*, 1997, I pusm., p. 3-16.
31. KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. Svarbiausi savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos planavimo aspektai. *Šiandien aktualu*, 2009, nr.1(40), p. 7-41.